

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΑΠΟ ΤΗ
ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '90 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

της

ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Λογιστική και Χρηματοοικονομική

Ιανουάριος, 2020

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω την ειλικρινή μου ευγνωμοσύνη και τις βαθύτατες ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Γεώργιο Μιχαλόπουλο για την αμέριστη συμπαράσταση και συμβολή του κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας. Οι προτάσεις του για συνεχή βελτίωση της παρούσας και έρευνας σε συνδυασμό με τις ιδέες του και τη συνεχή του ενθάρρυνση συνέβαλλαν τα μέγιστα στην συγκεκριμένη διπλωματική εργασία.

Πάνω από όλα θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την αμέριστη συμπαράστασή τους, την υπομονή τους και τη βοήθειά τους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μετά από την ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την ενσωμάτωση στον ενιαίο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό χώρο, οδηγήθηκε σε μεγάλη οικονομική άνθηση και υπερμεγέθη ανάπτυξη. Η Ελληνική οικονομία χαρακτηριζόταν από συστηματική υπέρβαση των δαπανών, μεγάλα ποσοστά φοροδιαφυγής και σταθερά υπεραισιόδοξες προβλέψεις, με τις συνεχιζόμενες δημοσιονομικές και εξωτερικές ανισορροπίες να οδηγούν σε σημαντικά επίπεδα αύξησης του δημόσιου και του εξωτερικού χρέους. Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008-2009 έκανε φανερά τα πρώτα σημάδια της οικονομίας στην Ελλάδα, αναγκάζοντάς την έτσι να καταφύγει σε συνολικά τρία Προγράμματα Οικονομικής Προσαρμογής από τα αρχικά στάδια της κρίσης έως και σήμερα. Το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα, αν και δεν αποτελούσε την πηγή της δημοσιονομικής πίεσης, επηρεάστηκε από την οικονομική κρίση αλλά και την κρίση εμπιστοσύνης που δημιουργήθηκε, με κατακόρυφη αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και ραγδαία μείωση της συνολικής ρευστότητας παρά τη διπλή κεφαλαιακή ενίσχυση κατά τα τελευταία έτη. Η Εθνική Τράπεζα ως αναπόσπαστο και πρωταγωνιστικό κομμάτι του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, καθώς αποτελούσε τον Market Leader στην αγορά πριν την έναρξη της οικονομικής κρίσης, υπέστη σημαντικές πιέσεις λόγω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης και της ελληνικής κρίσης χρέους. Τα αποτελέσματα των κρίσεων αυτών γίνονται φανερά μέσα από την ανάλυση των οικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών για την περίοδο από το 2000 μέχρι και το 2016. Σύμφωνα με την ανάλυση αυτή γίνεται φανερό πως όχι μόνο δεν βρισκόμαστε στις αρχές διεξόδου από την κρίση αλλά στην αρχή νέων και πιο σύνθετων αδιεξόδων. Με συνέπεια να δοκιμαστούν περεταίρω οι αντοχές της Εθνικής Τράπεζας αλλά και του τραπεζικού συστήματος γενικότερα, δημιουργώντας την ανάγκη λήψης καθοριστικών αποφάσεων για την βιωσιμότητά τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευχαριστίες.....	ii
Περίληψη.....	iii
Πίνακας Περιεχομένων.....	iv
Κατάλογος Πινάκων.....	vii
Κατάλογος Διαγραμμάτων.....	viii
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή	
Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 2: Ο τραπεζικός κλάδος στην Ελλάδα τα έτη 1997 -2016	
2.1 Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα – Ιστορική αναδρομή.....	3
2.1.1. Οι τάσεις πριν από την κρίση.....	3
2.1.2 Οι τάσεις μετά από την κρίση.....	4
2.1.3 Προβλέψεις για το μέλλον της Ελλάδας	7
2.2 Η πορεία της οικονομίας με βάση στοιχεία που προέρχονται από το τραπεζικό σύστημα.....	8
2.2.1 Καθαρές Αποταμιεύσεις στην Ελλάδα.....	8
2.2.2 Διαμόρφωση Υπολοίπων των Δανείων	9
2.2.3 Σύνολο μη εξυπηρετούμενων Δανείων.....	11
2.2.4 Κερδοφορία.....	12
2.2.5 Μέγεθος του Τραπεζικού Κλάδου.....	12
Κεφάλαιο 3: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	
3.1 Ιστορική Αναδρομή.....	14
3.2 Λιανική Τραπεζική.....	18
3.3 Επιχειρηματική Τραπεζική.....	19
3.4 Επενδυτική Τραπεζική.....	19
3.5 Χρηματοδότηση Ναυτιλίας.....	19
3.6 Χρηματοδότηση μεγάλων έργων (Project Finance).....	20
Κεφάλαιο 4: Χρηματοοικονομική ανάλυση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος	
4.1 Ανάλυση με τη βοήθεια του μεθοδολογικού πλαισίου CAMEL.....	21

4.1.1 Κεφαλαιακή Επάρκεια (Capital adequacy).....	22
4.1.2 Ποιότητα περιουσιακών στοιχείων (Asset quality).....	22
4.1.3 Διαχείριση – Διοίκηση (Management).....	22
4.1.4 Κέρδη (Earnings).....	22
4.1.5 Ρευστότητα (Liquidity).....	22
4.1.6 Ευαισθησία (Sensitivity).....	23
4.2 Τράπεζες και Κίνδυνοι.....	23
4.2.1 Πιστωτικός κίνδυνος.....	23
4.2.2 Κίνδυνος ρευστότητας.....	23
4.2.3 Κίνδυνος επιτοκίου.....	24
4.2.4 Διαχειριστικός κίνδυνος.....	24
4.2.5 Κεφαλαιακός κίνδυνος ή κίνδυνος φερεγγυότητας.....	24
4.2.6 Κίνδυνος αναχρηματοδότησης.....	24
4.3 Ανάλυση χρηματοοικονομικών δεικτών.....	24
4.4 Δείκτες Αποτελεσματικότητας.....	25
4.4.1 Δείκτης λειτουργικά έξοδα προς τα συνολικά καθαρά έσοδα εκμετάλλευσης.....	25
4.4.2 Δείκτης ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του Ενεργητικού.....	27
4.4.3 Δείκτης λειτουργικών εσόδων προς το σύνολο ιδίων κεφαλαίων.....	29
4.5 Δείκτες Κερδοφορίας.....	31
4.5.1 Δείκτης καθαρό περιθώριο επιτοκίου (ΚΠΕ).....	31
4.5.2 Δείκτης περιθώριο κέρδους (ΠΘΚ).....	32
4.5.3 Δείκτης βαθμού αξιοποίησης ενεργητικού (ΒΑΕ).....	32
4.5.4 Δείκτης πολλαπλασιαστή ιδίων κεφαλαίων ή μόχλευση (ΠΙΚ).....	33
4.5.5 Δείκτης απόδοσης ενεργητικού (ROA).....	34
4.5.6 Δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων (ROE).....	37
4.5.7 Η σχέση μεταξύ ROE και ROA με βάση την ανάλυση DuPont.....	39
4.6 Δείκτες Παραγωγικότητας.....	41
4.6.1 Δείκτης συνόλου δανείων προς το συνολικό αριθμό εργαζομένων.....	41

4.6.2 Δείκτης συνόλου δανείων προς το συνολικό αριθμό τραπεζικών καταστημάτων.....	43
4.7 Δείκτες Ρευστότητας.....	44
4.7.1 Δείκτης ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες προς το σύνολο των δανείων.....	44
4.7.2 Δείκτης απαιτήσεων κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων προς υποχρεώσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.....	46
4.7.3 Δείκτης περιθωρίου κέρδους.....	48
4.8 Δείκτες Ποιότητας Δανείων.....	49
4.8.1 Δείκτης προβλέψεων απομείωσης προς το σύνολο των δανείων.....	49
4.8.2 Δείκτης καθαρών εσόδων από τόκους προς το σύνολο των δανείων.....	51
4.9 Ανάλυση Κεφαλαιακής Επάρκειας.....	53
4.9.1 Το σύμφωνο της Βασιλείας I.....	53
4.9.2 Το σύμφωνο της Βασιλείας II.....	56
4.9.3 Το σύμφωνο της Βασιλείας III.....	57
4.9.4 Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας.....	58
Κεφάλαιο 5: Εμπειρική Ανάλυση	
5.1 Δεδομένα, μεταβλητές και μεθοδολογία.....	62
5.1.1 Δεδομένα.....	62
5.1.2 Μεταβλητές.....	62
5.1.3 Μεθοδολογία.....	63
5.2 Αποτελέσματα – ευρήματα.....	64
Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα.....	67
Βιβλιογραφία.....	69

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Δείκτης λειτουργικών εξόδων προς λειτουργικά έσοδα (σε ποσοστό).....	27
Πίνακας 2: Δείκτης ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του Ενεργητικού (σε ποσοστό).....	28
Πίνακας 3: Δείκτης λειτουργικών εσόδων προς το σύνολο ιδίων κεφαλαίων (σε ποσοστό).....	30
Πίνακας 4: Δείκτης καθαρό περιθώριο επιτοκίου (σε ποσοστό).....	31
Πίνακας 5: Πολλαπλασιαστής Ιδίων Κεφαλαίων (σε ποσοστό).....	33
Πίνακας 6: Δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) (σε ποσοστό).....	35
Πίνακας 7: Δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) (σε ποσοστό).....	37
Πίνακας 8: Δείκτης συνόλου δανείων προς το συνολικό αριθμό εργαζομένων.....	42
Πίνακας 9: Δείκτης συνόλου δανείων προς το συνολικό αριθμό Τραπεζικών καταστημάτων (σε εκατ. Ευρώ).....	44
Πίνακας 10: Δείκτης ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες προς το σύνολο των δανείων (σε ποσοστό).....	45
Πίνακας 11: Δείκτης απαιτήσεων κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων προς υποχρεώσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (σε ποσοστό).....	47
Πίνακας 12 Δείκτης περιθωρίου κέρδους (σε ποσοστό).....	48
Πίνακας 13: Δείκτης προβλέψεων απομείωσης προς το σύνολο των δανείων (σε ποσοστό).....	50
Πίνακας 14: Δείκτης καθαρών εσόδων από τόκους προς το σύνολο των δανείων (σε ποσοστό)	52
Πίνακας 15: Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (Tier 1) (σε ποσοστό).....	59
Πίνακας 16: Δεδομένα Παλινδρόμησης.....	64
Πίνακας 17: Αποτελέσματα Παλινδρόμησης.....	65
Πίνακας 18: Αποτελέσματα Παλινδρόμησης Στατιστικά Σημαντικών Μεταβλητών.....	66

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Η πορεία της καθαρής αποταμίευσης στην Ελλάδα (2000-2016).....	9
Διάγραμμα 2: Τα υπόλοιπα των δανείων.....	10
Διάγραμμα 3: Η πορεία των μη εξυπηρετούμενων δανείων.....	11
Διάγραμμα 4: Κερδοφορία για τα έτη 1997-2018.....	12
Διάγραμμα 5: Σύνολο ενεργητικού του μέσου όρου των Τραπεζών 1997-2018.....	13
Διάγραμμα 6: Μεριδίο αγοράς της Εθνικής Τράπεζας 1997-2016.....	18
Διάγραμμα 7: Δείκτης λειτουργικών εξόδων προς τα λειτουργικά έσοδα για την Εθνική Τράπεζα και το σύνολο των Τραπεζών (σε ποσοστό).....	27
Διάγραμμα 8: Δείκτης ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του Ενεργητικού (σε ποσοστό).....	29
Διάγραμμα 9: Δείκτης λειτουργικών εσόδων προς το σύνολο ιδίων κεφαλαίων (σε ποσοστό).....	30
Διάγραμμα 10: Δείκτης καθαρό περιθώριο επιτοκίου (σε ποσοστό).....	32
Διάγραμμα 11: Πολλαπλασιαστής Ιδίων Κεφαλαίων (σε ποσοστό).....	34
Διάγραμμα 12: Δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) (σε ποσοστό).....	36
Διάγραμμα 13: Δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE)(σε ποσοστό).....	38
Διάγραμμα 14: Δείκτης συνόλου δανείων προς το συνολικό αριθμό εργαζομένων...	42
Διάγραμμα 15: Δείκτης συνόλου δανείων προς το συνολικό αριθμό Τραπεζικών καταστημάτων.....	44
Διάγραμμα 16: Δείκτης ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες προς το σύνολο των δανείων (σε ποσοστό).....	46
Διάγραμμα 17: Δείκτης απαιτήσεων κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων προς υποχρεώσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (σε ποσοστό).....	47
Διάγραμμα 18: Δείκτης περιθωρίου κέρδους (σε ποσοστό).....	49
Διάγραμμα 19: Δείκτης προβλέψεων απομείωσης προς το σύνολο των δανείων (σε ποσοστό).....	51
Διάγραμμα 20: Δείκτης καθαρών εσόδων από τόκους προς το σύνολο των δανείων (σε ποσοστό).....	53
Διάγραμμα 21: Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (Tier 1).....	59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή

Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του ευρύτερου χρηματοοικονομικού συστήματος και κινητήρια δύναμη της οικονομίας μιας χώρας. Ένα αξιόπιστο, σταθερό και υγιές τραπεζικό σύστημα, αποτελεί βασικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη και τη χρηματοοικονομική σταθερότητα μιας χώρας. Εξαιτίας όμως της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης που ξέσπασε κατά το έτος 2008 και στη συνέχεια της κρίσης δημοσίου χρέους στην ευρωζώνη, έγινε αντιληπτό πως ο φαύλος κύκλος ανάμεσα στα κράτη και στις τράπεζες μπορεί να αποδειχθεί καταστροφικός, με την αδυναμία του ενός να υπονομεύει την αξιοπιστία του άλλου.

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και στη συνέχεια η παρατεταμένη ελληνική κρίση χρέους επηρέασαν σημαντικά το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, δημιουργώντας ενδιαφέρον για την ανάλυση των συνεπειών που επέφερε. Ως κατάλληλο τραπεζικό ίδρυμα προς ανάλυση επιλέχθηκε η Εθνική Τράπεζα, καθώς αποτελεί το μεγαλύτερο τραπεζικό ίδρυμα στην Ελλάδα με βάση την κεφαλαιοποίησή της αλλά και λόγω της παλαιότερης λειτουργίας της με 176 χρόνια ιστορίας. Για την ανάλυση αυτή έχει επιλεγεί η περίοδος από το 1997 έως το 2018, με σκοπό την παρακολούθηση της πορείας από την οικονομική άνθηση και την υπερμεγέθη ανάπτυξη του τραπεζικού συστήματος στην οικονομική ύφεση και συρρίκνωση του τραπεζικού συστήματος.

Επίσης, έχει αναλυθεί σε σύντομο πλαίσιο η πορεία του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα τα τελευταία έτη, με τη βοήθεια ανάλυσης και διαγραμματικής απεικόνισης στοιχείων που προέρχονται από τον τραπεζικό κλάδο. Πιο συγκεκριμένα έχουν χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση αυτή, οι καθαρές αποταμιεύσεις στην Ελλάδα, τα υπόλοιπα των δανείων και το σύνολο των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Επιπρόσθετα, για να αναλυθεί και να παρουσιαστεί η πορεία της Εθνικής τράπεζας έχουν χρησιμοποιηθεί χρηματοοικονομικοί δείκτες και για την Τράπεζα αλλά και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών, που υπάρχουν στην Ελλάδα. Αφού γίνεται πρώτα μια ανάλυση στην πορεία της Τράπεζας, έπειτα συγκρίνεται η πορεία αυτή με την πορεία του μέσου όρου του συνόλου των Τραπεζών, με σκοπό να γίνει κατανοητή η θέση και η πορεία της στο πλαίσιο του ανταγωνισμού όπου δραστηριοποιείται. Ολοκληρώνοντας, παραθέτονται ορισμένα χρήσιμα συμπεράσματα αναφορικά με την πορεία της Εθνικής Τράπεζας.

Οι δείκτες που εξετάσαμε, δηλαδή οι δείκτες αποτελεσματικότητας, κερδοφορίας, παραγωγικότητας, ρευστότητας, ποιότητας δανείων και κεφαλαιακής επάρκειας εμφανίζονται να συμβαδίζουν με τους αντίστοιχους της αγοράς. Ιδιαίτερα όμως οι δείκτες αποτελεσματικότητας και παραγωγικότητας είναι κατά περιόδους υψηλότεροι από την τάση της αγοράς, ενώ οι δείκτες κερδοφορίας υπολειπόντουσαν κάποιες χρονιές σε σχέση με αυτούς του κλάδου. Η εμπειρική ανάλυση που πραγματοποιήσαμε συναινεί ότι η μόνη μεταβλητή για την οποία υπάρχουν ενδείξεις ότι είναι στατιστικά

σημαντική για τον καθορισμό της κερδοφορίας (όπως μετράται από το ROA) είναι ο δείκτης αποδοτικότητας Ίδια Κεφάλαια προς Ενεργητικό.

Η Εθνική Τράπεζα είχε ηγετική θέση στον Ελληνικό Τραπεζικό κλάδο, όπως αντικατοπτρίζεται από τη μελέτη μας. Ενδεχόμενα και άλλες τράπεζες να είναι υποψήφιες για τη θέση του Market Leader μετά τη συρρίκνωση του τραπεζικού κλάδου ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης. Αυτό δε σημαίνει ότι η Εθνική δε συνεχίζει να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο ή να παραμένει ο Market Leader, ανάλογα με το μέτρο που χρησιμοποιούμε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο τραπεζικός κλάδος στην Ελλάδα τα έτη 1997 -2016

2.1 Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα – Ιστορική αναδρομή

Τη δεκαετία του 1990 δρομολογείται το θέμα της μετεξέλιξης του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

2.1.1. Οι τάσεις πριν από την κρίση

Η ανάλυση των στοιχείων από τη Διεθνή Τράπεζα αναδεικνύει ότι, παρά τους αρχικούς φόβους περί αποδιαμεσολαβήσεως, ο ρόλος των τραπεζών στην οικονομία της Ελλάδας και της ευρωζώνης προ κρίσης ενισχύθηκε. Τόσο οι καταθέσεις όσο και οι πιστώσεις στον ιδιωτικό τομέα από τις τράπεζες αυξήθηκαν ως ποσοστά του ΑΕΠ. Ενδεικτικά, το 2006, οι καταθέσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν 110% στην ευρωζώνη και 79% στην Ελλάδα, από 67% και 52% αντιστοίχως το 1985. Για τις πιστώσεις τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 115% και 77% για το 2006, από 60% και 39% το 1985. Για την Ελλάδα, σημειωτέων, η παροδική μείωση των πιστώσεων, στο πρώτο μισό της δεκαετίας του '90, παρατηρείται και στις καταθέσεις, καθώς και στους κατωτέρω αναλυόμενους δείκτες διαρθρώσεως των ισολογισμών των τραπεζών. (Αντζουλάτος, Α., 2011)

Στην Ελλάδα, η ταχύτερη άνοδος των πιστώσεων από τις καταθέσεις συμβάδισε με μείωση της εθνικής αποταμιεύσεως και διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (ως ποσοστά του ΑΕΠ). Επιπλέον, η ταχύτατη αύξηση των πιστώσεων προς τα νοικοκυριά δημιούργησε μία επίπλαστη εικόνα ευημερίας η οποία δεν συμβάδιζε με την πραγματική κατάσταση της οικονομίας. Παρείχε, μάλιστα, όπως και σε πολλές άλλες χώρες, άλλοθι στις κυβερνήσεις να αναβάλουν τη λήψη των αναγκαίων διαρθρωτικών μέτρων. (Αντζουλάτος, Α., 2011)

Αναλυτικότερα, στην πλευρά του ενεργητικού, παρότι η Ελλάδα ξεκίνησε με χαμηλότερο δείκτη δανείων προς το συνολικό ενεργητικό, και παρά την παροδική μείωση μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990, ο ταχύτερος ρυθμός πιστωτικής επεκτάσεως έκτοτε έφερε τον υπό εξέταση δείκτη υψηλότερα από τον αντίστοιχο της ευρωζώνης, όπου είχε μία πολύ μικρή πτωτική τάση, και σε επίπεδο αντίστοιχο των ΗΠΑ, όπου ήταν σχετικά σταθερός. Πάντως, μέχρι το 2006 οι καταθέσεις παρέμειναν υψηλότερες στην Ελλάδα από τις άλλες χώρες της ευρωζώνης.

Η δεκαετία του 2000 αποτέλεσε τη περίοδο με τις περισσότερες αλλαγές στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η είσοδος της χώρας στη ζώνη του ευρώ έφερε ριζικές αλλαγές με σημαντικότερη τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο σύστημα Κεντρικών Τραπεζών υπό την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την παραχώρη-

ση σε αυτήν δικαιωμάτων όπως η άσκηση νομισματικής πολιτικής. Συνεπώς η Κεντρική Τράπεζα της Ελλάδος είχε την ευθύνη της εφαρμογής των νομισματικών πολιτικών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, την εποπτεία του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος, τη λήψη μέτρων για τη διατήρηση της σταθερότητας του πληθωρισμού της ελληνικής κυβέρνησης σε ζητήματα άσκησης οικονομικής πολιτικής.

2.1.2 Οι τάσεις μετά από την κρίση

Η συγκεκριμένη δεκαετία στιγματίστηκε και από την εμφάνιση της χρηματοοικονομικής κρίσης. Οι επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής κρίσης είναι τόσο άμεσες όσο και έμμεσες. Οι άμεσες αφορούν τα μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης, ενώ οι έμμεσες συνδέονται με τα επακόλουθα της ίδιας της κρίσης.

Οι ανοδικοί ρυθμοί ανάπτυξης που ξεκίνησαν το 1993, τελείωσαν το 2007-2008. Η Ελλάδα είχε τότε τον δεύτερο υψηλότερο μέσο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά την Ιρλανδία. Το βιοτικό επίπεδο ανέβαινε με γρήγορους ρυθμούς και οι προβληματισμοί που διαπιστώνονταν από ορισμένους αναλυτές για την οικονομία, όπως το έλλειμα ανταγωνιστικότητας και η υπερβολική αύξηση των εισαγωγών σε σχέση με τις εξαγωγές, το έλλειμα στην αποταμίευση, το τεράστιο χρηματοδοτικό κενό του ασφαλιστικού συστήματος, ή τα αυξανόμενα δημοσιονομικά ελλείματα, έφεφταν στο κενό. (Χαρδούβελης (2007)). Οι τράπεζες ακολούθησαν και αυτές το ρεύμα της εποχής και της κοινωνίας της αφθονίας και, με τον εύκολο και φθηνό δανεισμό που παρείχαν, συνέβαλλαν και αυτές στη διόγκωση της ελληνικής φούσκας. Με τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση του 2007-2009 ξεκινάει και η ελληνική περιπέτεια. Το 2008 η κρίση δεν είχε γίνει ακόμα πλήρως αντιληπτή στη χώρα μας αφού η πτώση στην οικονομική δραστηριότητα ήταν μόλις -0,3 % (Χαρδούβελης (2007)).

Στην Ελλάδα περάσαμε τρεις περιόδους ανακεφαλαιοποιήσεις. Η αύξηση των μεγεθών του χρηματοοικονομικού συστήματος στην Ελλάδα που είχε απελευθερωθεί το 1994 σταμάτησε με το ξεκίνημα της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης το 2008-2009.

1^η Περίοδος Χρεοκοπίας

Η πρώτη μεγάλη διάρθρωση και πορεία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος έγινε με το κούρεμα του ελληνικού δημοσίου χρέους το 2012, γνωστή ως **Private Sector Involvement PSI**. Το PSI μείωσε κατά περίπου 78% την αξία των ομολόγων του ελληνικού Δημοσίου που κατείχαν οι Τράπεζες, καθώς και τα Δάνεια που είχαν χορηγήσει στον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα. Οι συνολικές απώλειες τους ανήλθαν στα 39 δισεκατομμύρια ευρώ (Τράπεζα της Ελλάδος 2012).

Το 2012 μετά το PSI η Τράπεζα της Ελλάδος σε συνεννόηση με τους δανειστές αποφάσισε τη διάσωση των τεσσάρων συστημικών τραπεζών, ενώ οι υπόλοιπες θα μπορούσαν να λειτουργούν μόνον εφόσον ανακεφαλαιοποιούνταν με ιδιωτικούς πόρους. Η απόφαση αυτή είχε ως αποτέλεσμα την πολύ μεγάλη μετέπειτα συγκέντρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, αφού ελάχιστες τράπεζες κατάφεραν να βρουν τα απαιτούμενα κεφάλαια από την ελεύθερη αγορά.

Η οικονομία το 2014 σταθεροποιήθηκε, οι συστημικές τράπεζες μπήκαν σε στάδιο ανάκαμψης. Είχαν ήδη ανακεφαλαιοποιηθεί για δεύτερη φορά τον Απρίλιο του 2014 με αμιγώς ιδιωτικούς πόρους αξίας 8,2 δις ευρώ. (Τράπεζα Ελλάδος (2014)), οι καταθέσεις των πελατών άρχισαν να επανέρχονται στα υποκαταστήματα, η εξάρτησή τους από τον ακριβό δανεισμό του ELA (Emergency Liquidity Assistance) είχε ολοκληρωτικά μηδενιστεί τον Νοέμβριο.

2^η Περίοδος Χρεοκοπίας

Η πορεία ανάκαμψης του 2014 διακόπηκε από την μετέπειτα δεύτερη ελληνική κρίση του 2015. Δεν υπήρξε μια πανευρωπαϊκή κρίση, όπως είχε υποθεθεί στις προηγούμενες ασκήσεις προσημείωσης καταστάσεων, που έκανε ο SSM (Single Supervisory Mechanism). Υπήρξε, όμως, μια αυτό-προκληθείσα αχρείαστη και αμιγώς ελληνική κρίση με ακραίο αποτέλεσμα. Στο πρώτο εξάμηνο του 2015 σταμάτησε η απογείωση της ελληνικής οικονομίας. Η νέα ελληνική κυβέρνηση έδρασε στο εξωτερικό, στο πολιτικό επίπεδο της ευρωζώνης, ως «ταύρος σε υαλοπωλείο» με αποτέλεσμα το κράτος να υποστεί αποστράγγιση από ρευστότητα, που τελικά οδήγησε και στους περιορισμούς στις κινήσεις κεφαλαίων. Ένα από τα πολλά αρνητικά αποτελέσματα της περιόδου εκείνης ήταν να δημιουργηθεί πανικός στους Έλληνες καταθέτες και στους μετόχους των τραπεζών, ενώ τα προβληματικά δάνεια ξεκίνησαν πάλι να αυξάνονται. Έτσι οι Τράπεζες υπέστησαν τριπλό χτύπημα:

- Το πρώτο χτύπημα ήταν στο ενεργητικό τους, μέσω της μείωσης της αξίας των προηγούμενων δανείων προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.
- Το δεύτερο χτύπημα ήταν στο παθητικό τους, μέσω ενός νέου κύματος απόσυρσης των καταθέσεων αλλά και άρνησης των διεθνών τραπεζικών κεφαλαίων να τις χρηματοδοτήσουν έστω βραχυπρόθεσμα στη διατραπεζική αγορά.
- Το τρίτο χτύπημα ήταν στην αξία της μετοχής τους. Η μετοχική τους αξία μηδενίστηκε για δεύτερη φορά, οδηγώντας στη δεύτερη χρεοκοπία.

3^η Περίοδος Χρεοκοπίας

Η Τρίτη ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών - Τα κόκκινα Δάνεια. Στη διάρκεια της κρίσης οι τράπεζες εμφάνισαν τρία κύρια προβλήματα:

- Εμφάνισαν πρόβλημα στο ενεργητικό τους με τα δάνεια που είχαν χορηγήσει προς το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Τα δάνεια προς το Δημόσιο κουρεύτηκαν, ενώ πολλά από τα δάνεια προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις μετατράπηκαν σε μη-εξυπηρετούμενα.
- Οι Τράπεζες εμφάνισαν και πρόβλημα στο παθητικό τους, αφού οι καταθέτες έχασαν την εμπιστοσύνη τους προς τις τράπεζες και σταδιακά απέσυραν τις καταθέσεις τους.

- Τα παραπάνω δύο προβλήματα στις δύο πλευρές του ισολογισμού είχαν άμεσο αρνητικό αντίκτυπο και στα αποτελέσματα χρήσεως, δηλαδή στην κερδοφορία, καθώς και στην κεφαλαιακή επάρκεια, τη φήμη και τη βιωσιμότητα των τραπεζών. Οι συστημικές τράπεζες χρεοκόπησαν δύο φορές και ανακεφαλαιοποιήθηκαν τρεις φορές.

Η κρίση δημοσίου χρέους ήταν πιο οδυνηρή για την ελληνική οικονομία. Η έλλειψη χρηματοπιστωτικής κρίσης και η αύξηση των επιτοκίων στέρησε από το ελληνικό δημόσιο σημαντική χρηματοδότηση, φέρνοντας στην επιφάνεια σημαντικά δομικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα βρέθηκε σε ιδιαίτερα δυσμενή θέση. Η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας αλλά συνάμα η αύξηση της οικονομικής αβεβαιότητας, οδήγησε σε μείωση των εσόδων των τραπεζών, αύξηση των επισφαλειών, μείωση της αποδοτικότητας και σε πολλαπλά προβλήματα χρηματοδότησης. Την ήδη δυσμενή οικονομική κατάσταση επιβάρυνε η συμμετοχή των τραπεζών στο «εθελοντικό κούρεμα» των ομολόγων του ελληνικού δημοσίου, προκαλώντας ζητήματα βιωσιμότητας. Εν τέλη, δεν ήταν η χρηματοοικονομική κρίση του 2008 που επηρέασε σημαντικά το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, αλλά η κρίση χρέους που ακολούθησε.

Σήμερα το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα βρίσκεται σε στάδιο προσαρμογής. Υπήρξαν πολλές εξαγορές και συγχωνεύσεις μεταξύ χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Κάποια ενισχύθηκαν κεφαλαιακά ώστε να μην πτωχεύσουν διότι ήταν αρκετά μεγάλα ενώ άλλα ακολούθησαν την ελεγχόμενη πτώχευση και τη μεταβίβαση του υγιούς ενεργητικού τους σε άλλες τράπεζες.

Ως αποτέλεσμα, η διάρθρωση του Ελληνικού Τραπεζικού συστήματος άλλαξε σημαντικά τα τελευταία έτη προκειμένου να μην υπάρξει χρεοκοπία τραπεζών. Η Alpha Bank απορρόφησε την Εμπορική Τράπεζα και μία σειρά από μη βιώσιμες Συνεταιριστικές Τράπεζες, καθώς και το δίκτυο της Citi στην Ελλάδα. Η Eurobank απορρόφησε το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και πρόσφατα τη θυγατρική της Grivalia, προκειμένου να αποκτήσει τα απαιτούμενα ίδια κεφάλαια. Η Πειραιώς με τη σειρά της απορρόφησε την Αγροτική Τράπεζα, τη Marfin Bank, τη Γενική Τράπεζα, τη Millennium και μία σειρά από τράπεζες κυπριακών συμφερόντων.

Ταυτόχρονα, λόγω της χρηματοδότησης που έλαβαν, υποχρεώθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού να «αφήσουν» τις θυγατρικές τους εκτός Ελλάδος ή να διαχωρίσουν τις τυχόν ασφαλιστικές εταιρίες που είχαν.

2.1.3 Προβλέψεις για το μέλλον της Ελλάδας

Οι προβλέψεις των ΕΕ/ΕΚΤ/ΔΝΤ (ή Τρόικα) τα οποία αποσαφηνίζουν το σκεπτικό των ξένων δανειστών για την ελληνική οικονομία έχουν τέσσερα χαρακτηριστικά:

- Το πρώτο χαρακτηριστικό είναι οι συγκεκριμένες προβλέψεις για την πραγματική οικονομία. Στο σενάριο βάσης, η οικονομία ανακάμπτει σταδιακά από το 2012 με ρυθμό 1,1%, ενώ φτάνει το 2,7% το 2015 και το 3% το 2020. Συγχρόνως, ο πληθωρισμός κάθε χρόνο βρίσκεται κάτω του 2%, που είναι και ο στόχος της ΕΚΤ για τον μέσο όρο της ευρωζώνης, γεγονός που υποδηλώνει ότι η Ελλάδα αναμένεται να καταφέρει να σπάσει την ολιγοπωλιακή διάρθρωση των αγορών και να επιφέρει ανταγωνιστικότητα στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά και στην αγορά εργασίας. Τέλος, παρατηρήστε ότι το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών αναμένεται στο -4,4% ΑΕΠ το 2015, δηλαδή να μην έχει επέλθει γρήγορα η πλήρης εξωτερική ισορροπία.
- Το δεύτερο χαρακτηριστικό του προγράμματος είναι η δραματική συρρίκνωση του κράτους. Οι πρωτογενείς δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης μειώνονται από 47,9% το 2009 σε 30,5% το 2020. Στις πρωτογενείς δαπάνες περιλαμβάνονται και οι μεταβιβάσεις, οι περισσότερες από τις οποίες είναι ανελαστικές, όπως για παράδειγμα οι δαπάνες για συντάξεις, που ακόμα και με τον νέο ασφαλιστικό νόμο, δεν πρόκειται να μειωθούν ως ποσοστό του ΑΕΠ. Η συρρίκνωση αυτή υποδηλώνει ότι παράλληλα αναμένεται να αναπτυχθεί ο ιδιωτικός τομέας για να καλύψει το κενό της παραγωγής και των θέσεων εργασίας.
- Το τρίτο χαρακτηριστικό είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον, αφού στις προβλέψεις καταγράφεται ένα έντονο φαινόμενο αρνητικής χιονοστιβάδας στο χρέος. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το ονομαστικό επιτόκιο είναι υψηλότερο του ονομαστικού ρυθμού ανάπτυξης. Οι προβλέψεις είναι ιδιαίτερα αισιόδοξες για την ικανότητα του ελληνικού κράτους να επανέλθει και να δανειστεί στις αγορές με λογικά επιτόκια. Το περιθώριο επιτοκίου με τη Γερμανία αναμένεται στις 3,5 ποσοστιαίες μονάδες το 2012 και στις 2,5 το 2020. Έτσι, στις προβλέψεις το οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ελλάδας είναι σχετικά χαμηλό, π.χ. στο 7% το 2012 και στο 6% το 2020. Παρά αυτές τις ιδιαίτερα αισιόδοξες προβλέψεις για τα επιτόκια, ο ονομαστικός ρυθμός ανάπτυξης κάθε χρόνο αναμένεται μικρότερος του ονομαστικού επιτοκίου. Στις προβλέψεις της Τρόικας, το πρωτογενές πλεόνασμα γίνεται θετικό το 2012 και φτάνει την περιοχή του 6% από το 2014 και μετά. Αυτή η πειθαρχία του κράτους στις δαπάνες και τα έσοδά του είναι πολύ αισιόδοξη, αφού στο παρελθόν η Ελλάδα ποτέ δεν μπόρεσε να έχει τόσο μεγάλα πρωτογενή πλεονάσματα, ακόμα και την περίοδο αξιολόγησης της χώρας για την είσοδό της στην ευρωζώνη.
- Το τέταρτο χαρακτηριστικό είναι η πορεία του δημόσιου χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ, στο οποίο αναφερθήκαμε νωρίτερα. Το ποσοστό αυτό μειώνεται σταδιακά μετά το 2013 για να φτάσει το 130% του ΑΕΠ το 2020. Συνεπώς, ακόμα και μετά μια δεκαετία, το ύψος αυτό, που σε ονομαστικούς όρους φτάνει τα €409 δισ., παραμένει υπερβολικό, ιδιαίτερα σε σύγκριση με τα υπόλοιπα μέλη της ευρωζώνης. Φυσικά, αν ο ρυθμός ανάπτυξης επιταχυνθεί, π.χ. κατά μία ποσοστιαία μονάδα κατά μέσο όρο, ο λόγος χρέους προ ΑΕΠ μειώνε-

ται -σύμφωνα με την Τρόικα- στο 91%, ενώ μειώνεται ακόμα περισσότερο αν οι ιδιωτικοποιήσεις φέρουν έσοδα της τάξης των €50 δις. (Χαρδούβελης, Γ. 2011).

2.2 Η πορεία της οικονομίας με βάση στοιχεία που προέρχονται από το τραπεζικό σύστημα

Είναι γεγονός ότι το τραπεζικό σύστημα και ιδίως η πορεία της αποταμίευσης, των δανείων και του βαθμού εξυπηρέτησής τους αποτελούν βασικά μεγέθη για την διάγνωση της οικονομικής πορείας μιας χώρας. Στην Ελλάδα, το τραπεζικό σύστημα από το 2000 μέχρι και το 2016 υπέστη πολλές αλλαγές που αφορούσαν στο ρυθμιστικό, το κανονιστικό, το θεσμικό και το νομικό πλαίσιο, ενώ παράλληλα από την έλευση της οικονομικής κρίσης και μετά διενεργήθηκαν πολυάριθμες συγχωνεύσεις τραπεζών, με το σημερινό τραπεζικό σύστημα να συγκεντρώνεται στις τέσσερις βασικές συστημικές τράπεζες. Η διαμόρφωση των βασικών μεγεθών που αφορούν στην καθαρή αποταμίευση και την πορεία των δανείων, αποτελούν ενδεικτικά μέτρα της πορείας της οικονομίας.

2.2.1. Καθαρές αποταμιεύσεις στην Ελλάδα

Η πορεία των καθαρών αποταμιεύσεων στην Ελλάδα από το 2000 μέχρι και το 2016 μειώθηκε από το 2006 και μετά, δηλαδή περίπου τρία χρόνια πριν από την οικονομική κρίση. Βέβαια το 2012 οι αποταμιεύσεις αγγίζουν το ιστορικό χαμηλό της δεκαετίας γεγονός που οφείλεται στην πρώτη περίοδο Χρεοκοπίας. Η πρώτη μεγάλη διάρθρωση και πορεία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος έγινε με το κούρεμα του ελληνικού δημοσίου χρέους το 2012, γνωστή ως **Private Sector Involment PSI**. Το PSI μείωσε κατά περίπου 78% την αξία των ομολόγων του ελληνικού Δημοσίου που κατείχαν οι Τράπεζες, καθώς και τα Δάνεια που είχαν χορηγήσει στον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα. Οι συνολικές απώλειες τους ανήλθαν στα 39 δισεκατομμύρια ευρώ (Τράπεζα της Ελλάδος 2012). Η πορεία ανάκαμψης του 2014 διακόπηκε από την μετέπειτα δεύτερη ελληνική κρίση του 2015. Στο πρώτο εξάμηνο του 2015 σταμάτησε η απογείωση της ελληνικής οικονομίας και των αποταμιεύσεων. Η νέα ελληνική κυβέρνηση έδρασε στο εξωτερικό, στο πολιτικό επίπεδο της ευρωζώνης, αρνητικά με αποτέλεσμα το κράτος να υποστεί αποστράγγιση από ρευστότητα, που τελικά οδήγησε και στους περιορισμούς στις κινήσεις κεφαλαίων. Στο (Διάγραμμα 1) παρουσιάζεται η πορεία των καθαρών αποταμιεύσεων στην Ελλάδα.

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 1. Η πορεία της καθαρής αποταμίευσης στην Ελλάδα (2000-2016).

Πηγή: (European Commission Gross national income, 2018).

2.2.2. Διαμόρφωση των υπολοίπων των Δανείων

Στην συνέχεια, σημαντική συνιστώσα της ανάλυσης της πορείας της οικονομίας μέσα από βασικά μεγέθη του τραπεζικού κλάδου είναι η πορεία των δανείων, δηλαδή του ποσού των δανείων αλλά και των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Στο (Διάγραμμα 2) παρουσιάζονται τα υπόλοιπα των δανείων συνολικά αλλά και ανά κατηγορία δανειολήπτη, δηλαδή χωρίζονται σε καταναλωτικά, στεγαστικά και επιχειρηματικά.

Παρατηρούμε από το (Διάγραμμα 2) ότι μέχρι και το 2009 τα υπόλοιπα των δανείων αυξάνονταν, γεγονός που σημαίνει ότι υπήρχε ζήτηση αλλά και προσφορά δανεισμού. Σαφώς τα ειδικά μεγέθη των επιχειρηματικών, στεγαστικών και καταναλωτικών δανείων είναι αρκετά διαφορετικά, γεγονός απόλυτα δικαιολογημένο από τα μεγέθη που αναλογούν σε κάθε κατηγορία δανειολήπτη.

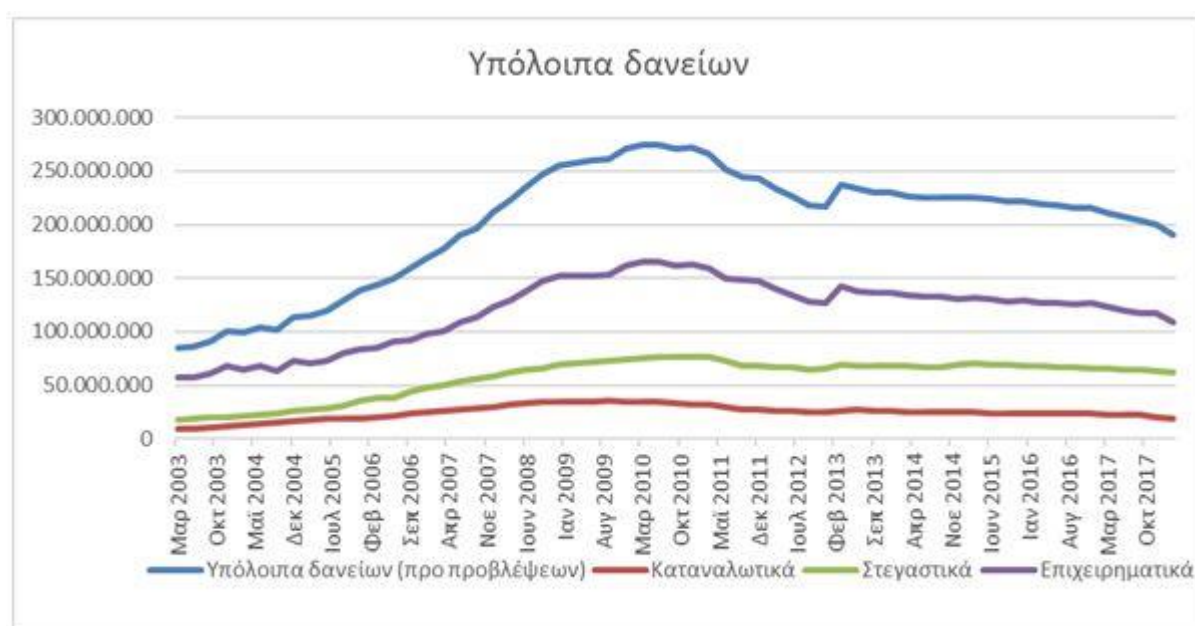
Η χρηματοοικονομική κρίση μετατράπηκε σε οικονομική κρίση και σύντομα μεταδόθηκε στην πραγματική οικονομία. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα βίωσε βίαιη απομόχλευση, καθώς οι τράπεζες που συνήθιζαν να δανείζουν 50 φορές πάνω από τα ίδια κεφάλαιά τους ξαφνικά περιορίζουν τις πιστώσεις προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά κατά 50 φορές, θεσπίζοντας αυστηρότερα πιστωτικά κριτήρια. Η απομόχλευση ως εργαλείο εξισορρόπησης του χρηματοοικονομικού τομέα, συρρικνώνει τις δραστηριότητες επιχειρήσεων και νοικοκυριών, οδηγώντας σε μείωση του προσωπικού και αύξηση της ανεργίας, μείωση της παραγωγής, πτώση του εισοδήματος με αποτέλεσμα την επιμήκυνση της ύφεσης. (Χαρδούβελης Α.Γ. 2009)

Επίσης μετά το 2009 συζητείται η απομόχλευση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων, η τράπεζα εξετάζει το ενδεχόμενο πώλησης κόκκινων δανείων με στόχο την πιο γρήγορη απομόχλευση.

Τα επιχειρηματικά δάνεια αυξάνονταν μέχρι και τα μέσα του 2011 ενώ στην συνέχεια σημείωσαν μια μικρή πτώση (Διάγραμμα 2). Τα καταναλωτικά δάνεια που γενικά ήταν αρκετά χαμηλά από το 2003 και μετά παρατηρούμε ότι αρχίζουν να μειώνονται από τον Μάρτιο του 2012 και μετά ενώ τα στεγαστικά ακολουθούν την ίδια πορεία. Γενικότερα δηλαδή, οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που έχουμε περιγράψει ήδη σε προηγούμενες ενότητες και η έλλειψη κεφαλαίων φαίνεται να επηρεάζουν και τα ειδικά μεγέθη του τραπεζικού κλάδου όπως είναι ο δανεισμός επιχειρήσεων και νοικοκυριών.

Είναι γενικά σαφές ότι όταν οι τράπεζες έχουν θετικές βλέψεις για το μέλλον και θεωρούν ότι θα μπορέσουν να εισπράξουν πίσω τα δανειακά κεφάλαια και τους τόκους, τότε προβαίνουν στις συμβάσεις δανείων με επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Όταν όμως η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση, οι τράπεζες ανακόπτουν τον δανεισμό γεγονός που πλήττει σε μεγάλο βαθμό την οικονομία δεδομένου ότι πρωτίστως μειώνεται η κερδοφορία της τράπεζας και στην συνέχεια η ικανότητά της να δανείζει.

- Ανάπτυξη της τράπεζας με δανειοδότηση νοικοκυριών και επιχειρήσεων

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 2. Τα υπόλοιπα των δανείων (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Τράπεζα της Ελλάδος, Εξέλιξη δανείων & καθυστερήσεων, 2018)

2.2.3. Σύνολο μη εξυπηρετούμενων Δανείων

Τέλος, ένα κρίσιμο μέγεθος της ελληνικής οικονομίας που αφορά στο τραπεζικό σύστημα είναι η πορεία του συνόλου των μη εξυπηρετούμενων δανείων στο (Διάγραμμα 3) διαφαίνεται ότι από το 2008 και μετά η πορεία των μη εξυπηρετούμενων δανείων παρουσιάζει σημαντική άνοδο ενώ τα προηγούμενα χρόνια κινείται σε μηδενικά επίπεδα. Η άνοδος αυτή ξεκινά από το 2008 και συνεχίζεται μέχρι και το 2016, να κινείται εντελώς ανοδικά. Τα επιχειρηματικά δάνεια είναι αυτά με τα μεγαλύτερα ποσά μη εξυπηρετούμενων δανείων και τα οποία διαγράφουν μια ιδιαίτερος ανοδική πορεία. Αυτό δημιουργεί τεράστιο πρόβλημα στην ανάπτυξη και δυστυχώς κλείσιμο χρεοκοπία των επιχειρήσεων, ανεργία και όλα τα επακόλουθα της οικονομίας. Τα καταναλωτικά και τα στεγαστικά δάνεια σταδιακά εξομαλύνονται ως τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ιδίως από το 2013 και μετά. Παρόλα αυτά η Εθνική Τράπεζα προέβη στα παρακάτω μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων:

- Διάθεση ως €1 δισ. το 2009 για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- Αύξηση ορίων χρηματοδότησης ως και 25% σε επιχειρήσεις-πελάτες.
- Προσφορά νέου δανείου χαμηλής εκκίνησης με επιτόκιο 5,90% τον πρώτο χρόνο για μικρομεσαίες επιχειρήσεις. (Εθνική Τράπεζα, 2019)

Γενικότερα θα πρέπει να επισημανθεί ότι ένας τραπεζικός κλάδος με περιορισμένη δυνατότητα παροχής δανείων, μειωμένες αποταμιεύσεις και αυξημένα ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων σαφώς δεικνύει ότι βρίσκεται σε ένα οικονομικό περιβάλλον με σοβαρά οικονομικά προβλήματα, τα οποία συζητήθηκαν εκτενώς σε προηγούμενη ενότητα.

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 3. Η πορεία των μη εξυπηρετούμενων δανείων (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Τράπεζα της Ελλάδος, Εξέλιξη δανείων & καθυστερήσεων, 2018)

2.2.4 Κερδοφορία

Αναφορικά με την κερδοφορία παρατηρούμε ότι αυτή είναι σχετικά σταθερή από το 1997 έως το 2003 (με μικρές διακυμάνσεις) ενώ από το 2004 έως και το 2007 βαίνουν αυξανόμενα, για να υποχωρήσουν αρχικά σε θετική περιοχή έως το 2010 και τελικά σε ιδιαίτερα χαμηλά αρνητικά επίπεδα το 2011, να ανακάμψουν, αλλά να παραμείνουν σε ζημίες ή οριακά κέρδη έως το 2016. Το μέσο κέρδος ανέρχεται σε -1,72 δισεκατομμύρια Ευρώ ενώ η τυπική απόκλιση σε 10,58 δισεκατομμύρια Ευρώ. Η μεγαλύτερη πτώση – περίπου της τάξης του -43% εντοπίζεται το 2011, που είναι ουσιαστικά η χρονιά της έντονης κρίσης για την Ελλάδα. Τα προηγούμενα απεικονίζονται στο παρακάτω (Διάγραμμα 4).

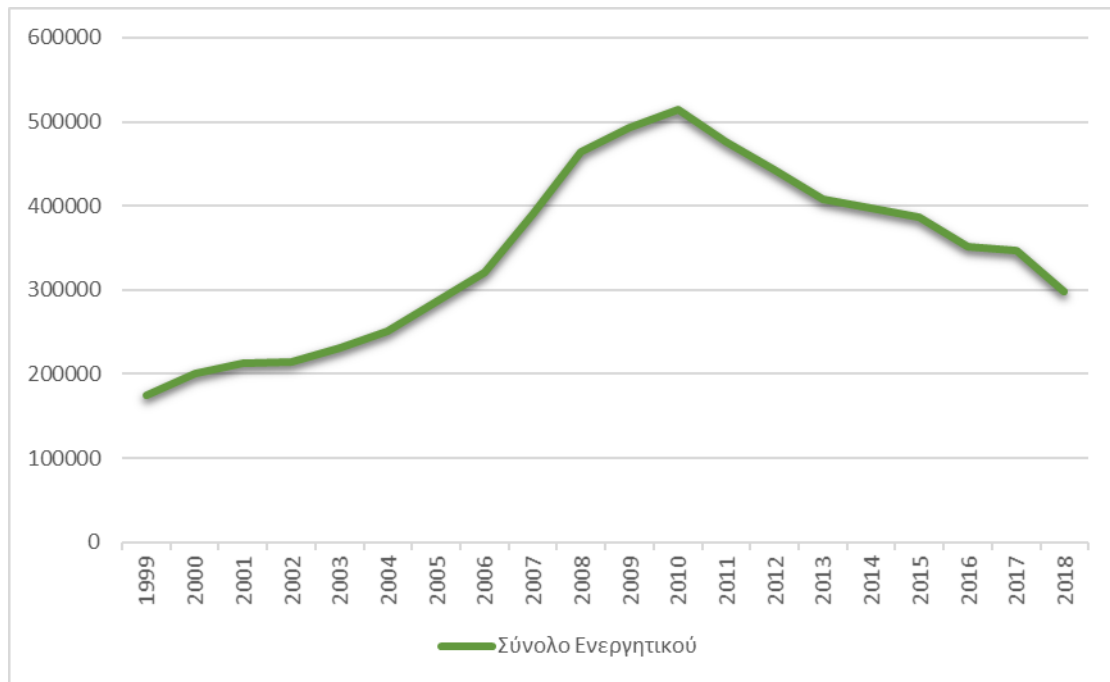
(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 4. Κερδοφορία για τα έτη 1997-2018 (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των τραπεζών, 2019)

2.2.5 Μέγεθος του Τραπεζικού Κλάδου

Ο τραπεζικός κλάδος παρουσίασε μία αυξητική τάση από το 1997 έως το 2010 όσον αφορά το συνολικό ενεργητικό των τραπεζών. Από το 2011 έως το 2016 ακολούθησε πτώση. Το μέσο ενεργητικό ανέρχεται σε 325,2 δισεκατομμύρια Ευρώ με τυπική απόκλιση 106,3 δισεκατομμύρια Ευρώ. Για τα ανοδικά έτη, από το 1997 έως το 2010 ο ετήσιος ρυθμός ανόδου ήταν της τάξης του 10%, ενώ για τα πτωτικά έτη, ο ετήσιος ρυθμός πτώσης ήταν 7%.

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 5. Σύνολο ενεργητικού του μέσου όρου των Τραπεζών (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των τραπεζών, 2019)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

3.1 Ιστορική Αναδρομή

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. ιδρύθηκε το 1841 και εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών το 1880. Με 160 πλέον χρόνια επιτυχούς και αδιάλειπτης λειτουργίας στον οικονομικό βίο της χώρας, η Τράπεζα έχει εξελιχθεί σε ένα σύγχρονο και ολοκληρωμένο όμιλο εταιρειών παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, καλύπτοντας έτσι τις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες των πελατών της. Στο πλαίσιο αυτό, η Τράπεζα ίδρυσε το 1891 την Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλίσεων «Η Εθνική» και το 1927 την Εθνική Κτηματική Τράπεζα.

Μέχρι την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος το 1928, η Τράπεζα είχε το εκδοτικό προνόμιο στην Ελλάδα και ήταν υπεύθυνη για την έκδοση του νομίσματος. Το 1953, η Τράπεζα συγχωνεύτηκε με την «Τράπεζα Αθηνών», που είχε ιδρυθεί το 1893. Μέσα στο 1998, η Τράπεζα προέβη στη **συγχώνευση** δι' απορροφήσεως της θυγατρικής της «Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.», η οποία είχε προέλθει από τη συγχώνευση δύο πρώην θυγατρικών της εταιρειών, της «Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.» και της «Εθνική Στεγαστική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.», με σκοπό την αρτιότερη εξυπηρέτηση των πελατών της στον τομέα της στεγαστικής και κτηματικής πίστης.

Από τον Οκτώβριο 1999, η μετοχή της Τράπεζας διαπραγματεύεται στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Στα τέλη του 2002, η Εθνική Τράπεζα προχώρησε στη συγχώνευση δι' απορροφήσεως της θυγατρικής της "Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως ΑΕ". Στο πλαίσιο του στρατηγικού της προσανατολισμού στην αγορά της ΝΑ Ευρώπης, η ΕΤΕ εξαγόρασε, εντός του 2006, τη Finanzbank στην Τουρκία και τη Vojvodjanska Banka στη Σερβία.

Η Εθνική Τράπεζα αποτέλεσε την πρώτη τράπεζα του νεοελληνικού κράτους, με καθοριστική συνεισφορά στην οικονομική ζωή του τόπου σε αυτά τα 175 χρόνια ιστορίας της, γεγονός που συνέβαλε κατά την άποψη της διοίκησης και στην επίτευξη από τον Όμιλο της καλύτερης βαθμολογίας που τον κατέταξαν πρώτο ανάμεσα στις τέσσερις μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες, όσον αφορά την «καλύτερη φήμη» και «μεγαλύτερη αξιοπιστία», σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Ποσοτικής Έρευνας Διαχρονικής Παρακολούθησης υπό την μορφή C.A.P.I. (Computer Aided Personal Interviews), για την περίοδο Απριλίου – Ιουνίου 2015.

Εθνική Τράπεζα και Περίοδος της Κρίσης

Τα μέτρα στήριξης της οικονομίας από την Εθνική Τράπεζα ανταποκρινόμενη στα προβλήματα που δημιουργούνται από τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση, η Εθνική ανακοίνωσε στο διάστημα Νοέμβριο Δεκέμβριο 2008 τρεις δέσμες μέτρων για τη στήριξη των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων:

- η πρώτη αφορούσε ρυθμίσεις για την ελάφρυνση των ανέργων και των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων
- η δεύτερη περιλάμβανε μείωση επιτοκίων και προνομιακές ρυθμίσεις για τους κατόχους πιστωτικών καρτών, ενώ
- η τρίτη αφορούσε δράσεις για τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων:

- Αναστολή για 12 μήνες των καταβολών δόσεων στεγαστικών δανείων για ανέργους δικαιούχους επιδόματος του ΟΑΕΔ.
- Αναστολή για 6 μήνες ενεργειών πλειστηριασμού ή κατάσχεσης, που αφορούν απαίτηση από στεγαστικό δάνειο πρώτης κατοικίας, αρχικού ύψους κεφαλαίου ως €300.000.
- Πρόγραμμα ύψους €100 εκατ. για τη δανειοδότηση νέων επιχειρήσεων.
- Μείωση κατά 1% των επιτοκίων των πιστωτικών καρτών από 1/12/08.
- Διάθεση ως €1 δισ. το 2009 για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- Αύξηση ορίων χρηματοδότησης ως και 25% σε επιχειρήσεις-πελάτες.
- Προσφορά νέου δανείου χαμηλής εκκίνησης με επιτόκιο 5,90% τον πρώτο χρόνο για μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Επιπλέον, η Τράπεζα προχώρησε από 2/1/2009 σε περαιτέρω μείωση των επιτοκίων της, μειώνοντας κατά 0,50% το βασικό κυμαινόμενο επιτόκιο χορηγήσεων σε επαγγελματίες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, το επιτόκιο χρεωστικού υπολοίπου από δικάϊωμα υπερανάληψης (overdraft) και το κυμαινόμενο επιτόκιο στεγαστικών δανείων. Παράλληλα, μείωσε τα επιτόκια καταθέσεων των λογαριασμών ταμειυτηρίου και μισθοδοσίας από 0,10% - 0,25%. (Εθνική Τράπεζα, 2019).

Η στρατηγική και ο ρόλος της ΕΤΕ στην περίοδο της κρίσης Ανεξάρτητα από τη συμμετοχή της στο σχέδιο ενίσχυσης της ρευστότητας

Η ΕΤΕ κτίζοντας πάνω στα υγιή θεμελιώδη μεγέθη της και ακολουθώντας με συνέπεια τη συνετή στρατηγική της, εξακολούθησε να διαδραματίζει ηγετικό ρόλο και κατά την περίοδο της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η ΕΤΕ ακολουθώντας ένα ενισχυμένο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων, κεφαλαίων και ρευστότητας, αντιμετώπισε και αντιμετωπίζει την κρίση με εξαιρετικά γερή βάση. Η σχετικά πιο συντηρητική εγχώρια πιστωτική επέκταση, της επιτρέπει σήμερα να απολαμβάνει την προστασία

ενός ισχυρού ισολογισμού. Οι χορηγήσεις της χαρακτηρίζονται από την υψηλή τους ποιότητα και τις σημαντικές εξασφαλίσεις, αφού ένα μεγάλο ποσοστό των χορηγήσεων αφορά στεγαστικά δάνεια και δάνεια προς μεγάλες επιχειρήσεις. Η Τράπεζα πετυχαίνει επίσης διατήρηση και αύξηση των καταθέσεων των πελατών της, διατηρώντας έτσι το δείκτη δάνειων προς καταθέσεις σε ένα από τα χαμηλότερα επίπεδα στην Ευρώπη, ενώ ενισχύει την ήδη υπερβάλλουσα ρευστότητά της με την έκδοση καλυμμένων ομολόγων και με τιτλοποιήσεις δανείων.

Τέλος, η κεφαλαιακή επάρκεια της τράπεζας είναι ισχυρή. Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας της ΕΤΕ είναι ένας από τους υψηλότερους στην Ευρώπη (10,4% το εννεάμηνο του 2008), αφού η Τράπεζα έδωσε το μέρισμα της χρήσης του 2007 στο μεγαλύτερό του μέρος σε μετοχές, άντλησε νέα κεφάλαια με την έκδοση προνομιούχων μετοχών στις ΗΠΑ και ενίσχυσε τα κεφάλαιά της από την υψηλή κερδοφορία που έχει διατηρήσει κατά τη διάρκεια του 2008. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, ο πελάτης και η ανάπτυξη της σχέσης της Τράπεζας μαζί του παραμένουν στο επίκεντρο της στρατηγικής και των αρχών της ΕΤΕ και η Τράπεζα εξακολουθεί να ανταποκρίνεται και να δίνει λύσεις στις ανάγκες των πελατών της, ειδικά των νοικοκυριών και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Για παράδειγμα, η ΕΤΕ με στόχο την υποστήριξη των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων, έχει ανακοινώσει την αναστολή για περίοδο 6 μηνών των ενεργειών πλειστηριασμού ή κατάσχεσης για στεγαστικά δάνεια πρώτης κατοικίας, καθώς και την αναστολή για διάστημα 12 μηνών των καταβολών δόσεων στεγαστικών δανείων για ανέργους δικαιούχους επιδόματος του ΟΑΕΔ. Επιπλέον, η ΕΤΕ έχει ανακοινώσει ότι θα διαθέσει έως €1 δισ. το 2009 για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα μέσω μιας δέσμης μέτρων που περιλαμβάνει την αύξηση των ορίων χρηματοδότησης σε 20.000 επιχειρήσεις και την προσφορά νέου μακροπρόθεσμου δανείου με χαμηλό επιτόκιο εκκίνησης για τη χρηματοδότηση επαγγελματικής στέγης και εξοπλισμού.

Τέλος, πρώτη η ΕΤΕ ανακοίνωσε μέτρα συμπαράστασης στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που υπέστησαν ζημιές από τα γεγονότα του Δεκεμβρίου 2008, ώστε να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατόν η εύρυθμη λειτουργία τους. Το 2009 ήταν μια δύσκολη χρονιά τόσο για την παγκόσμια όσο και για την εγχώρια οικονομία. Με στοχευμένες ενέργειες η Τράπεζα προχώρησε σταθερά στην κατεύθυνση της συνετής αύξησης των χορηγήσεων, της διατήρησης της υψηλής ρευστότητας και της ενίσχυσης των κεφαλαίων της, στοιχεία που συγκροτούν και το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της ΕΤΕ. Η επίτευξη των στόχων αυτών θα εξασφαλίσει την υπεροχή της Τράπεζας και στην περίοδο που θα ακολουθήσει μετά το τέλος της κρίσης. (Περιοδικό Εθνικής Τράπεζας, Τεύχος 12, 2009)

Σήμερα η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος είναι μια από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες και ένα από τα μεγαλύτερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα με βάση την κεφαλαιοποίησή της. Διατηρεί σημαντικό ρόλο στον κλάδο της λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα με περισσότερους από 10 εκατ. καταθετικούς λογαριασμούς, με περισσότερους από 2 εκατ. δανειακούς λογαριασμούς, 509 καταστήματα και 1.448 ΑΤΜ καλύπτοντας ολόκληρη τη γεωγραφική έκταση της Ελλάδας, ενώ παράλληλα

αναπτύσσει σύγχρονα ηλεκτρονικά κανάλια, όπως οι υπηρεσίες Mobile και Internet Banking. Σήμερα, το Δίκτυο της Τράπεζας στο εξωτερικό περιλαμβάνει 119 μονάδες καταστημάτων, ενώ ο Όμιλος συνολικά απασχολεί 9.935 εργαζόμενους σύμφωνα με τα στοιχεία της τράπεζας στις 31 Δεκεμβρίου του 2016. Εκτός Ελλάδας ο Όμιλος εστιάζει τις δραστηριότητές του κυρίως στην Τουρκία, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, τη Σερβία, την Αλβανία, την Κύπρο και τη ΠΓΔΜ.

Ο Όμιλος της Εθνικής Τράπεζας, με την μακρόχρονη παρουσία του, την ισχυρή παράδοση και τη συμβολή του στον αναπτυξιακό μετασχηματισμό της χώρας αλλά κυρίως με την εμπιστοσύνη των μετόχων, πελατών, καταθετών και εργαζομένων του, αποτελεί πυλώνα σταθερότητας για την Ελληνική οικονομία.

Καθώς, επίσης προσφέρει στους πελάτες του ένα ευρύ φάσμα χρηματοπιστωτικών προϊόντων και υπηρεσιών, που περιλαμβάνει :

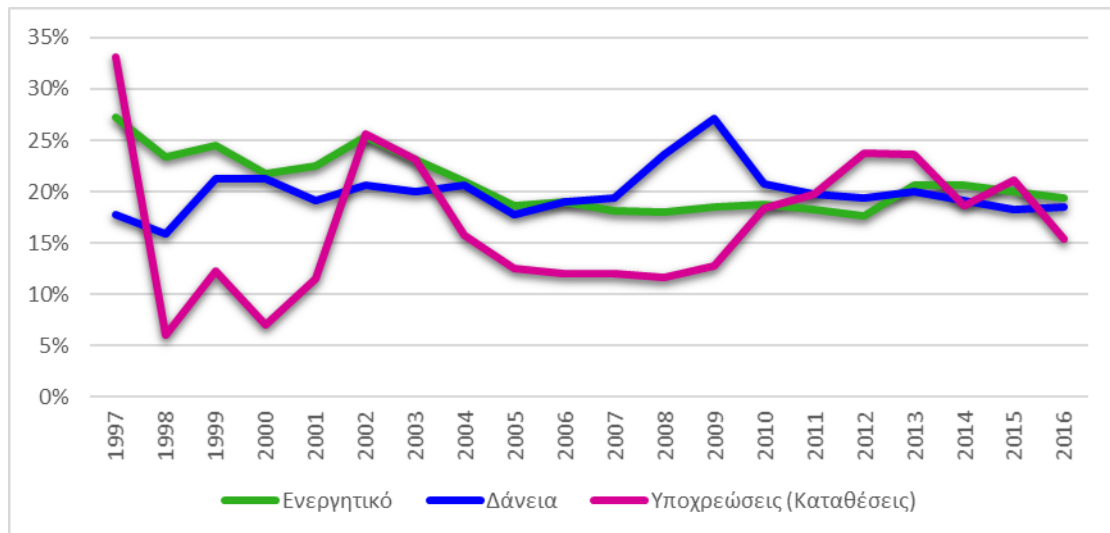
- λιανική τραπεζική, συμπεριλαμβανομένης της στεγαστικής και καταναλωτικής πίστης,
- επιχειρηματική και επενδυτική τραπεζική,
- χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) και πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring),
- χρηματοστηριακή μεσιτεία, διαχείριση περιουσίας και επιχειρηματικές συμμετοχές,

ασφαλιστικές δραστηριότητες,

ακίνητη περιουσία και συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Οι κύριες πηγές εισοδήματος του Ομίλου ιστορικά είναι οι τόκοι από τα δάνεια πελατών και χρεωστικούς τίτλους, καθώς και τα εισοδήματα από αμοιβές και προμήθειες. Η Τράπεζα είναι η κύρια επιχειρησιακή εταιρεία του Ομίλου και αντιπροσωπεύει το 86,93% του ενεργητικού του Ομίλου σύμφωνα με τα στοιχεία στις 31 Δεκεμβρίου του 2016. Παρότι η Τράπεζα διεξάγει το μεγαλύτερο μέρος των τραπεζικών δραστηριοτήτων του Ομίλου, υποστηρίζεται από εννέα τραπεζικές θυγατρικές του εξωτερικού: Finansbank, UBB (United Bulgarian Bank), Banca Romaneasca, Stopanska Banka, Vojvodjanska, NBG Cyprus, NBG Albania, South African Bank of Athens (SABA) και τη NBG Bank Malta. Ο Όμιλος επωφελείται από τους ιστορικούς και ισχυρούς δεσμούς με μια ευρεία πελατειακή βάση, που συμπεριλαμβάνει, τόσο πελάτες λιανικής τραπεζικής, όσο και εταιρικούς πελάτες έχοντας αναπτυχθεί περαιτέρω μέσω της στρατηγικής επικέντρωσης στην προώθηση της τραπεζικής τεχνολογικής καινοτομίας.

Το μερίδιο αγοράς της Εθνικής Τράπεζας (Διάγραμμα 6) με χρήση του Συνολικού Ενεργητικού, των Δανείων, αλλά και των Υποχρεώσεων (Καταθέσεων) ανέρχεται σε περίπου 20% κατά μέσο όρο για τα έτη ενδιαφέροντος. Πιο συγκεκριμένα ο μέσος όρος του μεριδίου αγοράς με χρήση του Συνολικού Ενεργητικού είναι 21%, με χρήση των Δανείων 20% και των Καταθέσεων 17%. Οι αντίστοιχες τυπικές αποκλίσεις 2,74%, 2,35% και 6,65%. Η εξέλιξη των μεριδίων αγοράς φαίνεται στο παρακάτω σχήμα:

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 6. Μεριδίο αγοράς της Εθνικής Τράπεζας. (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία της Εθνικής Τράπεζας, 2019)

3.2 Λιανική Τραπεζική

Η λιανική τραπεζική του Ομίλου στην Ελλάδα πραγματοποιείται από την Τράπεζα, περιλαμβάνει όλους τους ιδιώτες καταναλωτές, τους επαγγελματίες, τις μικρομεσαίες και τις μικρές επιχειρήσεις (με ετήσιο τζίρο μέχρι 2,5 εκατ.€). Η Τράπεζα προσφέρει στους πελάτες της λιανικής τραπεζικής, μέσω του εκτεταμένου δικτύου καταστημάτων που διαθέτει, ένα ευρύ φάσμα δανειακών, καταθετικών και επενδυτικών προϊόντων και υπηρεσιών. Κατά τη διάρκεια του 2015, η Τράπεζα συνέχισε τις προσπάθειές της στην αποτελεσματική διαχείριση των καθυστερήσεων στις πληρωμές των δανείων και στη συγκράτηση εμφάνισης νέων, μέσω εφαρμογής πελατοκεντρικής προσέγγισης, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση σε κριτήρια δανεισμού που μειώνουν τον κίνδυνο.

Στα προϊόντα καταναλωτικής πίστωσης, η Τράπεζα έχει εστιάσει κυρίως στην αποτελεσματική διαχείριση του υφιστάμενου χαρτοφυλακίου, μέσα από τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προϊόντων αναδιάρθρωσης, με χαμηλότερη δόση προσαρμοσμένη στο διαθέσιμο εισόδημα του δανειολήπτη για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Όσον αφορά την στεγαστική πίστη το 2016 αναπτύχθηκε με χαμηλό ρυθμό, καθώς η ταχεία αποκλιμάκωση των μεγεθών των χαρτοφυλακίων, λόγω της αποπληρωμής των παλαιών δανείων παράλληλα με τη χαμηλή ζήτηση για δάνεια και τη υποτονική κτηματαγορά, δεν δημιούργησε προϋποθέσεις για ανάπτυξη της αγοράς. Οι τιμές των ακινήτων εμφάνισαν πτώση κατά 2,3% το 2016. Σε αυτό το περιβάλλον η Εθνική Τράπεζα διατήρησε το μερίδιο στη χορήγηση νέων δανείων με 25% . Έμφαση δόθηκε στη βελτίωση της εξυπηρέτησης των πελατών και τη συντόμευση των διαδικασιών. Σύντομα ολοκληρώνεται το νέο σύστημα διαχείρισης αιτημάτων στεγαστικών δανείων το οποίο αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια του έτους και θα απλοποιήσει και θα επιταχύνει τη διαδικασία για τον πελάτη και το κατάστημα.

3.3 Επιχειρηματική Τραπεζική

Ο Όμιλος προσφέρει στους εταιρικούς πελάτες μια ευρεία σειρά προϊόντων και υπηρεσιών, περιλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών και επενδυτικών συμβουλευτικών υπηρεσιών, δανείων εκφρασμένων τόσο σε ευρώ όσο και σε άλλα νομίσματα, συναλλάγματος, ασφαλιστικών προϊόντων, υπηρεσιών θεματοφυλακής και υπηρεσιών χρηματοδότησης του εμπορίου.

Η συνεχιζόμενη πιστωτική κρίση έχει ως αποτέλεσμα να υιοθετήσει η Τράπεζα μια πιο συντηρητική προσέγγιση όσον αφορά στη χορήγηση νέων επιχειρηματικών δανείων, με επικέντρωση σε επιχειρήσεις με καλή πιστοληπτική ικανότητα, ικανοποιητική οικονομική συμπεριφορά και διαθέσιμες εξασφαλίσεις. Σε πελάτες οι οποίοι θεωρούνται βιώσιμοι (με υψηλή πιθανότητα ανάκαμψης) αλλά έχουν επηρεαστεί από τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς προσφέρονται τροποποιήσεις των ορίων δανειοδότησης, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες της επιχείρησης. Απαραίτητες προϋποθέσεις για τις τροποποιήσεις αποτελούν η ικανότητα της επιχείρησης να παρέχει επιπλέον εξασφαλίσεις ή την δυνατότητα των μετόχων να εισφέρουν νέα κεφάλαια.

3.4 Επενδυτική Τραπεζική

Η Διεύθυνση Επενδυτικής Τραπεζικής παρέχει μια πλήρη γκάμα υπηρεσιών στους εξής τρεις κύριους τομείς: συμβουλευτικές υπηρεσίες, κεφαλαιαγορές και ομολογιακές εκδόσεις, καταφέροντας να ενισχύσει το μερίδιο αγοράς παρά το δύσκολο οικονομικό περιβάλλον και τον έντονο ανταγωνισμό.

3.5 Χρηματοδότηση Ναυτιλίας

Η ναυτιλία είναι κλάδος με ουσιαστική και συμβολική σημασία για την ελληνική οικονομία. Συνεισφέρει σημαντικά τόσο άμεσα όσο και έμμεσα, μέσω συνεργειών με άλλους κλάδους, άνω του 6% ετησίως στην οικονομική δραστηριότητα, ενώ συνιστά την αιχμή, αλλά και το πλέον αναγνωρίσιμο σύμβολο της επιτυχημένης εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας του Έλληνα, που ανταγωνίζεται με επιτυχία σε διεθνές επίπεδο.

Στο νέο περιβάλλον, η αιχμή του δόρατος για ανάπτυξη θα είναι παραγωγικοί κλάδοι με υψηλό συντελεστή εξωστρέφειας, όπως η ναυτιλία, οι εξαγωγικές επιχειρήσεις, ο τουρισμός αλλά και το πιστωτικό σύστημα μετά την επιτυχή διεξόδου του στη ΝΑ Ευρώπη. Όλοι αυτοί οι τομείς θα πρέπει να στηριχθούν πολυεπίπεδα. Και όσον αφορά στην Εθνική Τράπεζα αυτό έχει σκοπό να πράξει. Η Εθνική Τράπεζα που υπήρξε η πρώτη ελληνική Τράπεζα που χρηματοδότησε τη ναυτιλία, με συνολικό, σήμερα, ναυτιλιακό χαρτοφυλάκιο περίπου 1,7 δις ευρώ, είναι και θα παραμείνει θεματοφύλακας της ισχυρής παρουσίας της ελληνικής ναυτιλίας στο παγκόσμιο γίγνεσθαι. Οι συνθήκες στο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον το 2016 βελτιώθηκαν σε σχέση με το 2015, συνέπεια της επιτυχούς ανακεφαλαιοποίησης των συστημικών ελληνικών τραπεζών αλλά και της προόδου που σημειώθηκε στον τομέα αναδιάρθρωσης μέρους του δανειακού χαρτοφυλακίου. Στα πλαίσια των ανωτέρω η τράπεζα κινήθηκε στην κατεύθυνση στοχευμένης και προσεκτικής επέκτασης στο χώρο των ναυτιλιακών χρηματοδοτήσεων, σε συνεργασία κυρίως με το υφιστάμενο πελατολόγιο της Τράπεζας στο χώρο της Ελληνικής ναυτιλίας. Παράλληλα, δόθηκε έμφαση στη διαχείριση του υφιστάμενου χαρτοφυλακίου και κυρίως σε περιπτώσεις που παρουσίαζαν, προοιωνί-

ζονταν, δυσκολίες στην ομαλή τους εξυπηρέτηση. Κατά το 2016, οι συνθήκες στη ναυλαγορά του ξηρού φορτίου σταδιακά βελτιώθηκαν, ενώ στη ναυλαγορά του υγρού φορτίου σημειώθηκε κάμψη από τα μέσα μέχρι και τα τέλη του έτους, η οποία σταδιακά εξισορροπείται από τη μετέπειτα σταδιακή βελτίωση των θεμελιωδών της αγοράς.

3.6 Χρηματοδότηση μεγάλων έργων (Project Finance)

Το χαρτοφυλάκιο μεγάλων έργων (Project Finance) της Τράπεζας περιλαμβάνει πιστοδοτήσεις σε μεγάλα έργα υποδομών, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό (κυρίως στην Ευρώπη). Κατά το 2016 το χαρτοφυλάκιο πιστοδοτήσεων εσωτερικού αυξήθηκε σημαντικά (μεταβολή 19,2%). Η μεταβολή αυτή οφείλεται κυρίως στη χορήγηση κεφαλαίων σε υφιστάμενα εγκεκριμένα έργα, αλλά και σε νέες εγκρίσεις που υλοποιήθηκαν εντός του έτους. Οι νέες πιστοδοτήσεις εσωτερικού ανήλθαν στο ύψος των €56,6 εκατ. και κατευθύνθηκαν κυρίως σε έργα ΑΠΕ και σε έργα ΣΔΙΤ. Στα επόμενα έτη, οι τομείς των ΣΔΙΤ και της ενέργειας αναμένεται να αποτελέσουν τον κύριο φορέα προώθησης έργων Project Finance στην Ελλάδα, στην χρηματοδότηση των οποίων η τράπεζα φιλοδοξεί να επιτελέσει πρωταγωνιστικό ρόλο, είτε με ίδια κεφάλαια είτε μέσω της δραστηριότητάς της στο τυχόν νέο πρόγραμμα Jessica. Παράλληλα επιδιώκεται η συμμετοχή σε πιστοδοτήσεις των νέων μεγάλων έργων, όπως το έργο παραχώρησης των 14 περιφερειακών αεροδρομίων, στο οποίο η τράπεζα επιδιώκει να έχει ρόλο. Το «Ταμείο Αστικής Ανάπτυξης» (ΤΑΑ) κατά το έτος 2016 επικεντρώθηκε κυρίως στην εκταμίευση πόρων και την παρακολούθηση της υλοποίησης των χρηματοδοτούμενων έργων. Συνολικά έως την 31 Δεκεμβρίου του 2016 είχαν υπογραφεί συμβάσεις χρηματοδότησης ύψους €41,2 εκατ., εκ των οποίων €10,2 εκατ. εκταμιεύθηκαν μέσα στο έτος 2016. Η πλήρης εκταμίευση των πόρων Jessica στα χρηματοδοτούμενα έργα ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 2016.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

4.1 Ανάλυση με τη βοήθεια του μεθοδολογικού πλαισίου CAMEL

Η αξιολόγηση των τραπεζών ακολουθεί κοινή μεθοδολογία, κοινά κριτήρια και κοινά στοιχεία. Η συνήθης μεθοδολογία που χρησιμοποιείται βασίζεται στα διεθνή λογιστικά πρότυπα (ΔΛΠ) και εξετάζονται συγκεκριμένοι χρηματοοικονομικοί δείκτες (CAMELS) αλλά και ποιοτικά χαρακτηριστικά του κάθε τραπεζικού ιδρύματος. Τέτοια ποιοτικά χαρακτηριστικά μπορεί να είναι ο αριθμός και η διασπορά των καταστημάτων της τράπεζας, επενδύσεις στο εξωτερικό κτλ.

Για την χρηματοοικονομική ανάλυση της Εθνικής Τράπεζα επιλέγουμε να χρησιμοποιήσουμε το μεθοδολογικό πλαίσιο CAMELS. Το μοντέλο CAMELS ως εργαλείο είναι πολύ αποτελεσματικό και ακριβές για να αξιολογηθεί η απόδοση στον τραπεζικό κλάδο και να προβλεφθεί ο μελλοντικός και ο σχετικός κίνδυνος. Οι δείκτες CAMELS επικεντρώνονται στις οικονομικές επιδόσεις. Το CAMELS προκύπτει από τα αρχικά των συστατικών του στοιχείων και σημαίνει κεφαλαιακή επάρκεια (Capital adequacy), ποιότητα περιουσιακών στοιχείων (Asset quality), διαχείριση (Management), κέρδη (Earnings), ρευστότητα (Liquidity) και ευαισθησία (Sensitivity). Σε αυτή τη εργασία επιλέγονται και υπολογίζονται οι σχετικοί δείκτες για την αξιολόγηση της απόδοσης της Εθνικής Τράπεζας. Στη συνέχεια, τα δεδομένα συγκρίνονται με τους δείκτες και τις αναφορές του κλάδου στο σύνολό του.

Η χρήση της μεθοδολογίας CAMEL, πέραν του αποτελέσματος της για τις δυνατότητες της κάθε τράπεζας σε σχέση με τις υπόλοιπες τράπεζες του κλάδου δίνει επίσης τη δυνατότητα να προσδιοριστούν τα δυνατά και τα αδύναμα σημεία τους. Μάλιστα η κατάταξη των υπό εξέταση τραπεζών μπορεί να γίνεται όχι μόνο επί της συνολικής τους εικόνας, αλλά και για τον κάθε ξεχωριστό αριθμοδείκτη, π.χ. σειρά κατάταξης των τραπεζών ως προς την κεφαλαιακή τους επάρκεια, ως προς τη ρευστότητά τους και την κερδοφορία τους.

Οι δείκτες CAMEL παρέχουν στον αναλυτή τη δυνατότητα να διακρίνει παράγοντες, εφόσον υπάρχουν, οι οποίοι δύνανται να συμβάλουν στη χρεοκοπία μιας τράπεζας. Η σημαντικότερη ωστόσο προσφορά των δεικτών είναι η δυνατότητα που παρέχουν στον αναλυτή να προβλέψει την αποτυχία (χρεοκοπία) και να λάβει μέτρα προκαταβολικά προς αποφυγή της μαζικής ανάληψης καταθέσεων από τους αποταμιευτές η οποία θα οδηγούσε στην κατάρρευση της.

Στα παρακάτω παρουσιάζουμε τα στοιχεία που συνθέτουν τη μέθοδο CAMELS.

4.1.1 Κεφαλαιακή επάρκεια (Capital adequacy)

Η κεφαλαιακή επάρκεια των ιδρυμάτων αξιολογείται μέσω ανάλυσης τάσεων κεφαλαίου. Και ελέγχεται επίσης εάν τα ιδρύματα συμμορφώνονται με τους κανονισμούς που αφορούν την απαίτηση καθαρού ενεργητικού (καθαρής αξίας) βάσει κινδύνου. Για να αποκτήσουν υψηλή βαθμολογία κεφαλαιακής επάρκειας, τα ιδρύματα πρέπει επίσης να συμμορφώνονται με τους κανόνες και τις πρακτικές τόκων και μερισμάτων. Άλλοι παράγοντες που σχετίζονται με την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας ενός ιδρύματος είναι τα σχέδια ανάπτυξης, το οικονομικό περιβάλλον, η ικανότητά του να ελέγχει τον κίνδυνο και οι συγκεντρώσεις δανείων και επενδύσεων.

4.1.2 ποιότητα περιουσιακών στοιχείων (Asset quality)

Η ποιότητα του ενεργητικού καλύπτει την ποιότητα των δανείων του ιδρύματος, η οποία αντανακλά τα κέρδη του ιδρύματος. Η αξιολόγηση της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων συνεπάγεται την αξιολόγηση των επενδυτικών κινδύνων που μπορεί να αντιμετωπίσει η εταιρεία και τη σύγκρισή τους με τα κεφαλαιουχικά κέρδη της εταιρείας. Αυτό δείχνει τη σταθερότητα της εταιρείας όταν αντιμετωπίζει ιδιαίτερους κινδύνους. Ελέγχεται επίσης ο τρόπος με τον οποίο οι εταιρείες επηρεάζονται από τη δίκαιη αγοραία αξία των επενδύσεων όταν αντικατοπτρίζονται στη λογιστική αξία των επενδύσεων της εταιρείας. Τέλος, η ποιότητα του ενεργητικού αντικατοπτρίζεται από την αποτελεσματικότητα των επενδυτικών πολιτικών και πρακτικών ενός ιδρύματος.

4.1.3 Διαχείριση - Διοίκηση (Management)

Η αξιολόγηση της διαχείρισης καθορίζει εάν ένα ίδρυμα είναι σε θέση να αντιδράσει σωστά στην οικονομική πίεση. Αυτή η αξιολόγηση στοιχείων αντανακλάται από τη δυνατότητα της διοίκησης να επισημαίνει, να μετρά, να φροντίζει και να ελέγχει τους κινδύνους των καθημερινών δραστηριοτήτων του ιδρύματος. Καλύπτει την ικανότητα της διοίκησης να εξασφαλίζει την ασφαλή λειτουργία του ιδρύματος, καθώς συμμορφώνεται με τους απαραίτητους και εφαρμόσιμους εσωτερικούς και εξωτερικούς κανονισμούς.

4.1.4 Κέρδη (Earnings)

Η ικανότητα του ιδρύματος να δημιουργεί κατάλληλες αποδόσεις για να μπορεί να επεκτείνει, να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητά του και να προσθέσει κεφάλαια αποτελεί βασικό παράγοντα για τη διαβάθμιση της βιωσιμότητάς του. Αυτό καθορίζεται με την εκτίμηση της ανάπτυξης, της σταθερότητας, των αποζημιώσεων αποτίμησης, του καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου, της καθαρής θέσης και της ποιότητας των υπαρχόντων περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας.

4.1.5 Ρευστότητα (Liquidity)

Για να εκτιμηθεί τη ρευστότητα μιας εταιρείας, εξετάζεται η ευαισθησία των κινδύνων επιτοκίου, η διαθεσιμότητα περιουσιακών στοιχείων που μπορούν εύκολα να μετατραπούν σε μετρητά, την εξάρτηση από τους βραχυπρόθεσμους πτητικούς οικονομικούς πό-

ρους και την τεχνική ικανότητα αντιστοίχισης των περιουσιακών στοιχείων με τις υποχρεώσεις.

4.1.6 Ευαισθησία (Sensitivity)

Η ευαισθησία καλύπτει τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να επηρεάσουν τα ιδρύματα συγκεκριμένες εκθέσεις κινδύνου. Αξιολογείται η ευαισθησία του ιδρύματος σε κίνδυνο αγοράς παρακολουθώντας τη διαχείριση των πιστωτικών συγκεντρώσεων. Με αυτόν τον τρόπο, τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι σε θέση να δουν πώς δανεισμός σε συγκεκριμένους κλάδους επηρεάζει ένα ίδρυμα. Αυτά τα δάνεια περιλαμβάνουν δανεισμό αγροτικών προϊόντων, δανεισμό ιατρικών υπηρεσιών, δανεισμό πιστωτικών καρτών και δανεισμό ενεργειακού τομέα. Η έκθεση σε ξένο συνάλλαγμα, βασικά προϊόντα, μετοχές και παράγωγα συμπεριλαμβάνεται επίσης στην αξιολόγηση της ευαισθησίας μιας εταιρείας σε κίνδυνο αγοράς.

4.2 Τράπεζες και κίνδυνοι

Κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, το οποίο λειτουργεί στο πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς, υπάρχει πιθανότητα να υποστεί χρηματοοικονομικές ζημίες εξαιτίας μη αναμενόμενων γεγονότων. Η πιθανότητα αυτή σε όρους χρηματοοικονομικούς καλείται «κίνδυνος». Κάποιοι από τους βασικότερους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι εμπορικές τράπεζες λόγω των τραπεζικών υπηρεσιών που παρέχουν είναι οι εξής:

1. Κεφαλαιακός ή κίνδυνος φερεγγυότητας,
2. Πιστωτικός κίνδυνος,
3. Διαχειριστικός κίνδυνος,
4. Κίνδυνος αναχρηματοδότησης,
5. Κίνδυνος ρευστότητας,
6. Κίνδυνος επιτοκίου.

4.2.1 Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος ενός τραπεζικού ιδρύματος συνδέεται άμεσα με τα στοιχεία του ενεργητικού του και συγκεκριμένα με τις απαιτήσεις. Οι τραπεζικές απαιτήσεις αφορούν κυρίως τη χορήγηση δανείων και γενικά τη χορήγηση πιστοδοτήσεων. Οπότε ο πιστωτικός κίνδυνος συνίσταται στην αδυναμία των προσώπων (φυσικών ή νομικών) που έχουν δανειοδοτηθεί από την τράπεζα να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει, είτε αυτές αφορούν την εξυπηρέτηση τόκων είτε την αποπληρωμή κεφαλαίων. Ο εκτεταμένος πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να οδηγήσει σε κρίση εμπιστοσύνης και σε πτώχευση των τραπεζικών ιδρυμάτων.

4.2.2 Κίνδυνος ρευστότητας

Ως κίνδυνος ρευστότητας ορίζεται ο υφιστάμενος ή ο μελλοντικός κίνδυνος για τα αποτελέσματα ή το κεφάλαιο, ο οποίος απορρέει από την αδυναμία του οργανισμού

να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, όταν αυτές καταστούν πληρωτέες, χωρίς να υποστεί σημαντικές ζημιές. Η δυνατότητα μιας εμπορικής τράπεζας να μπορεί να ανταποκρίνεται ανά πάσα στιγμή στη ζητούμενη από τους ιδιώτες και τους επιχειρηματίες ρευστότητα, μεταφράζεται σε υψηλά ποσοστά εμπιστοσύνης και φερεγγυότητας για την ίδια τη τράπεζα.

4.2.3 Κίνδυνος επιτοκίου

Το περιθώριο επιτοκίου, δηλαδή η διαφορά μεταξύ των εσόδων από τόκους των στοιχείων του ενεργητικού και όλων των εξόδων για τόκους των κεφαλαίων της τραπεζής που βρίσκονται στο παθητικό αποτελεί σημαντικό δείκτη για μια εμπορική τράπεζα. Η μεταβλητότητα του επιτοκίου προκαλεί διαφοροποιήσεις στην αξία του ισολογισμού της. Η σωστή διαχείριση ενεργητικού και παθητικού συνίσταται στη συντονισμένη παρέμβαση της διοίκησης της εμπορικής τράπεζας, με σκοπό να αποφευχθούν ή να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι του επιτοκίου και να επιτευχθούν οι στόχοι της.

4.2.4 Διαχειριστικός κίνδυνος

Ο κίνδυνος αυτός συνδέεται με τις μεταβολές του λειτουργικού κόστους της τράπεζας. Η μεγάλη αύξηση του λειτουργικού κόστους προκαλεί αυξημένους κινδύνους σχετικά με την κερδοφορία του ιδρύματος. Οι μονάδες μέτρησης του κινδύνου αναφέρονται στον έλεγχο των δαπανών αλλά και της παραγωγικότητας.

4.2.5 Κεφαλαιακός κίνδυνος ή κίνδυνος φερεγγυότητας

Ο κεφαλαιακός κίνδυνος συνδέεται με τη πιθανότητα πτώχευσης του τραπεζικού ιδρύματος. Ως αρχή πτώχευσης θεωρείται η κατάσταση κατά την οποία η αγοραία αξία των στοιχείων του ενεργητικού φτάνει σε αξία κάτω από την αγοραία αξία των στοιχείων του παθητικού. Σε περίπτωση που η τράπεζα προχωρήσει σε ρευστοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού δεν θα είναι σε θέση να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις της. Επίσης, ο κίνδυνος κεφαλαίου συνδέεται άμεσα με την ποιότητα του ενεργητικού αλλά και με τους συνολικούς κινδύνους της τράπεζας.

4.2.6 Κίνδυνος αναχρηματοδότησης

Ο κίνδυνος αναχρηματοδότησης συνίσταται στην δυνατότητα μείωσης ή απώλειας της αποτελεσματικής ικανότητας πρόσβασης μιας εμπορικής τράπεζας στην χρηματαγορά και στην κεφαλαιαγορά, είτε για την άντληση βραχυχρόνιων δανειακών κεφαλαίων είτε για την αναχρηματοδότηση του βραχυχρόνιου χρέους της, όταν αυτό καταστεί απαιτητό.

4.3 Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Δεικτών

Οι Αριθμοδείκτες ή Χρηματοοικονομικοί Δείκτες (financial ratio ή accounting ratio) είναι το πηλίκο μεταξύ επιλεγμένων αριθμητικών τιμών που λαμβάνονται από τις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης. Δημιουργούνται με σκοπό τον προσδιορισμό της πραγματικής θέσεως ή της αποδοτικότητας των διαφόρων τμημάτων ή ολόκληρων τομέων οι οποίοι αφορούν μια οικονομική μονάδα και σε τελική ανάλυση της πραγματικής κατάστασης ολόκληρης της οικονομικής μονάδας ή του κλάδου στον οποίο ανήκει αυτή η μονάδα. Οι αναλυτές (εσωτερικοί ή εξωτερικοί) προκειμένου να αναλύσουν τις οικονομικές καταστάσεις χρησιμοποιούν ως μέσα τους χρηματοοικονομικούς δείκτες ή αριθμοδείκτες. Με την χρήση αυτών μπορούν να καθορίσουν τις ανάγκες χρηματοδότησης της επιχείρησης καθώς επίσης και τις δυνατότητες διαπραγμάτευσης που έχει με τους εξωτερικούς της χρηματοδότες. Έτσι, μπορούμε να πληροφορηθούμε σε γενικές γραμμές για τη ρευστότητα, την αποδοτικότητα, τη βιωσιμότητα και τη δραστηριότητα μιας επιχείρησης σε σχέση με τη διάρθρωση των κεφαλαίων της και σε τελική ανάλυση την πραγματική κατάσταση ολόκληρης της οικονομικής μονάδας.

Σε αυτό το σημείο θα αναλύσουμε τους χρηματοοικονομικούς δείκτες οι οποίοι θα χρησιμοποιηθούν σε επόμενο κεφάλαιο για τον προσδιορισμό της κατάστασης της Εθνικής Τράπεζας συγκριτικά με το μέσο όρο των Ελληνικών Τραπεζών.

4.4. Δείκτες Αποτελεσματικότητας

4.4.1 Δείκτης Λειτουργικά Έξοδα (Λ. ΕΞ.) προς Συνολικά Καθαρά Έσοδα Εκμετάλλευσης (ΚΕΕ).

Ο δείκτης αυτός δείχνει τη συνολική λειτουργική αποτελεσματικότητα, δηλαδή με πόσο το δυνατόν λιγότερα έξοδα μπορεί να αυξήσει τα έσοδα και ορίζεται ως εξής: Δείκτης Λειτουργικά Έξοδα (Λ. ΕΞ.) = συνολικά έξοδα - έξοδα για τόκους και Συνολικά Καθαρά Έσοδα Εκμετάλλευσης (ΚΕΕ) (ή λειτουργικά έσοδα) = Καθαρά Έσοδα από Τόκους + Έσοδα από τίτλους + Καθαρά Έσοδα από Προμήθειες + Έσοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις + άλλα Έσοδα Εκμετάλλευσης. Όσο μικρότερος είναι αυτός ο δείκτης, τόσο μεγαλύτερη είναι η λειτουργική αποτελεσματικότητα της τράπεζας, δηλαδή μπορεί να καλύπτει τα έξοδά της και να αποκτά και κέρδη.

Για την εύρεση του δείκτη αυτού έχει χρησιμοποιηθεί από την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης της Εθνικής Τράπεζας για κάθε έτος ως Λειτουργικά Έξοδα για τον αριθμητή οι Δαπάνες Προσωπικού και τα Γενικά Διοικητικά και Λοιπά Έξοδα και για τον παρονομαστή το σύνολο των Καθαρών Λειτουργικών Εσόδων.

Για τον μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών χρησιμοποιήθηκαν για τα Λειτουργικά Έξοδα οι Αμοιβές και Έξοδα Προσωπικού και τα Γενικά Λειτουργικά Έξοδα και Λοιπά Έξοδα από την Συγκεντρωτική Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος και για τον παρονομαστή το Σύνολο των Καθαρών Εσόδων επίσης από την Συγκεντρωτική Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως.

Στον (Πίνακα 1) καταγράφεται ο δείκτης Λειτουργικά Έξοδα προς Λειτουργικά Έσοδα σε ποσοστό για κάθε έτος από το 2000 έως το 2016, για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών. Το (Διάγραμμα 7) παρουσιάζει τη διαχρονική πορεία της Εθνικής Τράπεζας και του Μέσου όρου του Συνόλου των Τραπεζών, του δείκτη αποδοτικότητας. Όσο μικρότερος είναι ο δείκτης αυτός τόσο καλύτερη Λειτουργική αποτελεσματικότητα έχει η Τράπεζα.

Κατά τα έτη 2000 έως 2010 ο δείκτης σταδιακά αυξάνεται με μικρό ρυθμό, αυτό οφείλεται στη συνεχή αύξηση των λειτουργικών εξόδων χωρίς την αναμενόμενη αύξηση και των λειτουργικών εσόδων. Συνεπώς η Τράπεζα δεν μπορεί να καλύψει τα έξοδα της χρησιμοποιώντας τα λειτουργικά της έσοδα. Για το έτος 2009 λόγω των ακραίων συνθηκών στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα και τη ραγδαία επιδείνωση των δημοσιονομικών μεγεθών, βασική επιδίωξη για την Τράπεζα αποτέλεσε η διατήρηση και ενίσχυση των πηγών εσόδων και η συνεχής προσπάθεια περιορισμού του λειτουργικού της κόστους, καταφέροντας έτσι μικρή αύξηση του δείκτη για το έτος αυτό. Το επόμενο έτος σημείωσε σημαντικό περιορισμό του λειτουργικού της κόστους, το οποίο αποτελεί σημαντικό εργαλείο αντιμετώπισης της κρίσης αφού αυξάνει την ικανότητα απορρόφησης των υψηλότερων προβλέψεων για διαφόρους κινδύνους. Όμως τα λειτουργικά της έσοδα δεν αυξήθηκαν για αυτό και υπάρχει μόνο μια μικρή μείωση στο δείκτη σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Παρ' όλα αυτά όπως φαίνεται και στο (Διάγραμμα 7) η πορεία της Εθνικής Τράπεζας είναι καλύτερη παρά τη συνεχή αύξηση του δείκτη σε σχέση με τον μέσο όρο του συνόλου των Τραπεζών. Γεγονός που δείχνει ότι η Εθνική Τράπεζα κατέχει στην αγορά ηγετική θέση.

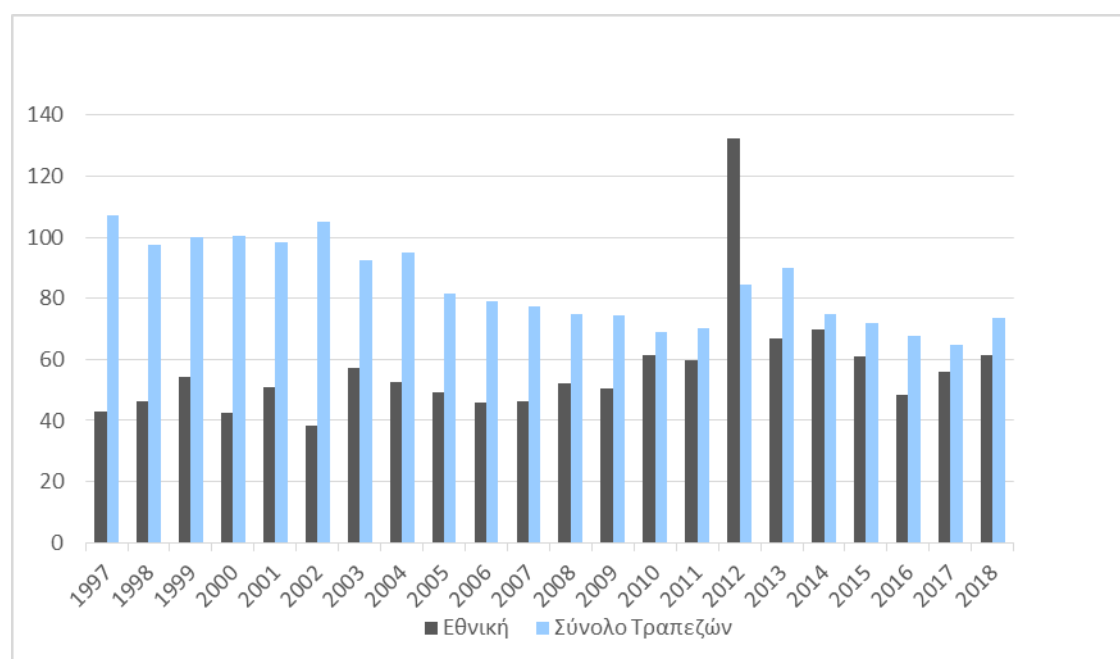
Για τα έτη 2011 έως 2016 ο δείκτης αποδοτικότητας επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο κάθε έτος και για την Εθνική αλλά και το Σύνολο των Τραπεζών με μεγαλύτερο ρυθμό από τα προηγούμενα έτη. Για το έτος 2012 η αποδοτικότητα της Εθνικής Τράπεζας έχει την χειρότερη τιμή σε σύγκριση με όλα τα υπόλοιπα έτη αλλά και από το Σύνολο των Τραπεζών. Το έτος αυτό τα λειτουργικά αποτελέσματα είναι έντονα επηρεασμένα λόγω της ολοκλήρωσης της διαδικασίας του PSI στα μέσα του 2012 και της επαναγοράς των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου το Δεκέμβριο του 2012 καθώς και του αυξημένου κόστους δανεισμού από την ΕΛΑ. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω ο δείκτης για πρώτη φορά στα έτη ανάλυσης παρουσίασε τιμή μεγαλύτερη της μονάδας. Το επόμενο έτος αποτέλεσε καθοριστικό για τη δομή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος καθώς οι αναμενόμενες συγχωνεύσεις και εξαγορές τελεσφόρησαν ως αποτέλεσμα της κλιμακούμενης κρίσης και υπό το πρίσμα της πιεστικής ανάγκης για ανακεφαλαιοποίηση. Λόγω της δραστηκής μείωσης των λειτουργικών εξόδων ο δείκτης το 2013 επανήλθε σε μικρότερα επίπεδα. Σταδιακά ο δείκτης μειώνεται λόγω περιορισμού των λειτουργικών εξόδων με διάφορους τρόπους όπως και το κλείσιμο καταστημάτων, με την μικρότερη τιμή να παρουσιάζει το έτος 2016. Η μείωση αυτή δεν σημαίνει και την αύξηση των λειτουργικών εσόδων τα οποία παραμένουν περιορισμένα.

Πίνακας 1: Δείκτης λειτουργικών εξόδων προς τα λειτουργικά έσοδα

(σε ποσοστό)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	42,67	49,20	45,81	46,33	52,00	50,60	61,57	59,91	132,38	66,99	69,69	60,77	48,22	56	61,43
Σύνολο Τραπεζών	100,47	81,45	79,02	77,39	74,89	74,30	68,88	70,39	84,37	90,09	74,76	71,68	67,59	64,70	73,67

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 7. Δείκτης λειτουργικών εξόδων προς τα λειτουργικά έσοδα για την Εθνική Τράπεζα και το σύνολο των Τραπεζών (σε ποσοστό). (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

4.4.2. Δείκτης ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του Ενεργητικού

Ο δείκτης αυτός δείχνει τη σχέση των ιδίων κεφαλαίων μιας τράπεζας με τα στοιχεία του ενεργητικού. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του αριθμοδείκτη αυτού, τόσο μικρότερη ανάγκη έχει η τράπεζα για ξένο δανεισμό, δηλαδή έχει καλή επάρκεια κεφαλαίων.

Για την εύρεση του δείκτη αυτού έχει χρησιμοποιηθεί από την κατάσταση οικονομικής θέσης της Εθνικής Τράπεζας για κάθε έτος ως Ίδια Κεφάλαια για τον αριθμητή

το Σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων και το Σύνολο του Ενεργητικού για τον παρονομαστή.

Για τον μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών χρησιμοποιήθηκαν για το Σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων τα Κεφάλαια και Αποθεματικά για τον αριθμητή και το Σύνολο Ενεργητικού για τον παρονομαστή από την Συγκεντρωτική Λογιστική Κατάσταση που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος.

Στον (Πίνακας 2) καταγράφεται ο δείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Σύνολο Ενεργητικού σε ποσοστό για κάθε έτος από το 2000 έως το 2016, για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών. Το (Διάγραμμα 8) παρουσιάζει τη διαχρονική πορεία της Εθνικής Τράπεζας και του Μέσου όρου του Συνόλου των Τραπεζών, του δείκτη αποτελεσματικότητας ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός τόσο καλύτερα χρησιμοποιεί η Τράπεζα τα Ίδια της Κεφάλαια και δεν χρειάζεται δανεισμό.

Για την περίοδο από το 2000 έως το 2010 ο δείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς το Σύνολο του Ενεργητικού κινείται με αυξητικές τάσεις με εξαιρέσεις το έτος 2005 και 2008 που υπήρχαν μειώσεις του δείκτη. Συγκριτικά όμως με την πορεία του δείκτη κατά την ίδια χρονική περίοδο για το μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών η Εθνική Τράπεζα παρουσιάζει μεγαλύτερες τιμές για το δείκτη αυτό. Φανερόνεται έτσι πως η Εθνική Τράπεζα μπορεί να χρησιμοποιήσει πιο αποδοτικά τα Ίδια της Κεφάλαια και δεν χρειάζεται εξωτερικό δανεισμό.

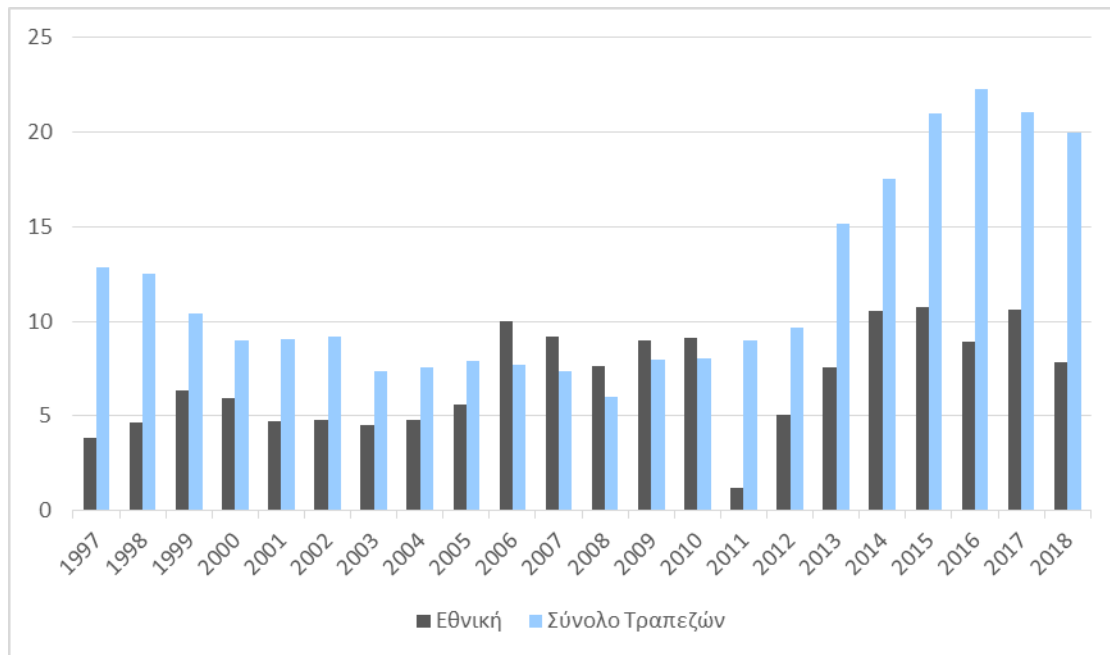
Από το 2011 μέχρι το 2016 ο δείκτης έχει μειωθεί για την Εθνική Τράπεζα, λόγω των δυσχαιρών οικονομικών συνθηκών που μαστίζουν τη χώρα. Σε αντίθεση με την Εθνική Τράπεζα ο δείκτης του Μέσου όρου του Συνόλου των Τραπεζών παρουσιάζει συνεχώς αυξητική τάση, οδηγώντας στο συμπέρασμα ότι το σύνολο των Τραπεζών μπορούν να διαχειρίζονται πιο αποδοτικά τα ίδια τους κεφάλαια χωρίς να έχουν ανάγκη για εξωτερικό δανεισμό. Το έτος 2016 κορυφώνεται ο δείκτης για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών.

Πίνακας 2: Δείκτης ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του Ενεργητικού

(σε ποσοστό)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	5,95	5,58	10,01	9,20	7,68	9,02	9,12	1,22	5,04	7,58	10,56	10,79	8,93	10,64	7,82
Σύνολο Τραπεζών	9,00	7,92	7,70	7,37	6,04	7,97	8,06	9,02	9,69	15,13	17,52	21,02	22,30	21,07	19,98

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 8. Δείκτης ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του Ενεργητικού (σε ποσοστό). (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

4.4.3 Δείκτης λειτουργικών εσόδων προς το σύνολο ιδίων κεφαλαίων

Ο δείκτης αυτός δείχνει την απόδοση που αποφέρει το κεφάλαιο που έχουν επενδύσει οι μέτοχοι στην επιχείρηση. Φανερώνει δηλαδή, την έκταση στην οποία τα διοικητικά στελέχη μετατρέπουν την επένδυση των ιδιοκτητών σε περιουσιακά στοιχεία τα οποία αποφέρουν κέρδος.

Για την εύρεση του δείκτη αυτού έχει χρησιμοποιηθεί από την κατάσταση οικονομικής θέσης της Εθνικής Τράπεζας για κάθε έτος ως Λειτουργικά Έσοδα για τον αριθμητή τα Καθαρά Λειτουργικά Έσοδα και για τον παρονομαστή το σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων.

Για τον μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών χρησιμοποιήθηκαν για τα Λειτουργικά Έσοδα το Σύνολο των Καθαρών Εσόδων από την Συγκεντρωτική Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος και για τον παρονομαστή το Σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων επίσης από την Συγκεντρωτική Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης.

Στον (Πίνακα 3) καταγράφεται ο δείκτης Λειτουργικά Έσοδα προς Ίδια Κεφάλαια σε ποσοστό για κάθε έτος από το 2000 έως το 2016, για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών. Όπως διαπιστώνετε στο (Διάγραμμα 9) η μείωση των κεφαλαίων της Τράπεζας την τελευταία 10ετία είναι εμφανή από την μείωση του ποσοστού του Δείκτη αποδοτικότητα. Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση της Εθνικής Τράπεζας του 2011 : Η Τράπεζα αξιολογήθηκε ως βιώσιμη και ότι το επιχειρησιακό σχέδιο που υπέβαλε η Τράπεζα στην Τράπεζα της Ελλάδος και περι-

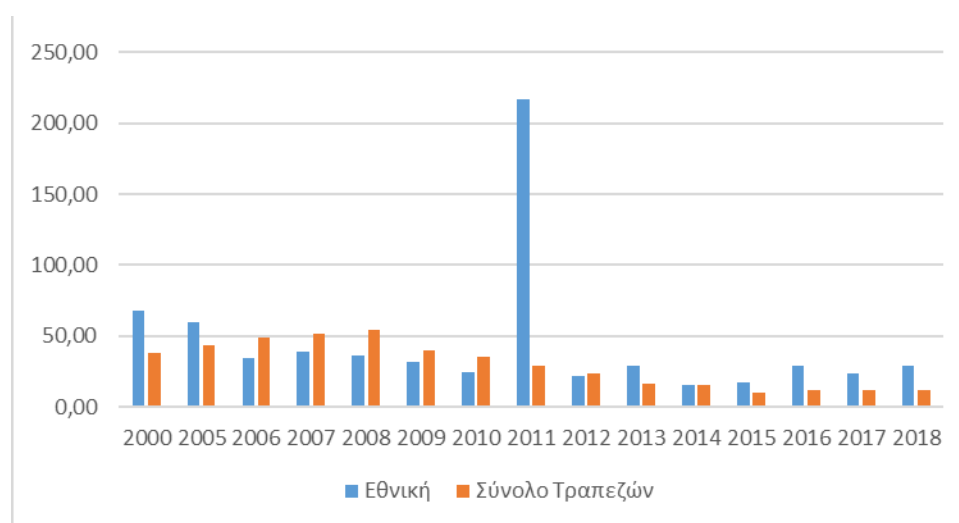
λαμβάνει το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των μέτρων που αφορούν στην κεφαλαιακή ενίσχυση και περιγράφονται σε αυτό, αξιολογήθηκε ως βιώσιμο και αξιόπιστο, το ποσό που απαιτείται για τη διαμόρφωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας στο όριο του 8%, ανέρχεται σε €6.9 δισ. απαιτείται η χορήγηση από το Τ.Χ.Σ. επιστολής με την οποία θα δηλώνει ότι θα συμμετάσχει στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου ή στην κάλυψη μετατρέψιμου ομολογιακού δανείου, κατά περίπτωση, που θα πραγματοποιήσει η Τράπεζα με σκοπό την ενίσχυση της κεφαλαιακής της επάρκειας. (Ετήσια Έκθεση Εθνικής Τράπεζας, 2011)

Πίνακας 3: Δείκτης λειτουργικών εσόδων προς το σύνολο ιδίων κεφαλαίων

(σε ποσοστό)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	68,00	59,51	34,59	38,96	36,58	32,06	24,06	216,51	21,37	29,33	15,29	17,20	29,01	23,59	29,33
Σύνολο Τραπεζών	38,30	43,56	49,03	51,30	54,50	40,03	34,99	29,09	23,22	16,49	15,25	10,24	11,48	11,52	11,99

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 9. Δείκτης λειτουργικών εσόδων προς το σύνολο ιδίων κεφαλαίων (σε ποσοστό). (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

4.5 Δείκτες Κερδοφορίας

4.5.1 Δείκτης καθαρό περιθώριο επιτοκίου (ΚΠΕ)

Είναι ένας βασικός δείκτης που δείχνει την ικανότητα να παράγει καθαρά έσοδα από την κύρια διαμεσολαβητική λειτουργία

$$ΚΠΕ = \frac{\text{Τόκοι Έσοδα} - \text{Τόκοι Έξοδα}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

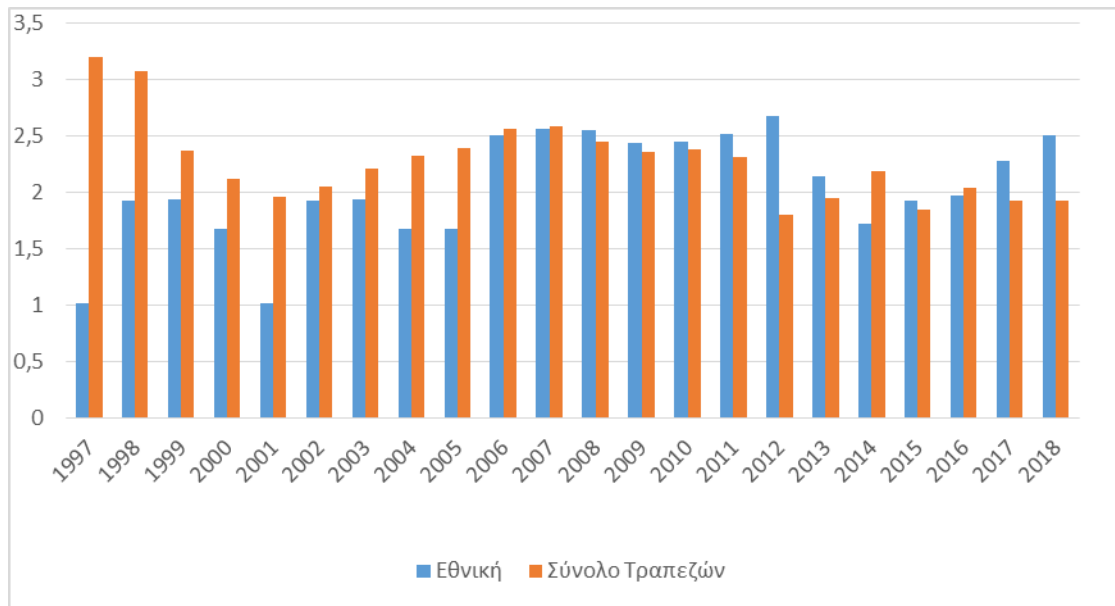
Τα έσοδα από τόκους και τα έξοδα για τόκους αντιπροσωπεύουν τη μερίδα του λέοντος στα συνολικά λειτουργικά έσοδα και έξοδα. Ένα μεγάλο συνεπώς μέρος από τη διαφορά μεταξύ των εσόδων και εξόδων προέρχεται από τους τόκους και τα εξομοιούμενα προς αυτά έσοδα και έξοδα.

Στον (Πίνακα 4) εμφανίζονται τα αποτελέσματα του δείκτη για την Εθνική Τράπεζα και για το μέσο όρο του συνόλου των Τραπεζών.

Πίνακας 4: Δείκτης καθαρό περιθώριο επιτοκίου (σε ποσοστό)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	1,67	1,67	2,51	2,56	2,55	2,44	2,45	2,52	2,67	2,14	1,72	1,93	1,97	2,28	2,51
Σύνολο Τραπεζών	2,12	2,39	2,56	2,58	2,45	2,36	2,38	2,31	1,80	1,95	2,19	1,84	2,04	1,93	1,93

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 10. Δείκτης καθαρό περιθώριο επιτοκίου (σε ποσοστό). (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

4.5.2 Περιθώριο Κέρδους (ΠΘΚ)

Δείχνει την ικανότητα της διοίκησης να ελέγχει τα έξοδα για ένα δεδομένο ύψος εσόδων, το ποσό των εσόδων που είναι κέρδη.

$$ΠΘΚ = \frac{Κέρδη}{Λειτουργικά Έσοδα}$$

4.5.3 Βαθμός Αξιοποίησης Ενεργητικού (ΒΑΕ)

Δείχνει την ικανότητα της διοίκησης να χρησιμοποιεί (εκμεταλλεύεται) το ενεργητικό αποτελεσματικά για την πραγματοποίηση εσόδων.

$$ΒΑΕ = \frac{Λειτουργικά Έσοδα}{Ενεργητικό}$$

4.5.4 Πολλαπλασιαστής Ιδίων Κεφαλαίων ή μόχλευση (ΠΙΚ)

Δείχνει τον βαθμό της χρηματοοικονομικής μόχλευσης. Η χρηματοοικονομική μόχλευση είναι η διαδικασία ανάληψης χρέους με σκοπό την έναρξη, συνέχιση ή επέκταση μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας. Ένας οργανισμός θεωρούμε ότι κάνει ιδιαίτερη χρήση χρηματοοικονομικής μόχλευσης αν επιδιώκει χρηματοδότηση μέσω ξένων κεφαλαίων έναντι ιδίων κεφαλαίων (έκδοση ομολόγων ή άλλου χρέους έναντι έκδοσης μετοχών-equity).

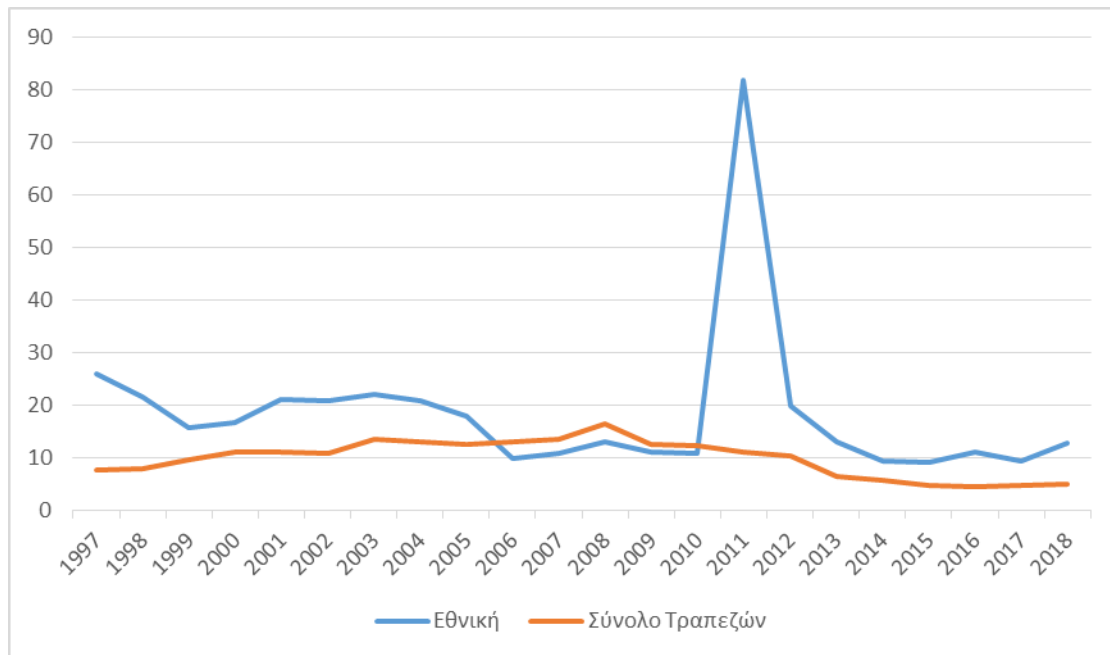
$$\text{ΠΙΚ} = \frac{\text{Ενεργητικό}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

Η πορεία του πολλαπλασιαστή ιδίων κεφαλαίων της Εθνικής Τράπεζας συμβαδίζει σε γενικές γραμμές με την πορεία του μέσου όρου των Ελληνικών Τραπεζών. Από το 2000 μέχρι το 2010 υπάρχουν μικρές αυξομειώσεις του δείκτη και για την Εθνική αλλά και για το σύνολο των Τραπεζών το 2011 υπάρχει μια κατακόρυφη αύξηση του δείκτη για την Εθνική Τράπεζα (Διάγραμμα 11), λόγω της συμμετοχής της στο πρόγραμμα συμμετοχής Ιδιωτικού Τομέα στην αναδιάρθρωση του Δημοσίου Χρέους (PSI).

Πίνακας 5: Πολλαπλασιαστής Ιδίων Κεφαλαίων (σε ποσοστό)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	16,81	17,92	9,99	10,87	13,03	11,09	10,97	81,81	19,83	13,19	9,47	9,27	11,20	9,40	12,78
Σύνολο Τραπεζών	11,11	12,63	12,98	13,57	16,57	12,55	12,40	11,08	10,32	6,61	5,71	4,76	4,49	4,75	5,01

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 11. Πολλαπλασιαστής Ιδίων Κεφαλαίων (σε ποσοστό). (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019).

4.5.5 Δείκτης απόδοσης ενεργητικού (ROA)

Μετρά την ικανότητα της διοίκησης της τράπεζας να χρησιμοποιεί τους πόρους της για την πραγματοποίηση κερδών. Η χρησιμοποίηση του μέσου συνολικού ενεργητικού και του μέσου των ιδίων κεφαλαίων είναι καλύτερο μέτρο από το σύνολο που παρουσιάζεται στον ισολογισμό στο τέλος μιας χρονικής περιόδου. Αυτό οφείλεται στο ότι τα κέρδη μιας τράπεζας πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου (π.χ. ενός έτους), ενώ το συνολικό ενεργητικό αναφέρεται σ' αυτό που αντιστοιχεί στο τέλος της χρονικής περιόδου (έτους) και το οποίο φυσικά μεταβάλλεται κατά τη διάρκεια του χρόνου. Έτσι χρησιμοποιώντας το μέσο ενεργητικό και τα μέσα ίδια κεφάλαια επιτυγχάνουμε καλύτερη μέτρηση της απόδοσης. Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμοδείκτης αυτός σε μια επιχείρηση τόσο μεγαλύτερη θα είναι και η ικανότητά της να παράγει κέρδη, γεγονός που προσελκύει περισσότερους επενδυτές αλλά και δημιουργεί μεγαλύτερη ικανοποίηση στους μετόχους της και κατά συνέπεια θα είναι βιώσιμη για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

$$ROA = \frac{\text{Κέρδη}}{\text{Ενεργητικό}}$$

Για την εύρεση του δείκτη αυτού έχει χρησιμοποιηθεί από την κατάσταση οικονομικής θέσης της Εθνικής Τράπεζας για κάθε έτος ως Κέρδη για τον αριθμητή τα Κέρδη προ φόρων και για τον παρονομαστή το σύνολο του Ενεργητικού.

Για τον μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών χρησιμοποιήθηκαν για τα Κέρδη τα Κέρδη προ φόρων από την Συγκεντρωτική Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος και για το Ενεργητικό χρησιμοποιείται ο Μέσος όρος του συνόλου του Ενεργητικού από την Συγκεντρωτική Λογιστική Κατάσταση των Νομισματικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (NXI).

Στον (Πίνακα 6) καταγράφεται ο δείκτης ROA σε ποσοστό για κάθε έτος από το 2000 έως το 2016, για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών.

Πίνακας 6: Δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) (σε ποσοστό)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	2,02	1,17	1,37	1,45	0,76	0,44	0,35	-15,07	-3,87	-0,60	-2,50	-5,00	0,04	0,42	0,11
Σύνολο Τραπεζών	0,99	1,104	1,260	1,42	0,727	0,265	-0,16	-9,05	-2,06	0,34	-1,83	-2,92	0,006	-0,29	0,005

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 12. Αποδοτικότητα Ενεργητικού (ROA) (%). (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

Η αποδοτικότητα του Ενεργητικού της Εθνικής Τράπεζας από 2000 έως το 2010 εμφανίζεται θετική με μια συνεχόμενη μείωση, η οποία ακολουθεί την πορεία του μέσου όρου του συνόλου των Τραπεζών. Κατά κύριο λόγο η απόδοση της Εθνικής είναι καλύτερη από τον Μέσο όρο των Τραπεζών (Διάγραμμα 12) γεγονός που συνεχίζεται και το 2010 όπου η απόδοση του μέσου όρου εμφανίζεται αρνητική.

Στα έτη 2011 έως 2016 η απόδοση των Τραπεζών είναι αρνητική λόγω της οικονομίας που εισέρχεται για τρίτη χρονιά σε περίοδο ύφεσης. Για το έτος 2011 ο δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού παρουσιάζει την πιο ακραία του τιμή κυρίως λόγω της συμμετοχής της στο Πρόγραμμα συμμετοχής Ιδιωτικού Τομέα στην αναδιάρθρωση του Ελληνικού χρέους (PSI). Τα επόμενα έτη οι αρνητικές αποδόσεις μετριάζονται παρ' όλα αυτά οι αρνητικές αποδόσεις μετριάζονται ως απόρροια της σοβαρής μακροοικονομικής επιδείνωσης της χώρας και της πολιτικής αστάθειας που αναζωπύρωσαν τη συζήτηση περί εξόδου της χώρας από τη ζώνη του ευρώ. Η απόδοση ενεργητικού παρουσιάζει ξανά θετικά επίπεδα το 2016 λόγω της αύξησης των κερδών προ φόρων της Εθνικής Τράπεζας. Η Εθνική σε σύγκριση με το μέσο όρο των Τραπεζών στο διάστημα αυτό παρουσιάζει πιο αρνητικές αποδόσεις με μόνη διαφορά το έτος 2016 όπου επίσης συμβαδίζουν οι αποδόσεις, είναι δηλαδή και οι δύο θετικές, όμως της Εθνικής Τράπεζας είναι σε ελάχιστα μεγαλύτερα επίπεδα.

4.5.6 Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)

Ο δείκτης αυτός μετρά την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων. Δεδομένου ότι ο σκοπός μιας τράπεζας είναι να μεγιστοποιήσει τον πλούτο των μετόχων, ο δείκτης της απόδοσης ιδίων κεφαλαίων είναι σημαντικός για τους μετόχους. Ουσιαστικά δείχνει για κάθε ένα ευρώ που έχει εισρεύσει σε μια επιχείρηση από τους μετόχους της πόσο κέρδος αποκομίζουν οι μέτοχοι ως μέρισμα για την ανάληψη του κινδύνου αυτού. Εάν ο δείκτης είναι χαμηλός σε σχέση με τον δείκτη άλλων τραπεζών, τότε μειώνονται οι δυνατότητες της τράπεζας να αντλήσει νέα κεφάλαια από την κεφαλαιαγορά, τα οποία πιθανώς χρειάζονται για την επέκταση και διατήρηση της ανταγωνιστικότητας. Στο παρονομαστή του δείκτη υπάρχει ο μέσος όρος των ιδίων κεφαλαίων. Η εξήγηση αυτού είναι ότι τα κέρδη πραγματοποιούνται κατά την διάρκεια όλου του έτους και άρα θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο μέσος όρος των ιδίων κεφαλαίων που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους.

$$ROE = \frac{\text{Κέρδη}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

Για την εύρεση του δείκτη αυτού έχει χρησιμοποιηθεί από την κατάσταση οικονομικής θέσης της Εθνικής Τράπεζας για κάθε έτος ως Κέρδη για τον αριθμητή τα Κέρδη προ φόρων και για τον παρονομαστή το σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων.

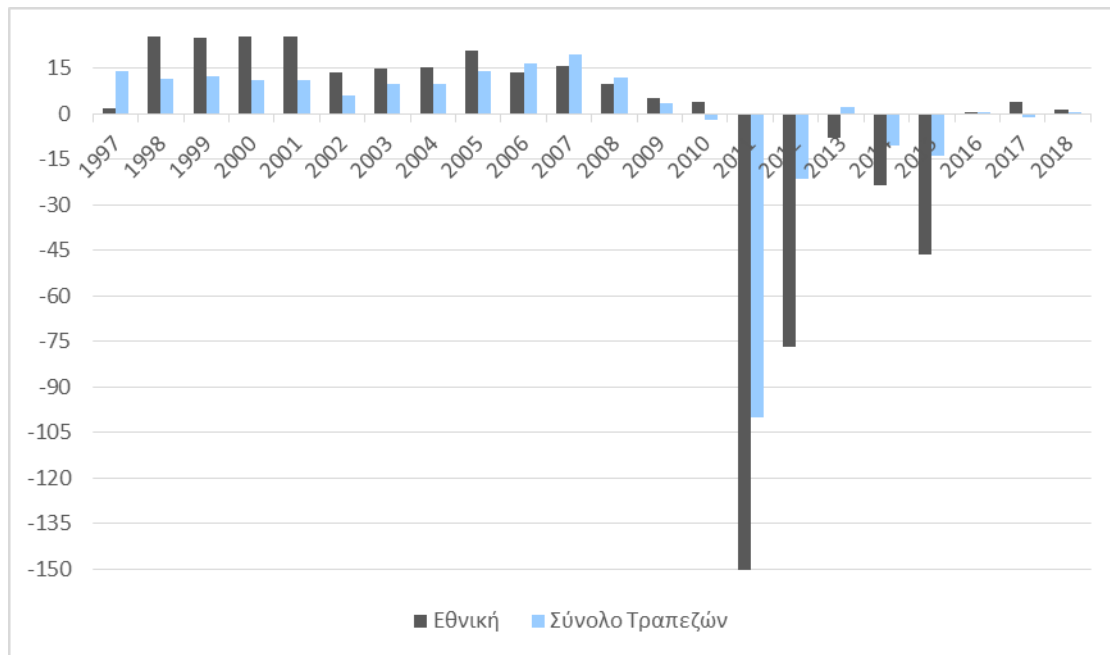
Για τον μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών χρησιμοποιήθηκαν για τα Κέρδη τα Κέρδη προ φόρων από την Συγκεντρωτική Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος και για το Σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων χρησιμοποιείται ο Μέσος όρος του συνόλου των Ιδίων Κεφαλαίων από την Συγκεντρωτική Λογιστική Κατάσταση των Νομισματικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (NXI).

Στον (Πίνακα 7) καταγράφεται ο δείκτης ROE σε ποσοστό για κάθε έτος από το 2000 έως το 2016, για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών.

Πίνακας 7: Δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) (σε ποσοστό)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	33,87	20,95	13,73	15,79	9,84	4,91	3,80	-1232,79	-76,72	-7,85	-23,69	-46,34	0,44	3,94	1,42
Σύνολο Τραπεζών	11,03	13,94	16,35	19,32	12,04	3,33	-1,98	-100,26	-21,32	2,251	-10,44	-13,90	0,03	-1,39	0,02

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 13: Δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) (σε ποσοστό). (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

Στο (Διάγραμμα 13) παρουσιάζεται η διαχρονική πορεία της αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων από το 2000 έως το 2016, της Εθνικής Τράπεζας και του Συνόλου των Τραπεζών.

Από το 2000 έως το 2010 παρουσιάζεται σταδιακή μείωση της αποδοτικότητας των Ιδίων Κεφαλαίων και για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών διατηρώντας σε θετικά επίπεδα τον δείκτη. Εξαιρέση αποτελεί για το έτος 2010 ο δείκτης αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων για το μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών, ο οποίος είναι σε αρνητικά επίπεδα. Συμπεραίνεται πως για το έτος αυτό η Εθνική Τράπεζα έχει αξιοποιήσει με καλύτερο τρόπο τα Ίδια της Κεφάλαια σε αντίθεση με το Σύνολο των Τραπεζών.

Κατά τα έτη 2011 έως 2015 η αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων κυμαίνεται σε αρνητικά επίπεδα για την Εθνική Τράπεζα αλλά και για τον Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών με εξαίρεση το 2013, όπου ο δείκτης ROE του Συνόλου των Τραπεζών παρουσιάζει θετικές τιμές. Το 2011 η Ελληνική Δημοκρατία υλοποίησε τη μεγαλύτερη αναδιάρθρωση δημοσίου χρέους στην ιστορία, εξασφαλίζοντας εξαιρετικά υψηλή εθελοντική συμμετοχή των ιδιωτών κατόχων ελληνικού χρέους (PSI), πραγματοποιώντας περικοπή της ονομαστικής αξίας του χρέους που δια κρατούσαν οι ιδιώτες. Έναντι του υπολοίπου, δόθηκαν ως αντάλλαγμα περίπου 30 € δισ. υπό τη μορφή μονοετών και διετών τίτλων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.) και το υπόλοιπο υπό τη μορφή νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου. Συνεπώς η ακραία τιμή του Δείκτη ROE οφείλεται κυρίως στις τεράστιες ζημίες που επέφερε η απομείωση των Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου. Το επόμενο έτος χαρα-

κτηρίστηκε από σοβαρή μακροοικονομική επιδείνωση της χώρας αλλά και πολιτικής αστάθειας με διπλή εκλογική αναμέτρηση που αναζωπύρωσε τη συζήτηση περί εξόδου της χώρας από τη ζώνη του ευρώ. Τα επόμενα έτη η αποδοτικότητα φαίνεται να καλυτερεύει σχετικά με τα προηγούμενα έτη. Το έτος 2013 το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα υπέστη βαθιά αναδιάρθρωση. Οι αποφασιστικότεροι παράγοντες που δρομολόγησαν αυτές τις εξελίξεις ήταν η επιτυχής ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών στα μέσα του έτους καθώς και οι πολλαπλές συγχωνεύσεις τραπεζών κατά τη διάρκεια του έτους. Τα αρνητικά επίπεδα του δείκτη συνεχίζονται τα επόμενα δύο έτη λόγω της αναδιάρθρωσης των Τραπεζών καθώς επίσης και τη συνένωση των ονομαστικών μετοχών το έτος 2015.

Κατά τ έτος 2016 παρατηρείται αύξηση της αποδοτικότητας των Ιδίων Κεφαλαίων και για την Εθνική Τράπεζα αλλά και για το μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών. Η Εθνική Τράπεζα παρουσιάζει αύξηση των κερδών προ φόρων σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη που παρουσίαζε ζημίες.

4.5.7 Η σχέση μεταξύ ROE και ROA με βάση την ανάλυση DuPont

Η ανάλυση DuPont (επίσης γνωστή ως ταυτότητα DuPont ή μοντέλο DuPont) αποτελεί ένα πλαίσιο για την ανάλυση της θεμελιώδους επίδοσης που διαδόθηκε από την DuPont Corporation. Η ανάλυση DuPont είναι μια χρήσιμη τεχνική που χρησιμοποιείται για να αποσυνθέσει τους διαφορετικούς οδηγούς απόδοσης ιδίων κεφαλαίων (ROE). Η αποσύνθεση του ROE επιτρέπει στους επενδυτές να εστιάζουν στις βασικές μετρήσεις της χρηματοοικονομικής απόδοσης ξεχωριστά για να εντοπίζουν τις δυνάμεις και τις αδυναμίες.

Υπάρχουν τρεις σημαντικές οικονομικές μετρήσεις που οδηγούν την απόδοση της επένδυσης (ROE): λειτουργική αποδοτικότητα, αποδοτικότητα χρήσης περιουσιακών στοιχείων και χρηματοοικονομική μόχλευση. Η λειτουργική αποτελεσματικότητα αντιπροσωπεύεται από το καθαρό περιθώριο κέρδους ή το καθαρό εισόδημα διαιρούμενο από τις συνολικές πωλήσεις ή έσοδα. Η αποτελεσματικότητα της χρήσης περιουσιακών στοιχείων υπολογίζεται με βάση τον δείκτη κύκλου εργασιών των στοιχείων ενεργητικού. Η μόχλευση μετράται από τον πολλαπλασιαστή του μετοχικού κεφαλαίου, ο οποίος ισούται με το μέσο ενεργητικό διαιρούμενο με το μέσο μετοχικό κεφάλαιο.

Βασικά σημεία της ανάλυσης Dupont

Η ανάλυση DuPont είναι ένα πλαίσιο για την ανάλυση των θεμελιωδών επιδόσεων που αρχικά διαδόθηκε από την DuPont Corporation.

Η ανάλυση DuPont είναι μια χρήσιμη τεχνική που χρησιμοποιείται για να αποσυνθέσει τους διαφορετικούς οδηγούς απόδοσης ιδίων κεφαλαίων (ROE).

Ένας επενδυτής μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτήν την ανάλυση για να συγκρίνει την επιχειρησιακή απόδοση δύο παρόμοιων επιχειρήσεων. Οι διαχειριστές μπορούν να

χρησιμοποιήσουν την ανάλυση DuPont για να εντοπίσουν τα πλεονεκτήματα ή τις αδυναμίες που πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Η ανάλυση Dupont είναι μια διευρυμένη απόδοση του ROE, η οποία υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας το περιθώριο καθαρού κέρδους με τον κύκλο εργασιών των περιουσιακών στοιχείων και με τον πολλαπλασιαστή της καθαρής θέσης.

Η σχέση μεταξύ ROE και ROA μπορεί να γραφεί ως εξής:

$$ROE = \frac{\text{Κέρδη}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}} \times \frac{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

Ο πρώτος όρος είναι η απόδοση του ενεργητικού (ROA) και ο δεύτερος όρος είναι ο πολλαπλασιαστής ιδίων κεφαλαίων (ΠΙΚ). Συνεπώς, $ROE = ROA * ΠΙΚ$. Εδώ βλέπουμε ότι η απόδοση ιδίων κεφαλαίων εξαρτάται από δύο παράγοντες:

- την ικανότητα της διοίκησης να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους και
- τον βαθμό χρηματοοικονομικής μόχλευσης.

Γενικά, όσο μεγαλύτερη είναι η χρηματοοικονομική μόχλευση τόσο μικρότερη τείνει να είναι η απόδοση του ενεργητικού. Η εξήγηση αυτού είναι απλή. Με την αύξηση της χρηματοοικονομικής μόχλευσης (ξένων κεφαλαίων), αυξάνονται συγχρόνως τα έξοδα για τους τόκους και συνεπώς μειώνονται τα καθαρά κέρδη του ιδρύματος. Από την άλλη πλευρά, η μεγαλύτερη χρηματοοικονομική μόχλευση επηρεάζει θετικά την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων.

Ένας άλλος τύπος που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εξακριβώσουμε από που προέρχεται η κερδοφορία είναι ο εξής:

$$ROE = \frac{\text{Κέρδη}}{\text{Λειτουργικά Έσοδα}} \times \frac{\text{Λειτουργικά Έσοδα}}{\text{Ενεργητικό}} \times \frac{\text{Ενεργητικό}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

Ο πρώτος όρος είναι το Περιθώριο Κέρδους (ΠΘΚ), ο δεύτερος όρος είναι ο Βαθμός Αξιοποίησης Ενεργητικού (ΒΑΕ) και ο τρίτος όρος είναι ο Πολλαπλασιαστής Ιδίων Κεφαλαίων (ΠΙΚ).

$$ROE = ΠΘΚ \times ΒΑΕ \times ΠΙΚ$$

Άρα η απόδοση ιδίων κεφαλαίων εξαρτάται από:

- την ικανότητα της διοίκησης να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους
- την ικανότητα της διοίκησης να ελέγχει τα έξοδα
- τον βαθμό χρηματοοικονομικής μόχλευσης.

Συνεπώς, η ανάλυση DuPont χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση των συστατικών μερών της απόδοσης της καθαρής θέσης (ROE) της εταιρείας. Αυτό επιτρέπει σε έναν επενδυτή να καθορίσει ποιες χρηματοοικονομικές δραστηριότητες συμβάλλουν περισσότερο στις αλλαγές του ROE. Ένας επενδυτής μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτήν την ανάλυση για να συγκρίνει την επιχειρησιακή απόδοση δύο παρόμοιων επιχειρήσεων. Οι διαχειριστές μπορούν να χρησιμοποιήσουν την ανάλυση DuPont για να εντοπίσουν τα πλεονεκτήματα ή τις αδυναμίες που πρέπει να αντιμετωπιστούν.

4.6 Δείκτες Παραγωγικότητας

4.6.1 Δείκτης συνόλου δανείων προς το συνολικό αριθμό εργαζομένων

Ο αριθμοδείκτης αυτός χρησιμοποιείται από την οικονομική μονάδα ώστε να έχει ένα δείγμα από την αποδοτικότητα των υπαλλήλων που απασχολούνται. Πρόκειται για έναν ποιοτικό αριθμοδείκτη του οποίου δεν μας αφορά η απόλυτη τιμή, αλλά η διαχρονική του σχετική εξέλιξη. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη, τόσα περισσότερα κέρδη παράγει ο κάθε εργαζόμενος, δηλαδή τόσο πιο αποδοτικός είναι.

Για την εύρεση του δείκτη αυτού έχει χρησιμοποιηθεί από την κατάσταση οικονομικής θέσης της Εθνικής Τράπεζας για κάθε έτος ως Σύνολο Δανείων για τον αριθμητή τα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών (μετά από προβλέψεις) και τα Δάνεια και απαιτήσεις επενδυτικού χαρτοφυλακίου και για τον παρονομαστή το σύνολο των Εργαζομένων από τις ετήσιες οικονομικές εκθέσεις της Εθνικής Τράπεζας.

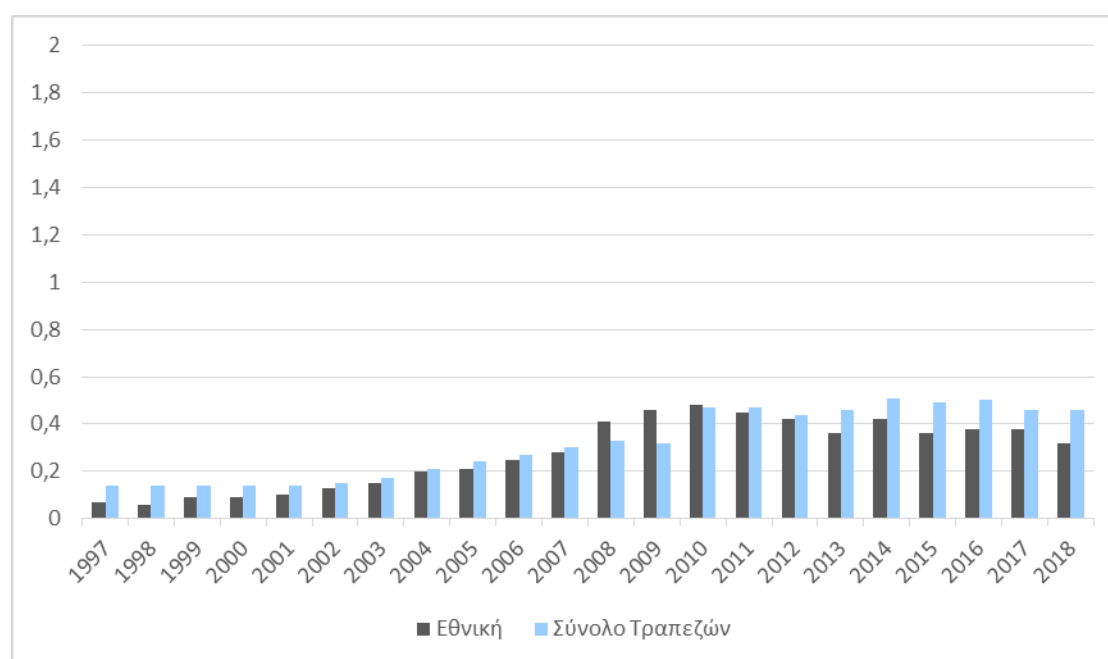
Για τον μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών χρησιμοποιήθηκαν για το Σύνολο των Δανείων, οι Απαιτήσεις (Δάνεια) έναντι μη ΝΧΙ (Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα) από την Συγκεντρωτική Λογιστική Κατάσταση που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος και για τον παρονομαστή το Σύνολο των Εργαζομένων από την Διάρθρωση του Τραπεζικού συστήματος και πιο συγκεκριμένα από το Δίκτυο Τραπεζών και απασχολούμενο Προσωπικό, για κάθε έτος ανάλυσης που δημοσιεύει η Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

Στον (Πίνακα 8) καταγράφεται ο δείκτης Δάνεια ανά αριθμό Εργαζομένων σε ποσοστό για κάθε έτος από το 2000 έως το 2016, για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών.

Πίνακας 8: Δείκτης συνόλου δανείων προς το συνολικό αριθμό εργαζομένων
(σε εκατ. ευρώ)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	0,09	0,21	0,25	0,28	0,41	0,46	0,48	0,45	0,42	0,36	0,42	0,36	0,38	0,38	0,32
Σύνολο Τραπεζών	0,14	0,24	0,27	0,30	0,33	0,32	0,47	0,47	0,44	0,46	0,51	0,49	0,50	0,46	0,46

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 14: Δείκτης συνόλου δανείων προς το συνολικό αριθμό εργαζομένων. (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019).

Το (Διάγραμμα 14) παρουσιάζει τη διαχρονική πορεία της Εθνικής Τράπεζας και του Μέσου όρου του Συνόλου των Τραπεζών, του δείκτη αποδοτικότητας εργαζομένων. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός τόσο πιο αποτελεσματικοί είναι οι εργαζόμενοι και ικανοί να παράγουν κέρδη.

Παρατηρώντας την πορεία του δείκτη αποδοτικότητας προσωπικού για τα έτη από το 2000 έως το 2010 παρατηρείται μια συνεχόμενη ανοδική πορεία του δείκτη αυτού και για την Εθνική Τράπεζα αλλά και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών.

Γεγονός που δείχνει ότι οι εργαζόμενοι της Εθνικής Τράπεζας είναι πιο αποδοτικοί καθώς όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης τόσο περισσότερα κέρδη παράγει ο κάθε ερ-

γαζόμενος. Η πορεία του μέσου όρου του συνόλου των τραπεζών είναι επίσης ανοδική για αυτά τα έτη, όμως σε μικρότερα επίπεδα από την Εθνική.

Στο χρονικό διάστημα από το 2011 έως το 2016 η αποδοτικότητα των εργαζομένων της Εθνικής Τράπεζας μειώνεται, καθώς μειώνεται ο δείκτης, σε αντίθεση με το δείκτη του μέσου όρου του συνόλου των τραπεζών που αυξάνεται σταδιακά. Λόγω των δυσμενών οικονομικών καταστάσεων στη χώρα κατά τα έτη αυτά η Εθνική Τράπεζα αλλά το σύνολο των τραπεζών έχουν προβεί σε απολύσεις εργαζομένων για να περιορίσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τα λειτουργικά τους κόστη. Ταυτόχρονα όμως λόγω αυτών των συνθηκών έχει μειωθεί η χορήγηση δανείων για την Εθνική Τράπεζα, οπότε συνδυάζοντας αυτές τις δύο μεταβολές εξηγείται και η μείωση του δείκτη αυτού. Σε αντίθεση όμως με την Εθνική ο δείκτης για το μέσο όρο των Τραπεζών έχει αυξηθεί σε μικρό ποσοστό παρόλο που ο αριθμός των εργαζομένων έχει μειωθεί με ακολουθούμενη μείωση και των χορηγούμενων δανείων.

4.6.2 Δείκτης σύνολο δανείων προς το συνολικό αριθμό Τραπεζικών καταστημάτων

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το ποσό των συνολικών δανείων το οποίο αντιστοιχεί σε κάθε τραπεζικό κατάστημα. Εάν είναι υψηλό το ποσό αυτό σημαίνει ότι η τράπεζα είναι πιο παραγωγική, καθώς λειτουργεί έχοντας λιγότερα καταστήματα και συνεπώς μικρότερο κόστος.

Για την εύρεση του δείκτη αυτού έχει χρησιμοποιηθεί από την κατάσταση οικονομικής θέσης της Εθνικής Τράπεζας για κάθε έτος ως Σύνολο Δανείων για τον αριθμητή τα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών (μετά από προβλέψεις) και τα Δάνεια και απαιτήσεις επενδυτικού χαρτοφυλακίου και για τον παρονομαστή το σύνολο των Καταστημάτων από τις ετήσιες οικονομικές εκθέσεις της Εθνικής Τράπεζας.

Για τον μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών χρησιμοποιήθηκαν για το Σύνολο των Δανείων, οι Απαιτήσεις (Δάνεια) έναντι μη ΝΧΙ (Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα) από την Συγκεντρωτική Λογιστική Κατάσταση που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος και για τον παρονομαστή το Σύνολο των Καταστημάτων από την Διάρθρωση του Τραπεζικού συστήματος και πιο συγκεκριμένα από το Δίκτυο Τραπεζών και απασχολούμενο Προσωπικό, για κάθε έτος ανάλυσης που δημοσιεύει η Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

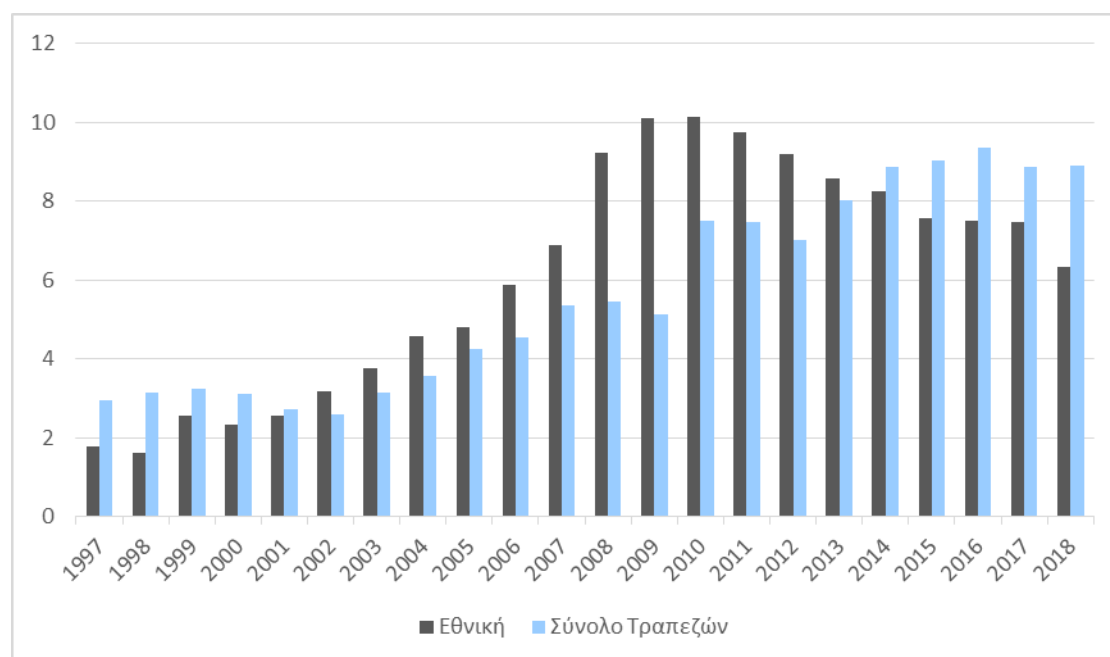
Στον (Πίνακα 9) καταγράφεται ο δείκτης Δάνεια ανά αριθμό Καταστημάτων σε ποσοστό για κάθε έτος από το 2000 έως το 2016, για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών.

Το (Διάγραμμα 15) παρουσιάζει τη διαχρονική πορεία της Εθνικής Τράπεζας και του Μέσου όρου του Συνόλου των Τραπεζών, του δείκτη Δανείων ανά Τραπεζικά Καταστήματα. Όσο πιο υψηλός είναι ο δείκτης αυτός τόσο πιο αποτελεσματική είναι η Τράπεζα, καθώς καταφέρνει να λειτουργεί αποδοτικά με το μικρότερο κόστος.

Πίνακας 9: Δείκτης συνόλου δανείων προς το συνολικό αριθμό Τραπεζικών καταστημάτων (σε εκατ. Ευρώ)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	2,34	4,79	5,88	6,88	9,23	10,11	10,15	9,76	9,20	8,58	8,24	7,56	7,50	7,46	6,33
Σύνολο Τραπεζών	3,10	4,26	4,53	5,37	5,47	5,14	7,50	7,48	7,01	8,03	8,87	9,03	9,35	8,87	8,97

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 15: Δείκτης συνόλου δανείων προς το συνολικό αριθμό Τραπεζικών καταστημάτων. (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

4.7 Δείκτες Ρευστότητας

4.7.1 Δείκτης ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες προς το σύνολο των δανείων

Ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης εκφράζει τα ταμειακά διαθέσιμα της τράπεζας ως ποσοστό επί των δανείων που έχει χορηγήσει. Όσο πιο υψηλός είναι αυτός ο δείκτης, τόσο περισσότερη ασφάλεια έχει η τράπεζα για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών ρευστότητας.

Για την εύρεση του δείκτη αυτού έχει χρησιμοποιηθεί από την κατάσταση οικονομικής θέσης της Εθνικής Τράπεζας για κάθε έτος ως Ταμείο και Διαθέσιμα για τον αριθμητή το Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες και για τον παρονομαστή το σύνολο των Δανείων από τις ετήσιες οικονομικές εκθέσεις της Εθνικής Τράπεζας, τα Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών (μετά από προβλέψεις) και τα Δάνεια και απαιτήσεις επενδυτικού χαρτοφυλακίου.

Για τον μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών χρησιμοποιήθηκαν για το Σύνολο των Ταμειακών Διαθεσίμων από την Συγκεντρωτική Λογιστική Κατάσταση NXI (Νομισματικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων) που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος και για τον παρονομαστή το Σύνολο των Δανείων οι Απαιτήσεις (Δάνεια) έναντι μη NXI (Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα) από την Συγκεντρωτική Λογιστική Κατάσταση που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος

Στον (Πίνακα 10) καταγράφεται ο δείκτης Ταμείο & Διαθέσιμα / Δάνεια σε ποσοστό για κάθε έτος από το 2000 έως το 2016, για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών.

Στο (Διάγραμμα 16) καταγράφεται η πορεία του δείκτη Ταμειακών Διαθεσίμων προς τα Δάνεια που χορηγούνται από την Τράπεζα. Όσο πιο υψηλός ο δείκτης τόσο υψηλή είναι η αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών ρευστότητας από τη Τράπεζα.

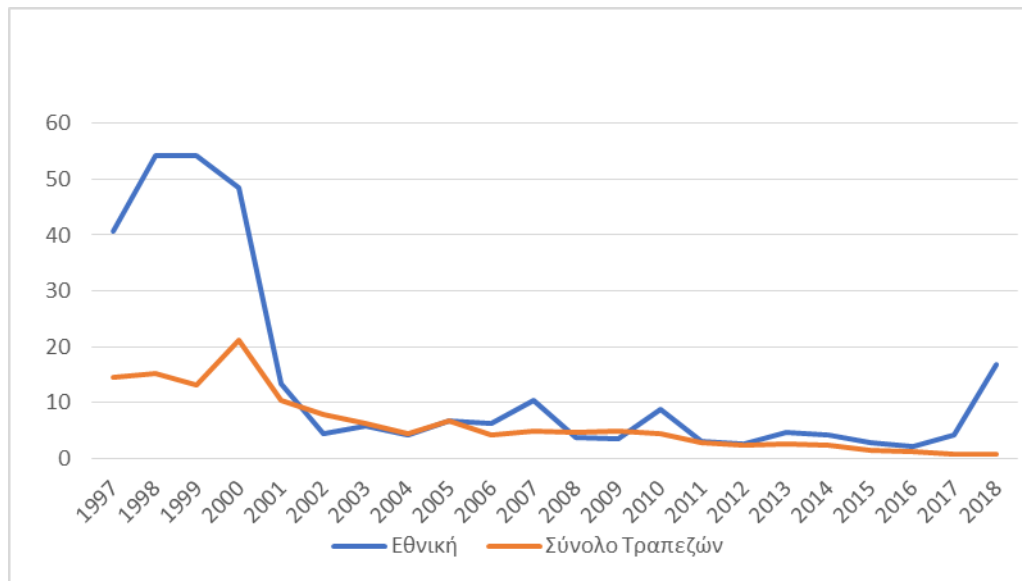
Κατά το χρονικό διάστημα από το 2000 έως το 2010 ο δείκτης για την Εθνική Τράπεζα είναι υψηλότερος από το δείκτη του Μέσου όρου του συνόλου των Τραπεζών. Το 2000 παρουσιάζεται η υψηλότερη τιμή του δείκτη και για την Εθνική αλλά και για το σύνολο των Τραπεζών, με συνεχόμενη μείωση του δείκτη τα επόμενα έτη. Εξαιρέση αποτελούν τα έτη 2008 και 2009 όπου ο δείκτης για την Εθνική είναι σε μικρότερα επίπεδα λόγω της αύξησης χορήγησης δανείων για τα έτη αυτά και την ταυτόχρονη μείωση των Ταμειακών Διαθεσίμων.

Για το χρονικό διάστημα από το 2011 μέχρι το 2016 η αποδοτικότητα των ταμειακών διαθεσίμων για την Εθνική συνεχίζει να έχει ηγετική τάση με φανερή όμως μείωση του δείκτη συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη. Ο δείκτης για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών είναι επίσης σε μικρότερα επίπεδα από τα προηγούμενα έτη με ακολουθούμενη πορεία αυτή της Εθνικής. Η μείωση αυτή των δεικτών οφείλεται στη συνεχόμενη μείωση των Ταμειακών Διαθεσίμων καθώς και τη συνεχή μείωση των χορηγούμενων Δανείων και για την Εθνική Τράπεζα όπως και για το μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών.

Πίνακας 10: Δείκτης ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες προς το σύνολο των δανείων (σε ποσοστό)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	48,56	6,80	6,21	10,45	3,67	3,57	8,70	2,96	2,58	4,74	4,30	2,84	2,21	4,11	16,85
Σύνολο Τραπεζών	21,10	4,27	4,19	4,87	4,71	5,00	4,54	2,77	2,34	2,61	2,36	1,56	1,29	0,77	0,81

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 16. Δείκτης ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες προς το σύνολο των δανείων (σε ποσοστό). (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

4.7.2. Δείκτης απαιτήσεων κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων προς υποχρεώσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

Μέσω αυτού του αριθμοδείκτη εκφράζεται η σχέση ανάμεσα στις απαιτήσεις και στις υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα. Συνήθως και οι δύο κατηγορίες χαρακτηρίζονται από υψηλή ρευστότητα, καθώς αφορούν συναλλαγές στο βραχυπρόθεσμο ορίζοντα. Δείχνει σε τι βαθμό είναι καλυμμένες οι υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα.

Για την εύρεση του δείκτη αυτού έχει χρησιμοποιηθεί από την κατάσταση οικονομικής θέσης της Εθνικής Τράπεζας για κάθε έτος ως Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για τον αριθμητή οι Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (μετά από προβλέψεις) και για τον παρονομαστή οι Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα από τις ετήσιες οικονομικές εκθέσεις της Εθνικής Τράπεζας.

Για τον μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών χρησιμοποιήθηκαν για τις Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων χρησιμοποιήθηκαν οι Απαιτήσεις έναντι λοιπών ΝΧΙ από την Συγκεντρωτική Λογιστική Κατάσταση ΝΧΙ (Νομισματικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων) που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος και για τον παρονομαστή οι Υποχρεώσεις προς Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα χρησιμοποιήθηκαν οι υποχρεώσεις έναντι λοιπών ΝΧΙ από την Συγκεντρωτική Λογιστική Κατάσταση που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος.

Στον (Πίνακα 11) καταγράφεται ο δείκτης Απαιτήσεις προς Υποχρεώσεις σε ποσοστό για κάθε έτος από το 2000 έως το 2018, για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών. Στο (Διάγραμμα 17) παρουσιάζεται η πορεία του δείκτη

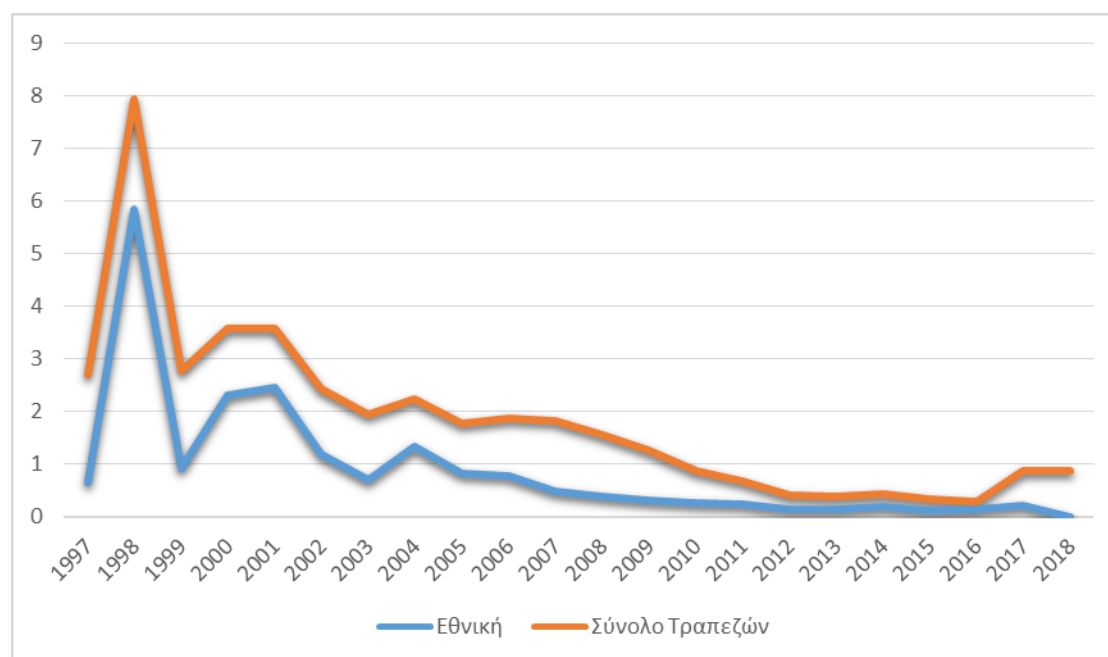
Απαιτήσεων κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων προς τις Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Η πορεία του δείκτη αυτού δείχνει σε τι βαθμό είναι καλυμμένες οι υποχρεώσεις προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. μείωση αυτή των δεικτών οφείλεται στη συνεχόμενη μείωση των Ταμειακών Διαθεσίμων καθώς και τη συνεχή μείωση των χορηγούμενων Δανείων και για την Εθνική Τράπεζα όπως και για το μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών. Οι Τράπεζες αδυνατούν να χορηγήσουν Δάνεια έτσι ώστε σταδιακά λόγω κρίσης τα τελευταία δέκα έτη από το 2009 έως σήμερα ο Δείκτης να έχει πτωτική τάση.

Πίνακας 11: Δείκτης απαιτήσεων κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων προς υποχρεώσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (σε ποσοστό)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	2,31	0,83	0,77	0,48	0,38	0,32	0,25	0,24	0,13	0,13	0,19	0,12	0,14	0,22	0,31
Σύνολο Τραπεζών	1,27	0,95	1,09	1,35	1,18	0,95	0,62	0,44	0,28	0,24	0,25	0,22	0,15	0,66	0,87

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 17. Δείκτης απαιτήσεων κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων προς υποχρεώσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (σε ποσοστό). (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

4.7.3 Δείκτης περιθωρίου κέρδους

Περιθώριο κέρδους είναι μέρος της κατηγορίας δεικτών κερδοφορίας και είναι το ποσοστό του καθαρού κέρδους σε σχέση με τα έσοδα που προκύπτουν κατά τη διάρκεια μιας περιόδου. Δείχνει το ποσοστό των εσόδων τα οποία μένουν στην τράπεζα ως καθαρά κέρδη. Χαμηλά περιθώρια κέρδους δεν πρέπει απαραίτητα να ισοδυναμεί με χαμηλά κέρδη, καθώς μπορεί να σημαίνει ότι τα έξοδα έχουν αυξηθεί με ταχύτερο ρυθμό από ότι τα έσοδα.

Για την εύρεση του δείκτη αυτού έχει χρησιμοποιηθεί από την κατάσταση οικονομικής θέσης της Εθνικής Τράπεζας για κάθε έτος ως Κέρδη (Ζημίες) προ φόρων για τον αριθμητή και για τον παρονομαστή τα Λειτουργικά Έσοδα από τις ετήσιες οικονομικές εκθέσεις της Εθνικής Τράπεζας, ως τα Καθαρά Λειτουργικά Έσοδα.

Για τον μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών χρησιμοποιήθηκαν για τα Κέρδη (Ζημίες) προ φόρων από την Συγκεντρωτική Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως, ως Κέρδη Χρήσεως προ φόρων που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος και για τον παρονομαστή τα Λειτουργικά Έσοδα χρησιμοποιήθηκαν τα Καθαρά έσοδα από την Συγκεντρωτική Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος.

$$\text{Περιθώριο Κέρδους} = \frac{\text{Κέρδη/(Ζημίες)προ Φόρων}}{\text{Λειτουργικά Έσοδα}}$$

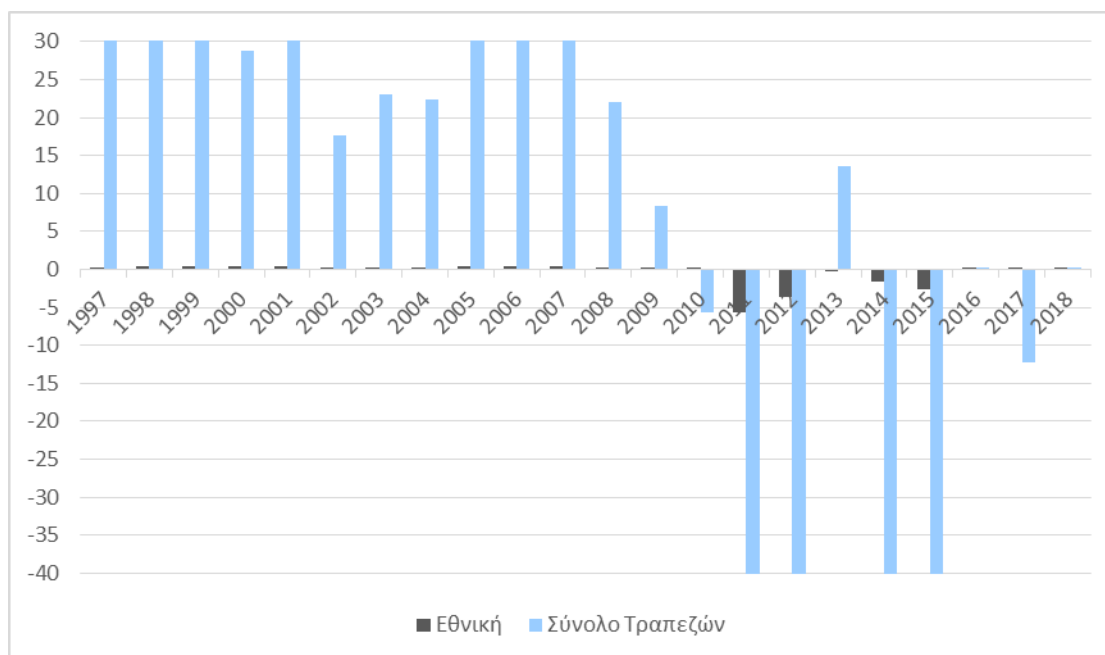
Στον (Πίνακα 12) καταγράφεται ο δείκτης Κέρδη (Ζημίες) προ Φόρων / Λειτουργικά έσοδα σε ποσοστό για κάθε έτος από το 2000 έως το 2016, για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών.

Στο (Διάγραμμα 18) παρουσιάζεται η πορεία του δείκτη Περιθωρίου Κέρδους. Μέσω του δείκτη φαίνεται το ποσοστό των εσόδων τα οποία μένουν στην τράπεζα ως καθαρά κέρδη. Χαμηλά περιθώρια κέρδους δεν πρέπει απαραίτητα να ισοδυναμεί με χαμηλά κέρδη, καθώς μπορεί να σημαίνει ότι τα έξοδα έχουν αυξηθεί με ταχύτερο ρυθμό από ότι τα έσοδα.

Πίνακας 12 Δείκτης περιθωρίου κέρδους (σε ποσοστό)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	0,50	0,35	0,4	0,41	0,27	0,15	0,16	-5,69	-3,59	-0,27	-1,55	-2,69	0,02	0,17	0,05
Σύνολο Τραπεζών	28,81	32,00	33,34	37,67	22,09	8,31	-5,67	-344,69	-91,80	13,65	-68,49	-135,77	0,24	-12,28	0,118

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 18. Δείκτης περιθωρίου κέρδους (σε ποσοστό). (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

4.8 Δείκτες Ποιότητας Δανείων

4.8.1 Δείκτης προβλέψεων απομείωσης προς το σύνολο των δανείων

Ο δείκτης αυτός φανερώνει τι ποσοστό του συνόλου των δανείων περιμένει η τράπεζα ότι θα χρειαστεί να διαγράψει ως ζημιά και αποφασίζει να δεσμεύσει στην άκρη, για την κάλυψη απωλειών από δάνεια με μη πιθανότητα αποπληρωμής. Υψηλό ποσοστό δείχνει μεγαλύτερη εξασφάλιση της τράπεζας απέναντι σε κρίση λόγω μη αποπληρωμής χορηγηθέντων δανείων.

Για την εύρεση του δείκτη αυτού έχει χρησιμοποιηθεί από την κατάσταση οικονομικής θέσης της Εθνικής Τράπεζας για κάθε έτος ως Προβλέψεις Απομείωσης για τον αριθμητή, οι Προβλέψεις Απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων και για τον παρονομαστή το Σύνολο των Δανείων από τις ετήσιες οικονομικές εκθέσεις της Εθνικής Τράπεζας, ως τα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών (μετά από προβλέψεις).

Για τον μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών χρησιμοποιήθηκαν για τις Προβλέψεις Απομείωσης από την Συγκεντρωτική Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως, ως οι Ζημίες απομείωσης αξίας περιουσιακών στοιχείων (Προβλέψεις) που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος και για τον παρονομαστή το Σύνολο των Δανείων χρησιμοποιήθη-

καν οι Απαιτήσεις (Δάνεια) έναντι μη NXI από την Συγκεντρωτική Λογιστική Κατάσταση NXI που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος.

Στον (Πίνακα 13) καταγράφεται ο δείκτης Προβλέψεις Απομείωσης προς το Σύνολο των Δανείων σε ποσοστό για κάθε έτος από το 2000 έως το 2016, για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών.

Ο δείκτης αυτός εμφανίζεται στο (Διάγραμμα 19) όπου παρουσιάζεται η πορεία του δείκτη Προβλέψεις Απομείωσης προς το Σύνολο των Δανείων. Ο δείκτης χρειάζεται να είναι σε υψηλά επίπεδα ώστε η Τράπεζα να είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει πιθανή κρίση λόγω μη αποπληρωμής χορηγηθέντων δανείων.

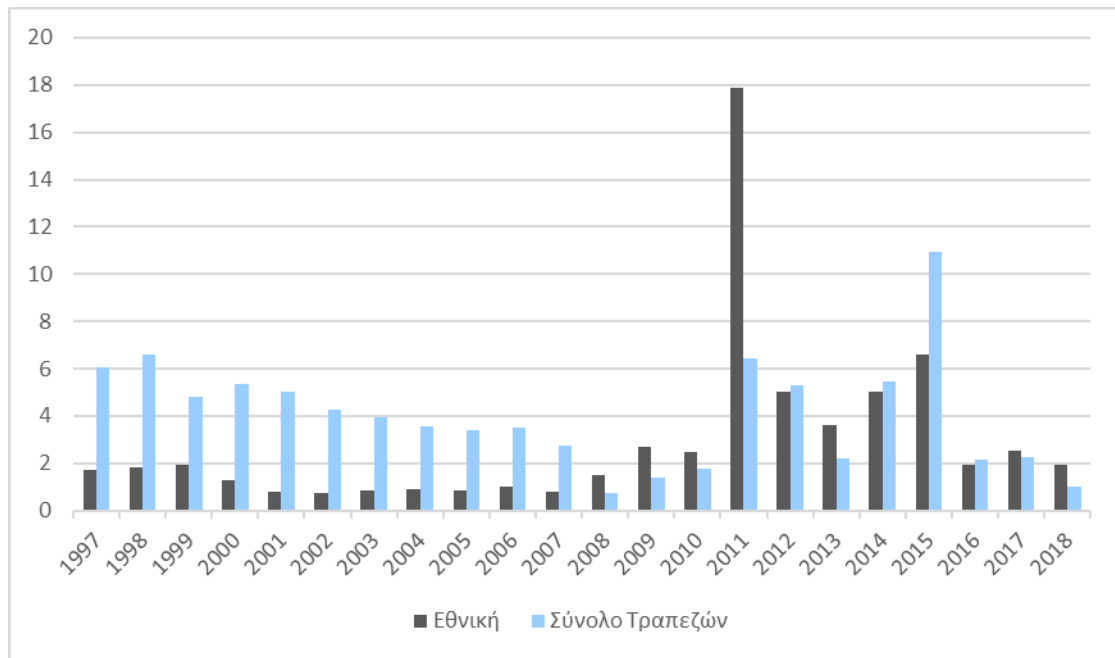
Κατά το χρονικό διάστημα από το 2000 έως το 2007 η Εθνική Τράπεζα έχει υψηλότερο δείκτη από το μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών, φανερώνοντας ότι είναι πιο έτοιμη στην αντιμετώπιση πιθανής κρίσης λόγω μη αποπληρωμής δανείων. Για τα έτη 2008 μέχρι 2010 ο δείκτης για την Εθνική Τράπεζα είναι σε χαμηλότερα επίπεδα από τα προηγούμενα έτη. Συγκριτικά, επίσης με το μέσο όρο του συνόλου των Τραπεζών η Εθνική Τράπεζα έχει μικρότερη ικανότητα να αντιμετωπίσει μια πιθανή κρίση σε περίπτωση αδυναμίας αποπληρωμής χορηγούμενων δανείων.

Στα έτη 2011 έως 2016 ο δείκτης αυξάνεται λόγω των δυσμενών οικονομικών καταστάσεων που επικρατούν στη χώρα τα τελευταία έτη. Οι Τράπεζες είναι υποχρεωμένες να αυξάνουν τις Προβλέψεις απομείωσης δανείων, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν τις αδυναμίες αποπληρωμής των πολιτών. Για το έτος 2011 ο δείκτης για το μέσο όρο του συνόλου των Τραπεζών είναι σε πολύ υψηλά επίπεδα και συνεπώς είναι πιο προετοιμασμένες σε σχέση με την Εθνική Τράπεζα στην αντιμετώπιση των κρίσεων. Στα επόμενα έτη η Εθνική έχει υψηλότερα επίπεδα Προβλέψεων με αποτέλεσμα και υψηλότερες τιμές του δείκτη. Συνεπώς, είναι καλύτερα προετοιμασμένη στην αντιμετώπιση κρίσης λόγω αδυναμίας αποπληρωμής χορηγούμενων δανείων.

Πίνακας 13: Δείκτης προβλέψεων απομείωσης προς το σύνολο των δανείων (σε ποσοστό)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	0,78	3,39	3,48	2,75	0,76	1,37	1,79	6,44	5,28	2,21	5,44	10,93	2,15	2,27	1,03
Σύνολο Τραπεζών	1,28	0,84	1,01	0,77	1,50	2,70	2,45	17,88	5,03	3,62	5,04	6,59	1,96	2,55	1,91

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 19. Δείκτης προβλέψεων απομείωσης προς το σύνολο των δανείων (σε ποσοστό). (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

4.8.2 Δείκτης καθαρών εσόδων από τόκους προς το σύνολο των δανείων

Ο δείκτης αυτός δείχνει το ποσό των εσόδων που έχει η τράπεζα από τη χορήγηση δανείων. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός, τόσο περισσότερα έσοδα έχει η τράπεζα από τα δάνεια που χορηγεί.

Για την εύρεση του δείκτη αυτού έχει χρησιμοποιηθεί από την κατάσταση οικονομικής θέσης της Εθνικής Τράπεζας για κάθε έτος τα Καθαρά Έσοδα από Τόκους για τον αριθμητή και για τον παρονομαστή το Σύνολο των Δανείων από τις ετήσιες οικονομικές εκθέσεις της Εθνικής Τράπεζας, ως τα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πελατών (μετά από προβλέψεις).

Για τον μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών χρησιμοποιήθηκαν για τα Καθαρά Έσοδα από Τόκους από την Συγκεντρωτική Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως, που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος και για τον παρονομαστή το Σύνολο των Δανείων χρησιμοποιήθηκαν οι Απαιτήσεις (Δάνεια) έναντι μη ΝΧΙ από την Συγκεντρωτική Λογιστική Κατάσταση ΝΧΙ που αναρτεί η Τράπεζα της Ελλάδος.

Στον (Πίνακα 4.8.2.) καταγράφεται ο δείκτης Καθαρά έσοδα από τόκους / Σύνολο Δανείων σε ποσοστό για κάθε έτος από το 2000 έως το 2016, για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών.

Στο (Διάγραμμα 20) παρουσιάζεται η πορεία του δείκτη Καθαρά έσοδα από τόκους προς το Σύνολο των Δανείων. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης τόσο περισσότερα έσοδα έχει η Τράπεζα από τη χορήγηση των δανείων.

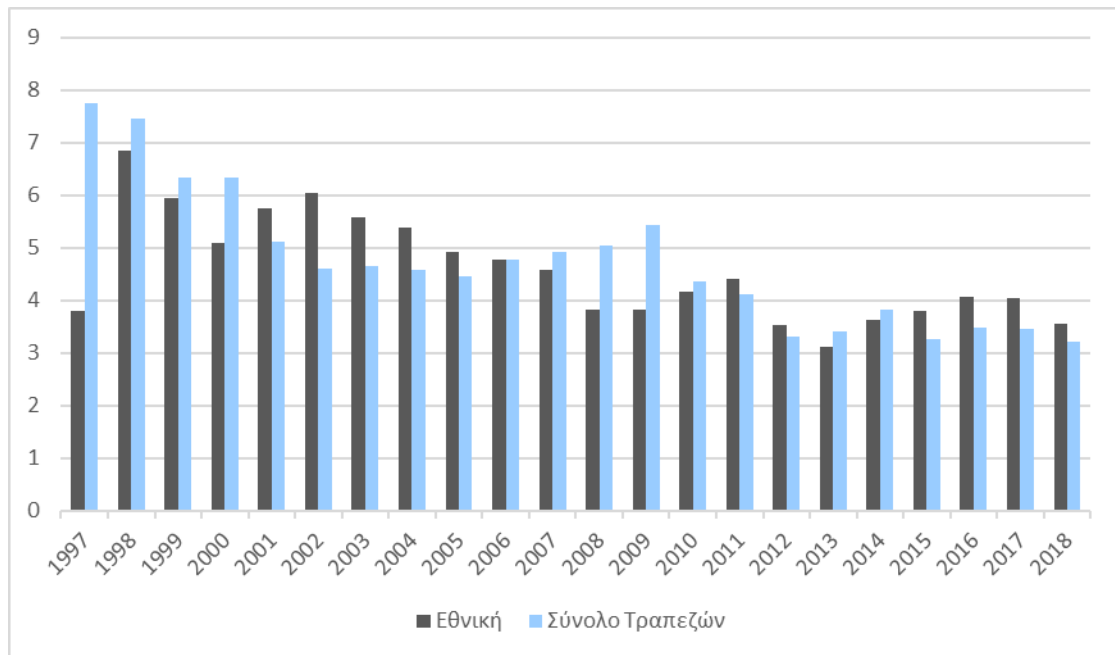
Για τα έτη 2000 έως 2010 ο δείκτης Καθαρά έσοδα από τόκους προς τα Δάνεια για την Εθνική Τράπεζα σταδιακά μειώνεται, με τη μικρότερη τιμή να τη σημειώνει το 2009. Σε αντίθεση με την Εθνική ο δείκτης για το μέσο όρο του συνόλου των Τραπεζών αυξάνεται που σημαίνει ότι τα έσοδα από τόκους αυξάνονται.

Αντίθετα για το χρονικό διάστημα 2011 έως 2016 ο δείκτης για το μέσο όρο του συνόλου των Τραπεζών μειώνεται σταδιακά. Αυτό οφείλεται στη συνεχή μείωση των καθαρών εσόδων από τόκους αλλά και από τη σταδιακή μείωση χορήγησης δανείων. Παρόμοια πορεία ακολουθεί και η Εθνική Τράπεζα η οποία κατά κύριο λόγο έχει μεγαλύτερα ποσά του δείκτη με εξαίρεση το 2013 και το 2014 που σημειώνει μικρότερες τιμές σε σχέση με το μέσο όρο του συνόλου των Τραπεζών. Τα έτη αυτά η Εθνική Τράπεζα σημειώνει μείωση των καθαρών εσόδων από τόκους με ταυτόχρονη μείωση της χορήγησης των δανείων. Το 2016 ο δείκτης για την Εθνική έχει αυξηθεί και είναι σε υψηλότερα επίπεδα από το δείκτη του μέσου όρου του συνόλου των Τραπεζών, λόγω της μείωσης χορήγησης δανείων με ταυτόχρονη αύξηση των καθαρών εσόδων από τόκους.

Πίνακας 14: Δείκτης καθαρών εσόδων από τόκους προς το σύνολο των δανείων (σε ποσοστό)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	5,10	4,91	4,79	4,58	3,83	3,84	4,17	4,40	3,55	3,13	3,64	3,82	4,07	4,05	3,55
Σύνολο Τραπεζών	6,33	4,47	4,78	4,93	5,04	5,43	4,37	4,12	3,30	3,42	3,82	3,26	3,47	3,45	3,21

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 20. Δείκτης καθαρών εσόδων από τόκους προς το σύνολο των δανείων (σε ποσοστό). (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019)

4.9 Ανάλυση Κεφαλαιακής Επάρκειας

4.9.1 Το Σύμφωνο της Βασιλείας I

Βάση του πλαισίου που έχει διαμορφώσει η Επιτροπή της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών αποτελεί το Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988 (Basle Capital Accord), οι διατάξεις του οποίου αφορούν δύο συναφή θέματα:

- τη μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών για την κάλυψη έναντι της έκθεσής τους στον πιστωτικό κίνδυνο (και τον κίνδυνο χώρας) από στοιχεία ενεργητικού και εκτός ισολογισμού, και
- τον καθορισμό των στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, με τα οποία οι τράπεζες δικαιούνται να εκπληρώνουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου και των κινδύνων αγοράς.

Η πρακτική της Διαχείρισης Κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε ταχύτητα από το τέλος της δεκαετίας του 1970 ως σήμερα. Βασικότερες αιτίες ήταν η απελευθέρωση των αγορών, η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων, η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοοικονομικών εργαλείων με την εισαγωγή των παραγώγων, καθώς επίσης και η χρήση της τεχνολογίας σε επίπεδο συναλλαγών, αλλά και σε επίπεδο διαχείρισης κεφαλαίων. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου προήρθαν, κυρίως, από την έλλειψη σωστής διαχείρισης του δανειακού χαρτοφυλακίου των ιδρυμάτων. Είναι η πρώτη φορά που συνδέεται το ύψος των ιδίων κεφαλαίων με τον πιστωτικό κίνδυνο και καθιερώνεται ο συντελεστής

φερεγγυότητας για την αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου. Ως Συντελεστής Φερεγγυότητας ορίζεται ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος προς τα στοιχεία του Ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνο τους. Το πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας, γνωστό ως Βασιλεία I, εστιάζει στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Ο κίνδυνος κεφαλαιακής επάρκειας, δηλαδή ο κίνδυνος από μια απροσδόκητη απώλεια, ταξινομείται σε πέντε κατηγορίες (0%, 10%, 20%, 50%, 100%). Συγκεκριμένα, το σύμφωνο αυτό προσδιορίζει τα στοιχεία και την ποιότητα των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών και ομαδοποιεί σε βασικές κατηγορίες τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία τους, ανάλογα με τον τεκμαιρόμενο πιστωτικό κίνδυνο που εμπεριέχουν. Έτσι το Σύμφωνο της Βασιλείας επέβαλλε ένα ελάχιστο ενιαίο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, 8%, και εναρμόνισε για πρώτη φορά το διεθνές εποπτικό σύστημα. Σύμφωνα με το σύμφωνο της Βασιλείας I είναι:

Εποπτικά κεφάλαια

Πιστωτικός Κίνδυνος + Κίνδυνος αγοράς

(με δεδομένους τους συντελεστές στάθμισης κινδύνων). Επιπλέον, πρέπει το παραπάνω κλάσμα να είναι μεγαλύτερο από 8%. Η διεθνής αποδοχή του συμφώνου υπήρξε εντυπωσιακή και ειδικά στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον αντίστοιχες διατάξεις ενσωματώθηκαν στο κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο της τραπεζικής εποπτείας, με αποτέλεσμα την αναμφισβήτητη ενίσχυση της φερεγγυότητας των τραπεζών κατά την προηγούμενη και τρέχουσα δεκαετία. Η ύπαρξη υψηλών δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας είναι βεβαίως αναγκαία, αλλά όχι και ικανή συνθήκη για την εξασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος. Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ποιοτικών χαρακτηριστικών, όπως το καλό μάνατζμεντ και η υγιής δομή της τράπεζας, η ύπαρξη επαρκών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, η ανάπτυξη διαδικασιών χορήγησης δανείων και η συνετή διαχείριση χαρτοφυλακίου, που είναι εξίσου απαραίτητα. Όμως, η δεκαετία του 1980 χαρακτηρίστηκε από μεγάλη μεταβλητότητα στις παραμέτρους της αγοράς και του συναλλάγματος και ιδιαίτερα στα επιτόκια, με αποτέλεσμα αρνητικές επιπτώσεις στην κερδοφορία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Με αφορμή τη νέα χρηματοοικονομική κατάσταση οι εποπτικές αρχές επέκτειναν τους ήδη υπάρχοντες κανόνες και θέσπισαν νέους δίνοντας περισσότερο έμφαση στην εφαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων και στον κίνδυνο αγοράς με την επιβολή του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας. Για το λόγο αυτό, το σύμφωνο της Βασιλείας συμπληρώθηκε προκειμένου να καλύψει με κεφαλαιακές απαιτήσεις και τον κίνδυνο αγοράς. Στη συνέχεια, στη δεκαετία του 1990 εμφανίστηκαν περιπτώσεις καταστροφικών ζημιών σε πιστωτικά ιδρύματα εξαιτίας κινδύνων που προέρχονταν από ατέλειες του πλαισίου λειτουργίας. Με αφορμή κάποιες χρηματοοικονομικές δυσλειτουργίες και πτωχεύσεις σε πιστωτικά ιδρύματα γεννήθηκε η ανάγκη διαχείρισης ενός πρωτοεμφανιζόμενου τύπου κινδύνου, του λεγόμενου Λειτουργικού Κινδύνου. Το 1999 η Επιτροπή της Βασιλείας έδωσε στη δημοσιότητα το αναθεωρημένο έγγραφο του 1988 προς σχολιασμό σε θέματα πιστωτικού κινδύνου. Το νέο κείμενο οδήγησε σε συνεχείς διαβουλεύσεις μεταξύ των κεντρικών φορέων. Η βασική μεθοδολογία του πρώτου αναθεωρημένου Συμφώνου της Βασιλείας αφορά άμεσα τα εποπτικά ίδια κεφάλαια. Οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου ορίζονται ανά κατηγορία οφειλέτου, δηλαδή μικρότερου πιστωτικού κινδύνου, και είναι οι κεντρικές κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες, ενώ στη συνέχεια ακολουθούν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι επιχειρήσεις.

Επίσης, οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και τραπεζών θα βασίζονται σε διαχωρισμό των κρατών ανάλογα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ θα ανήκουν σε Α' Ζώνη πιστωτικού κινδύνου, ενώ τα λοιπά κράτη θα είναι σε Β' Ζώνη υψηλότερου κινδύνου.

Ακόμη, οι βραχυπρόθεσμες διατραπεζικές τοποθετήσεις ορίζονται σε 12 μήνες. Παρά τα ανωτέρω επιτεύγματα, ο σχεδιασμός του κανόνα κεφαλαιακής επάρκειας του 1988 έλαβε αποκλειστικά υπόψη τα χαρακτηριστικά του τραπεζικού συστήματος της δεκαετίας του '80. Γι' αυτό και κρίνεται ανεπαρκής για τις ανάγκες του διεθνούς χρηματοπιστωτικού τομέα του 21ου αιώνα. Πιο συγκεκριμένα, η κριτική εστιάζεται σε τέσσερα κυρίως σημεία :

1. Οι τράπεζες μπορούσαν να προσαρμόσουν σταδιακά τη συμπεριφορά τους, ώστε να ικανοποιούν τον κανόνα του Συμφώνου της Βασιλείας, αξιοποιώντας νομικά κενά ή ατέλειες, προβαίνοντας σε arbitrage κεφαλαίων και τιτλοποιώντας επιχειρηματικά δάνεια.

2. Η απουσία σοβαρής διαφοροποίησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων στον κανόνα του Συμφώνου της Βασιλείας ανάλογα με το ύψος του πιστωτικού κινδύνου αποτελούσε κίνητρο για ορισμένες τράπεζες να επιδίδονται σε δανεισμό υψηλού κινδύνου. Για παράδειγμα, αν και υπήρχαν σημαντικές διαφορές στο ύψος του πιστωτικού κινδύνου μεταξύ των τοποθετήσεων στις διάφορες χώρες του ΟΟΣΑ, το Σύμφωνο της Βασιλείας επέβαλλε ότι η έκθεση σε δανεισμό προς τις χώρες αυτές γενικά σταθμίζεται έναντι του κινδύνου με ποσοστό 0%. Αυτό οδηγούσε σε μία υποκατάσταση των στοιχείων του επενδυτικού χαρτοφυλακίου, που έχουν μέτρια απόδοση, με στοιχεία που ενσωματώνουν υψηλό κίνδυνο. Η υποκατάσταση αυτή είναι φυσικό αποτέλεσμα της θετικής συσχέτισης που υφίσταται ανάμεσα στον κίνδυνο και την απόδοση κάθε στοιχείου του ενεργητικού. Εάν η κεφαλαιακή απαίτηση για μία ευρεία ομάδα στοιχείων ενεργητικού είναι η ίδια, μία μέση τράπεζα που επιθυμεί να μεγιστοποιήσει τα κέρδη της θα επιλέξει οριακά να χορηγήσει πιστώσεις που ενσωματώνουν υψηλότερους κινδύνους.

3. Οι σταθμίσεις που προέβλεπε το Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988 για τα στοιχεία του ενεργητικού βασίζονταν αποκλειστικά στην έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο. Αγνοούσε, επομένως, άλλες μορφές τραπεζικών κινδύνων, όπως ο κίνδυνος επιτοκίου, ο λειτουργικός κίνδυνος, ο νομικός κίνδυνος κ.λπ.

4. Οι κανόνες της Βασιλείας σχεδιάστηκαν για την εποπτεία των δραστηριοτήτων των διεθνών τραπεζών που δραστηριοποιούνται στις βιομηχανικές χώρες. Εντούτοις, η λογική των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας έχει υιοθετηθεί από πολλές χώρες του κόσμου. Ιδιαίτερα στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως εφαρμόζεται σε τραπεζικά ιδρύματα και επενδυτικές εταιρείες ανεξάρτητα από το μέγεθός τους. Στον βαθμό, ωστόσο, που ο τομέας των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών γίνεται περισσότερο πολύπλοκος, οι γενικευμένοι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας καθίστανται αναποτελεσματικοί. Τέλος, οι σταθμίσεις στον κανόνα κεφαλαιακής επάρκειας της Βασιλείας ήταν κατά το μάλλον ή ήττον αυθαίρετες.

4.9.2 Το Σύμφωνο της Βασιλείας II

Η συνειδητοποίηση των αδυναμιών του συμφώνου της Βασιλείας I, αλλά και η πίεση της αγοράς οδήγησε στην έναρξη των εργασιών για την αναθεώρησή του από την Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία όφειλε να αναθεωρήσει τις οδηγίες περί κεφαλαιακής επάρκειας, οι οποίες σε αντίθεση με τις συστάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας είναι υποχρεωτικές. Το 2001, η Επιτροπή Βασιλείας εξέδωσε και νέο έγγραφο, στο οποίο παρουσιάζονται με λεπτομερέστερο τρόπο οι αναθεωρημένες προτάσεις, με προβλεπόμενο χρόνο εφαρμογής το 2004. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη σειρά της εξέδωσε κείμενο προς σχολιασμό, το οποίο ουσιαστικά στήριξε το έγγραφο της Βασιλείας, αλλά εστίαζε περισσότερο σε θέματα που αφορούσαν αποκλειστικά τη Νομισματική Ένωση και αποτέλεσε βάση για την εναρμόνιση της Βασιλείας στα πλαίσια της Ευρωζώνης.

Έτσι, στις 26 Ιουνίου 2004 εκδόθηκε το αναθεωρημένο εποπτικό πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας, το οποίο είναι γνωστό ως Βασιλεία II και πρόκειται να εφαρμοστεί πλήρως μέχρι το 2015. Εστιάζει σε τρεις κύριες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, του εποπτικού ελέγχου και της πειθαρχίας της αγοράς, οι οποίες είναι γνωστές ως τρεις πυλώνες. Σκοπός είναι να ενισχυθούν και να εποπτευθούν οι διεθνείς τραπεζικές απαιτήσεις. Οι βασικοί στόχοι του νέου Συμφώνου συνίστανται στα ακόλουθα:

- Να αποδοθεί έμφαση στη διαδικασία εποπτικής εξέτασης και στη διαφάνεια της αγοράς.
- Η επαρκής κάλυψη του συνόλου των χρηματοοικονομικών και μη κινδύνων.
- Η σταδιακή σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων προς το οικονομικό κεφάλαιο των τραπεζών, μέσω της αναγνώρισης από τις εποπτικές αρχές της αποτίμησης του κινδύνου που πραγματοποιούν οι ίδιες οι τράπεζες. Το νέο σύμφωνο της Βασιλείας απαρτίζεται από τρεις πυλώνες :

- I. Ο πρώτος πυλώνας αφορά τον καθορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του πιστωτικού και του λειτουργικού κινδύνου.
- II. Ο δεύτερος πυλώνας αφορά τον καθορισμό του σκοπού στον οποίο αποβλέπει η διαδικασία της αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, καθώς και την θέσπιση των γενικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν την διαδικασία αυτή.
- III. Ο τρίτος πυλώνας αφορά την ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων.

Οι τρεις αυτοί πυλώνες του νέου Συμφώνου είναι αμοιβαίως αλληλοενισχυόμενοι. Αναμφίβολα, η αποτελεσματικότητα των κανόνων του πρώτου πυλώνα εξαρτάται καθοριστικά από την ικανότητα των εποπτικών αρχών να ελέγχουν την ορθή εφαρμογή τους μέσω των εξουσιών του 2ου πυλώνα. Επίσης, οι αυξημένες υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων του 3ου πυλώνα διαμορφώνουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων που αναπτύσσουν οι τράπεζες.

Τέλος, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, όπως είπαμε και παραπάνω, αντιπροσωπεύει την αναλογία μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας και των στοιχείων του ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού), τα οποία έχουν αντισταθμιστεί ανάλογα με τον κίνδυνο που έχει αποφασιστεί ότι τους αντιστοιχεί. Σύμφωνα με το νέο σύμφωνο της Βασιλείας II υπολογίζεται ως εξής:

4.9.3 Το Σύμφωνο της Βασιλείας III

Η απάντηση στην οικονομική κρίση 2007-09 Από τα μέσα του 2007, ένας αυξανόμενος αριθμός οικονομολόγων, πολιτικών και φορέων της αγοράς έχουν κατηγορήσει το πλαίσιο της Βασιλείας II για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών ως μία από τις σημαντικές αιτίες για τη χρηματοπιστωτική κρίση (Cannata, Quagliariello, 2009). Η ανάγκη για ξεκάθαρη ανανέωση του εποπτικού πλαισίου ήταν πλέον ξεκάθαρη. Η Βασιλεία III ήρθε ως απάντηση στις ανάγκες για αυξημένα κεφάλαια και αυξημένη ποιότητα της ικανότητας απορρόφησης ζημιών των κεφαλαίων. Οι βασικές ευθύνες που αποδίδονται στη Βασιλεία II σε σχέση με τη χρηματοπιστωτική κρίση είναι οι ακόλουθες:

1. Το μέσο επίπεδο απαιτούμενου κεφαλαίου από το πλαίσιο ήταν ανεπαρκές και αυτός ήταν ένας από τα λόγους της κατάρρευσης πολλών τραπεζών.
2. Η αλληλεπίδραση της Βασιλείας με τη λογιστική της εύλογης αξίας, είχε προκαλέσει αξιοσημείωτες απώλειες στα χαρτοφυλάκια των μεσαζόντων.
3. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις που βασίζονται στους κανονισμούς της Βασιλείας II δεν ήταν αντικυκλικές και συνεπώς τείνουν να ενισχύουν και να επηρεάζονται από τις διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου.
4. Στο πλαίσιο της Βασιλείας II, η εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου μεταβιβάζεται σε μη τραπεζικά ιδρύματα, όπως οι Εξωτερικοί Οργανισμοί Πιστοληπτικής Αξιολόγησης (ΕΟΠΑ), υπό την επιφύλαξη πιθανών συγκρούσεων συμφερόντων. Η συγκεκριμένη αδυναμία παρέμεινε και επί του πλαισίου της Βασιλείας III (Γκαντίνας Δ., 2019).

Ολοκλήρωση των αλλαγών στο κανονιστικό πλαίσιο «Βασιλεία III» από την Επιτροπή της Βασιλείας. Στις 7 Δεκεμβρίου 2017 η Ομάδα Διοικητών και Επικεφαλής Εποπτείας (GHOS), η οποία συνιστά το θεσμικό όργανο επίβλεψης του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας, υιοθέτησε το αναθεωρημένο κανονιστικό πλαίσιο «Βασιλεία III».

Οι αλλαγές στο κανονιστικό πλαίσιο προβλέπουν τα ακόλουθα:

- Μια αναθεωρημένη τυποποιημένη προσέγγιση για τον πιστωτικό κίνδυνο και τον λειτουργικό κίνδυνο.
- Αναθεώρηση της προσέγγισης IRB για τον πιστωτικό κίνδυνο.
- Αναθεώρηση του πλαισίου προσαρμογής της πιστοληπτικής αποτίμησης (CVA)

- Αναθεώρηση του τρόπου υπολογισμού του συντελεστή μόχλευσης και των σχετικών κεφαλαιακών αποθεμάτων ασφαλείας για τις παγκοσμίως συστημικά σημαντικές τράπεζες (G-SIBs), και
- Την εισαγωγή ενός συγκεντρωτικού «ελάχιστου κεφαλαίου» (output floor), το οποίο θα εξασφαλίσει ότι τα σταθμισμένα με βάση τον κίνδυνο στοιχεία ενεργητικού των τραπεζών (RWA) που παράγονται από τα εσωτερικά μοντέλα δεν θα είναι χαμηλότερα από το 72,5% των RWA, όπως αυτά υπολογίζονται από την τυποποιημένη προσέγγιση του κανονιστικού πλαισίου.

Τα αναθεωρημένα πρότυπα θα τεθούν σταδιακά σε εφαρμογή από το 2022, ενώ προβλέπεται και περαιτέρω περίοδος προσαρμογής (phase-in) (Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2019).

4.9.4 Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας

Η ύπαρξη κεφαλαιακής επάρκειας για κάθε τραπεζικό οργανισμό είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη μελλοντική του πορεία αλλά και για την καθημερινή του λειτουργία. Ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια καθορίζει την εύρυθμη και απρόσκοπτη λειτουργία μιας τράπεζας αλλά και ένα σημαντικό όπλο άμυνας έναντι μη αναμενόμενων ζημιών. Στην προσπάθειά τους οι τράπεζες να επιτύχουν επαρκείς αποδόσεις ιδίων κεφαλαίων προσπαθούν να αυξάνουν τα κερδοφόρα στοιχεία του ενεργητικού τους, ενώ ταυτόχρονα αν δεν υπάρχει καθόλου έλεγχος κεφαλαιακής επάρκειας θα προτιμούσαν να κρατούν χαμηλά ίδια κεφάλαια. Όμως το κεφάλαιο είναι απαραίτητο για την κάλυψη των ζημιών τους από τον πιστωτικό κίνδυνο. Σε περιόδους έντονης οικονομικής ύφεσης, που κυριαρχεί αβεβαιότητα, ένας καλός τρόπος περιορισμού της είναι η ενδυνάμωση των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών, δηλαδή η αύξηση της κεφαλαιακής επάρκειάς τους.

Ο Δείκτης Tier 1 (πρώτης βαθμίδας), δείχνει πόσο καλά μια τράπεζα μπορεί να αντέξει μια οικονομική δυσχέρεια πριν καταστεί αφερέγγυα. Οι τράπεζες πρέπει να διατηρούν ένα ορισμένο ποσό της πρώτης βαθμίδας του κεφαλαίου για την προστασία τους από μη αναμενόμενες ζημιές. Η πρώτη βαθμίδα του κεφαλαίου είναι η καλύτερη μορφή του κεφαλαίου των τραπεζών, δηλαδή τα χρήματα που η τράπεζα έχει στα ταμεία της ώστε να απορροφήσει όλους τους κινδύνους που χρειάζεται. Υψηλή τιμή του δείκτη σημαίνει χαμηλή ανάγκη για εξωτερική χρηματοδότηση, δηλαδή υψηλή αποδοτικότητα. Συνεπώς μια υψηλή τιμή σημαίνει πως έχει καλή επάρκεια κεφαλαίων και δεν χρειάζεται ξένο δανεισμό.

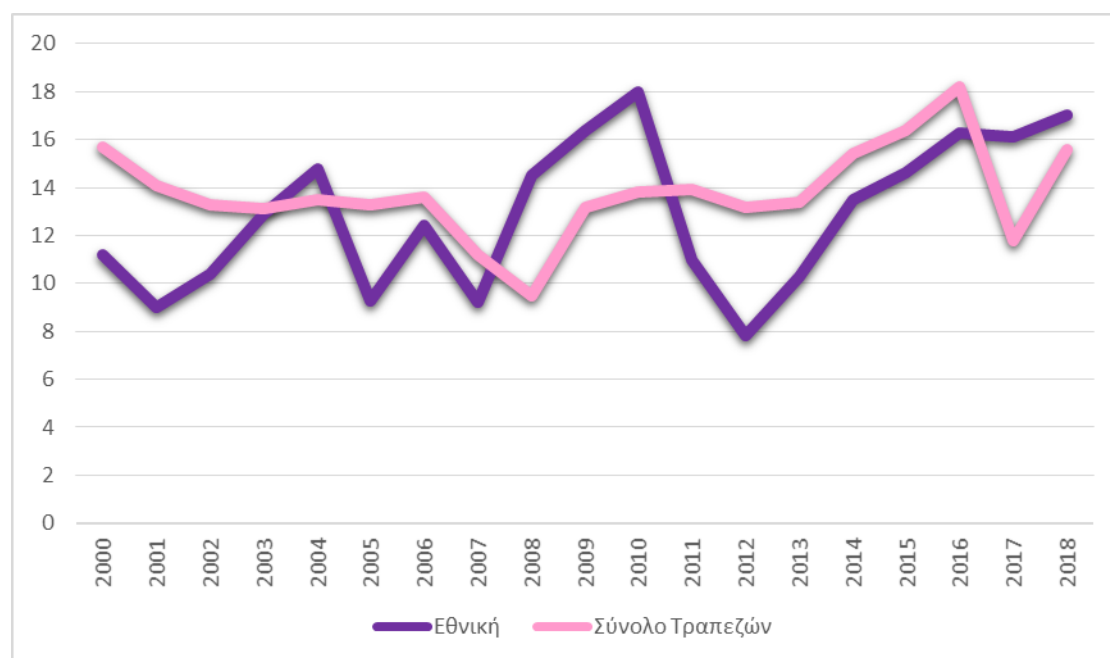
Οι τιμές για το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας σε ποσοστό χρησιμοποιήθηκαν από τις ετήσιες οικονομικές εκθέσεις για την Εθνική Τράπεζα και για το μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών από τα ετήσια Δελτία Τύπου που ανακοινώνει η Τράπεζα της Ελλάδος.

Στον (Πίνακα 15) καταγράφεται ο δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Tier 1 για κάθε έτος από το 2000 έως το 2016, για την Εθνική Τράπεζα και για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών. Για τα έτη 2011 και 2012 δεν καταγράφεται ο δείκτης για το Μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών λόγω των συνεχών ανακεφαλαιοποιήσεων.

Πίνακας 15: Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (Tier 1) (σε ποσοστό)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εθνική	11.2	9.28	12.4	9.2	14.5	16.4	18	11	7.8	10.3	13.5	14.6	16.3	16,1	17
Σύνολο Τραπεζών	15.7	14.1	13.3	13.9	13.5	13.3	13.6	11.2	9.5	13.2	13.8	13.9	18.2	11,8	15,6

Πηγή: (Δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019).

(σε εκατ. ευρώ)

Διάγραμμα 21. Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (Tier 1) (σε ποσοστό). (Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί και Ετήσιες Εκθέσεις των Τραπεζών).

Πηγή: (Δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019).

Το (Διάγραμμα 21) δείχνει την πορεία του δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (Tier 1), ο οποίος φανερώνει πόσο καλά μπορεί να διαχειριστεί η τράπεζα μια οικονομική δυσχέρεια πριν καταστεί αφερέγγυα.

Κατά το χρονικό διάστημα από το 2000 μέχρι το 2010 η τιμή του δείκτη για την Εθνική Τράπεζα αυξάνεται γεγονός που δείχνει ότι η Τράπεζα δεν έχει ανάγκη εξωτερικό δανεισμό. Το έτος 2008 παρά τη σημαντική επιδείνωση στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα η θέση του Ελληνικού τραπεζικού τομέα και η κεφαλαιακή επάρκεια του διαμορφώνονται σε πολύ ικανοποιητικά επίπεδα. Το έτος αυτό ψηφίστηκε νόμος σχετικά με το σχέδιο ενίσχυσης της ρευστότητας της οικονομίας συνολικού ύψους 28 δις με βασικό σκοπό την ενίσχυση της ρευστότητας και της κεφαλαιακής επάρκειας των ελληνικών τραπεζών, στοχεύοντας στη θωράκιση της ελληνικής οικο-

νομίας από τις επιπτώσεις στη διεθνή κρίση. Το επόμενο έτος, μια περίοδος που χαρακτηρίστηκε από ακραίες συνθήκες στο διεθνές πιστωτικό σύστημα και από ραγδαία επιδείνωση των δημοσιονομικών μεγεθών της εθνικής οικονομίας, η Εθνική Τράπεζα κατάφερε να ενισχύσει περεταίρω την κεφαλαιακή της επάρκεια και να θωρακίσει τον ισολογισμό της. Το 2010 και εν μέσω μιας ιδιαίτερα δύσκολης περιόδου, η Τράπεζα κατάφερε να ενισχύσει περεταίρω την ήδη υψηλή της κεφαλαιακή της επάρκεια. Η Εθνική υλοποιεί με συνέπεια ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα Κεφαλαιακής Ενίσχυσης, ολοκλήρωσε στην αρχή του τέταρτου τριμήνου αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και έκδοση μετατρέψιμων ομολογιών για την οποία υπήρξε ιδιαίτερα θετική ανταπόκριση. Η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και η έκδοση μετατρέψιμων ομολογιών υπερκαλύφθηκαν κατά 1,83 φορές επιβεβαιώνοντας την εμπιστοσύνη των επενδυτών, εγχώριων και διεθνών, στο επιχειρηματικό μοντέλο της Εθνικής Τράπεζας και στις προοπτικές της. Αντίθετα με την Εθνική Τράπεζα ο μέσος όρος του Συνόλου Τραπεζών η πορεία του δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας είναι σε μικρότερα επίπεδα, που σημαίνει ότι η Εθνική έχει καλύτερη επάρκεια ιδίων κεφαλαίων.

Στα χρονικά διαστήματα 2011 έως 2016 η κεφαλαιακή επάρκεια για την Εθνική Τράπεζα είναι σε μικρότερα επίπεδα από το μέσο όρο του Συνόλου των Τραπεζών. Το 2011 η συνεχιζόμενη κρίση της ελληνικής οικονομίας και οι ζημιές απομείωσης που αναγνωρίστηκαν λόγω της ολοκλήρωσης του PSI επηρέασαν αρνητικά τα εποπτικά ίδια κεφάλαια της Τράπεζας και δημιούργησαν την ανάγκη ανακεφαλαιοποίησης. Το πρόγραμμα ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών τραπεζών, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της χρηματοοικονομικής βοήθειας σύμφωνα με το δεύτερο πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής για την Ελλάδα ορίζει ότι όλες οι Τράπεζες πρέπει να επιτύχουν δείκτη κύριων βασικών κεφαλαίων ύψους 9% μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2012 και ύψους 10% μέχρι τον Ιούνιο του 2013. Το 2012 το ελληνικό τραπεζικό σύστημα παρέμεινε υπό συνθήκες αυξημένης πίεσης σε όλους τους κύριους άξονες δραστηριότητάς του. Σύμφωνα με τη στρατηγική μελέτη για τη βιωσιμότητα των Τραπεζών που διεξήχθη από την Τράπεζα της Ελλάδος, οι βιώσιμες και συστημικά σημαντικές τράπεζες διαχωρίστηκαν από τις μη βιώσιμες, με τις πρώτες να λαμβάνουν ενίσχυση με κεφάλαια του Προγράμματος και τις τελευταίες να έχουν την επιλογή μεταξύ ανακεφαλαιοποίησης από ιδιώτες επενδυτές ή τη λύση τους. Το 2013 έπειτα των αυξήσεων κεφαλαίων που ολοκληρώθηκαν, οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών αποκαταστάθηκαν, ωστόσο η Τράπεζα της Ελλάδος διεξήγαγε νέα άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, προκειμένου να επικαιροποιήσει τις κεφαλαιακές ανάγκες των ελληνικών τραπεζών. Κατά το έτος 2014 το εποπτικό πλαίσιο των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση μεταβλήθηκε καθώς τέθηκαν σε εφαρμογές οι αλλαγές που είχαν προταθεί το 2010 και το 2011 από την Επιτροπή της Βασιλείας γνωστή ως «Βασιλεία III». Η Τράπεζα προχώρησε στην εφαρμογή του νέου πλαισίου συμμορφωμένη πλήρως με τις διατάξεις. Επιπλέον κατά το έτος αυτό δημιουργήθηκε νέο σύστημα εποπτείας για τον τραπεζικό τομέα στη ζώνη του Ευρώ, υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, με την ονομασία Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (SSM) με την ευθύνη της άμεσης εποπτείας της Τράπεζας από τα τέλη του 2014 να μεταβιβάζεται από την Τράπεζα της Ελλάδος στην

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση δύο αυξήσεων κεφαλαίου της Εθνικής Τράπεζας ο δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Tier 1 αυξήθηκε σε 13,5%. Επίσης, συμμετείχε επιτυχώς στην «Πανευρωπαϊκή Άσκηση Συνολικής Αξιολόγησης» και Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων (Stress Test). Το Δυσμενές Δυναμικό Σενάριο, το οποίο βασίστηκε στο συγκεκριμένο σχέδιο αναδιάρθρωσης, κατέληξε σε πλεόνασμα κεφαλαίου 2 δις χωρίς να απαιτείται επιπρόσθετη κίνηση κεφαλαιακής ενίσχυσης από την πλευρά της Τράπεζας. Για το έτος 2015 ο Έλεγχος Ποιότητας των Στοιχείων Ενεργητικού έδειξε αρνητική επίδραση επί των εποπτικών κεφαλαίων. Για την αντιμετώπιση του ελλείμματος η Τράπεζα προχώρησε στη έκδοση νέων κοινών μετοχών και τη συνένωσή τους με αναλογία 15 παλαιές μετοχές (ονομαστικής αξίας 0,30€/ μετοχή) προς 1 νέα κοινή μετοχή ονομαστικής αξίας 4,50€/ μετοχή, καθώς και τη μείωση της ονομαστικής αξίας τους από 4,50€ σε 0,30€ / μετοχή, με σχηματισμό ισόποσου ειδικού αποθεματικού για συμψηφισμό ζημιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Εμπειρική Ανάλυση

Στο κεφάλαιο αυτό προσπαθούμε με χρήση δεδομένων της Εθνικής Τράπεζας να προσδιορίζουμε τις παραμέτρους που επηρεάζουν την κερδοφορία της Εθνικής Τράπεζας.

5.1 Δεδομένα, Μεταβλητές και Μεθοδολογία

5.1.1 Δεδομένα

Τα δεδομένα μας έχουν ως πηγή προέρχονται από την ιστοσελίδα της Εθνικής Τράπεζας για το ROA (Return on Assets), τα ίδια κεφάλαια (equity ή own funds) και τα περιουσιακά στοιχεία (ενεργητικό - assets) και τα δάνεια (loans) και την Ελληνική Ένωση Τραπεζών για τα στοιχεία του Τραπεζικού Κλάδου. Αφορούν τα έτη 1993 έως 2018.

5.1.2 Μεταβλητές

Εξαρτημένη μεταβλητή είναι το ROA ενώ ανεξάρτητες είναι το ο Δείκτης Αποτελεσματικότητας (υπολογιζόμενος ως Λειτουργικά Έξοδα/ Λειτουργικά Έσοδα), η Επικινδυνότητα Χαρτοφυλακίου Δανείων (υπολογιζόμενη ως Προβλέψεις/ Δάνεια) το Μερίδιο Αγοράς (υπολογιζόμενο ως το Ενεργητικό της ΕΤΕ/ Ενεργητικό Τραπεζικού Κλάδου) και το Καθαρό Περιθώριο Επιτοκίου (Δείκτη). Εισαγάγουμε Ψευδομεταβλητή (Dummy Variable) το αν το έτος υπό εξέταση ήταν έτος πριν ή μετά την κρίση. Παίρνει τιμές 0 για τα χρόνια πριν την κρίση του 2011- και την τιμή 1 για το 2011 και μετά.

Το σκεπτικό πίσω από αυτή την επιλογή είναι το ενδιαφέρον διερεύνησης των παραμέτρων που επηρεάζουν την απόδοση της Εθνικής Τράπεζας, έτσι όπως αυτή μετράται από το ROA.

Ο Δείκτης Αποτελεσματικότητας θεωρούμε ότι σχετίζεται αρνητικά με το ROA. Όσο αυτός αυξάνει η αποτελεσματικότητα χειροτερεύει (αφού στον αριθμητή έχουμε τα Λειτουργικά Έξοδα και στον παρονομαστή τα Λειτουργικά Έσοδα) και επομένως και το ROA.

Η Επικινδυνότητα Χαρτοφυλακίου Δανείων αναμένεται να σχετίζεται αρνητικά με το ROA αφού αυξημένες προβλέψεις σε σχέση με το χαρτοφυλάκιο δανείων της τράπεζας οδηγεί σε μειωμένη απόδοση όπως αντανάκλαται από το ROA.

Το Καθαρό Περιθώριο Επιτοκίου επιλέχθηκε καθώς είναι ενδεικτικό του κέρδους που μπορεί να αποκομίσει η Τράπεζα και προκύπτει από τη διαφορά ανάμεσα στο επιτόκιο που δανείζει και στο επιτόκιο που δανείζεται (καταθέσεων). Η προσδοκία είναι ότι αυτό είναι θετικά συσχετισμένο με το ROA αφού η αύξησή του συνεισφέρει θετικά στα κέρδη και άρα και στο ROA.

Το μερίδιο αγοράς επιλέχθηκε διότι εκτιμάται ότι επηρεάζει το ROA θετικά, καθώς αύξηση του μεριδίου αγοράς δίνει συγκριτικό πλεονέκτημα στην υπό εξέταση τράπεζα και άρα μπορεί αυτή να πετύχει υψηλότερη απόδοση επί του ενεργητικού της αν το διαχειριστεί σωστά. Εκτιμάται ότι συσχετίζεται θετικά με την απόδοση όπως μετράται από τα ROA.

Τέλος, Dummy Variable επιλέχθηκε με βάση το γεγονός ότι η (χρηματο) οικονομική κρίση εκτιμάται ότι επηρέασε δυσμενώς το σύνολο του χρηματοπιστωτικού συστήματος και άρα και της Εθνικής. Επομένως, επιθυμούμε με την επιλογή αυτή να διαπιστώσουμε αν όντως υπήρξε αλλαγή στο ROA στα έτη μετά την κρίση, σε σύγκριση με τα έτη πριν την κρίση.

5.1.3 Μεθοδολογία

Τρέξαμε γραμμική παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή το ROA, ανεξάρτητες τις Λειτουργικά Έξοδα/ Λειτουργικά Έσοδα (ΛΕΞ/ΛΕΣ), Προβλέψεις/ Δάνεια (Προβλέψεις/Δάνεια), Μερίδιο Αγοράς (MS), Ψευδομεταβλητή (DUMMY) και το Καθαρό Περιθώριο Επιτοκίου (ΚΠΕ), όπως παραπάνω ορίστηκαν.

Τα δεδομένα που χρησιμοποιήσαμε (Πίνακας 16) δεν λαμβάνουν υπόψη τους το 2011.

Πίνακας 16: Δεδομένα Παλινδρόμησης

Έτος	ROA	ΛΕΞ/ΛΕΣ	Προβλεψ/Δανεια	MS	DUMMY	ΚΠΕ
1993	0,360481	108,2892279	6,256661266	0,30221	0	1,209997
1994	0,591799	141,7302165	12,85985789	0,2933	0	0,324098
1995	0,884665	146,4009345	6,982434094	0,29122	0	0,949566
1996	0,491039	28,13798164	10,88849534	0,28478	0	0,74247
1997	0,067661	42,87042542	6,031509447	0,272882	0	1,019716
1998	1,50424	46,11440893	6,583030051	0,23405	0	1,919617
1999	1,573962	54,4645776	4,828964038	0,244566	0	1,937311
2000	2,015184	42,67196993	5,344376038	0,217026	0	1,670458
2001	1,353266	50,72981819	5,023398333	0,2247	0	1,019716
2002	0,652337	38,35493392	4,276332509	0,253152	0	1,919617
2003	0,671091	57,25514739	3,941090232	0,231609	0	1,937311
2004	0,730687	52,44470239	3,55622216	0,2102	0	1,670458
2005	1,169068	49,1979586	3,389534789	0,186261	0	1,670458
2006	1,373893	45,80623851	3,478612834	0,19024	0	2,507134
2007	1,452111	46,33286454	2,752338535	0,181502	0	2,563798
2008	0,755399	51,99986233	0,764514354	0,180356	0	2,548217
2009	0,442474	50,60103585	1,365126652	0,185178	0	2,442834
2010	0,346407	61,56598962	1,793496491	0,187012	0	2,445789
2012	-3,86841	132,3809524	5,282978723	0,176247	1	2,672702
2013	-0,59503	66,98717949	2,214691217	0,206664	1	2,140135
2014	-2,50165	69,69009826	5,444395948	0,205997	1	1,719776
2015	-4,99909	60,76923077	10,92830189	0,199664	1	1,934201
2016	0,03955	48,21933296	2,145889011	0,194037	1	1,968238
2017	0,419341	56,00272851	2,267711322	0,168418	1	2,276323
2018	0,111323	61,43396226	1,027385493	0,199244	1	2,514335

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019).

Αυτό οφείλεται στο ότι λόγω του PSI το 2011 η ΕΤΕ όπως και οι άλλες τράπεζες είχαν πολύ λίγα έως αρνητικά κεφάλαια και τεράστιο αρνητικό ROA (-15% για την ΕΤΕ) και για αυτό δε συμπεριλάβαμε (ως outlier) αυτή την χρονιά στο δείγμα.

Η εξίσωσή μας έχει τη μορφή

$$ROA = a + \beta_1 \cdot \frac{\Delta \text{ΕΞ}}{\Delta \text{ΕΣ}} + \beta_2 \cdot \frac{\text{Προβλεψ}}{\Delta \text{άνεια}} + \beta_3 \cdot \text{MS} + \beta_4 \cdot \text{DUMMY} + \beta_5 \cdot \text{ΚΠΕ} + \varepsilon$$

5.2 Αποτελέσματα – ευρήματα

Παρατηρούμε ότι (Πίνακας 17) οι μεταβλητές το ROA είναι θετικά συσχετισμένο με το Μερίδιο Αγοράς (MS) σε όλα τα επίπεδα σημαντικότητας, αρνητικά συσχετισμένο

με τις Προβλέψεις / Δάνεια (Προβλέψεις/Δάνεια) και την Ψευδομεταβλητή (DUMMY) σε όλα τα επίπεδα σημαντικότητας. Το αποτέλεσμα αυτό είναι απόλυτα ευθυγραμμισμένο με την προσδοκία μας κατά την αρχική επιλογή των μεταβλητών. Οι μεταβλητές Λειτουργικά Έξοδα / Λειτουργικά Έσοδα (ΛΕΞ/ΛΕΣ) και Καθαρό Περιθώριο Επιτοκίου (ΚΠΕ) δεν είναι στατιστικά σημαντικές.

Πίνακας 17: Αποτελέσματα Παλινδρόμησης

Στατιστικά παλινδρόμησης	
Πολλαπλό R	0,836307386
R Τετράγωνο	0,699410043
Προσαρμοσμένο R Τετράγωνο	0,589292052
Τυπικό σφάλμα	1,000164128
Μέγεθος δείγματος	25

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗΣ

	Βαθμοί Ελευθερίας	SS	MS	F	Σημαντικότητα F
Παλινδρόμηση	5	46,5511	9,31022	9,307164	0,000130856
Υπόλοιπο	20	20,00657	1,000328		
Σύνολο	25	66,55766			

	Συντελεστές	Τυπικό		τιμή-P	Κατώτερο 95%	Υψηλότερο	Κατώτερο	Υψηλότερο
		σφάλμα	t			95%	95,0%	95,0%
ΛΕΞ/ΛΕΣ	-0,007762041	0,007237	-1,07248	0,296274	-0,022859086	0,007335003	-0,02285909	0,007335003
Προβλεψ/Δανεια	-0,325990711	0,100575	-3,24127	0,004092	-0,535786678	-0,11619474	-0,53578668	-0,116194744
MS	15,42327398	4,418732	3,49043	0,002306	6,205959966	24,64058799	6,205959966	24,64058799
DUMMY	-1,958702261	0,523311	-3,74291	0,001282	-3,050309008	-0,86709551	-3,05030901	-0,867095515
ΚΠΕ	-0,335448689	0,316336	-1,06042	0,301593	-0,995314598	0,32441722	-0,9953146	0,32441722

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019).

Με βάση τα ευρήματα, ξαναεκτιμούμε το μοντέλο περιλαμβάνοντας μονό τις ανεξάρτητες μεταβλητές που είναι στατιστικά σημαντικές, δηλαδή τις Μερίδιο Αγοράς (MS), τις Προβλέψεις / Δάνεια (Προβλέψεις/Δάνεια) και την Ψευδομεταβλητή (DUMMY). Το μοντέλο γίνεται ως εξής:

$$ROA = \alpha + \beta_2 \cdot \frac{\text{Προβλεψ}}{\text{Δάνεια}} + \beta_3 \cdot MS + \beta_4 \cdot \text{DUMMY} + \varepsilon$$

Παρατηρούμε (Πίνακας 18) ότι τα παραπάνω αποτελέσματα επιβεβαιώνονται τόσο ως προς το πρόσημο των συντελεστών, όσο και ως προς τη σημαντικότητα των μεταβλητών, οι οποίες παραμένουν στατιστικά σημαντικές σε όλα τα επίπεδα.

Πίνακας 18: Αποτελέσματα Παλινδρόμησης Στατιστικά Σημαντικών Μεταβλητών

Στατιστικά παλινδρόμησης	
Πολλλαπλό R	0,816158672
R Τετράγωνο	0,666114978
Προσαρμοσμένο R Τετράγωνο	0,590307249
Τυπικό σφάλμα	1,005046526
Μέγεθος δείγματος	25

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗΣ

	Βαθμοί Ελευθερίας	SS	MS	F	Σημαντικότητα F
Παλινδρόμηση	3	44,3350575	14,77835	14,63031539	0,000023
Υπόλοιπο	22	22,2226074	1,010119		
Σύνολο	25	66,557665			

	Τυπικό		t	τιμή-P	Υψηλότερο Κατώτερο 95%	Υψηλότερο 95%	Κατώτερο 95,0%	Υψηλότερο 95,0%
	Συντελεστές	σφάλμα						
Προβλεψ/Δανεια	-0,275451709	0,07861616	-3,50375	0,002005949	-0,438491649	-0,112411769	-0,438491649	-0,112411769
Market share	9,937200527	2,05420456	4,837493	7,81449E-05	5,677041037	14,19736002	5,677041037	14,19736002
DUMMY	-2,391144238	0,42684967	-5,60184	1,24352E-05	-3,276376271	-1,505912205	-3,276376271	-1,505912205

Πηγή: (Υπολογισμοί του συγγραφέα με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία των Τραπεζών, 2019).

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι οι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές, φαίνεται ότι σχετίζονται με το ROA με το αναμενόμενο πρόσημο. Πιο συγκεκριμένα, η Επικινδυνότητα Χαρτοφυλακίου Δάνειων με αρνητικό πρόσημο συντελεστή, που σημαίνει αρνητική συσχέτιση με το ROA. Το Μερίδιο Αγοράς με θετικό πρόσημο συντελεστή, που σημαίνει θετική συσχέτιση με το ROA. Τέλος η Ψευδομεταβλητή με αρνητικό πρόσημο συντελεστή, που σημαίνει αρνητική συσχέτιση με το ROA, δηλαδή για τα χρόνια της κρίσης είχαμε σημαντική πτώση του μέσου ROA σε σχέση με τα χρόνια πριν την κρίση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Συμπεράσματα

Η εργασία αυτή προσπάθησε να αποτυπώσει την πορεία της Εθνικής Τράπεζας σε σύγκριση με αυτή του Τραπεζικού Κλάδου στην Ελλάδα τα έτη 1997-2018.

Το μερίδιο αγοράς της Εθνικής Τράπεζας με χρήση του Συνολικού Ενεργητικού, των Δανείων, αλλά και των Υποχρεώσεων (Καταθέσεων) ανέρχεται σε περίπου 20% κατά μέσο όρο για τα έτη ενδιαφέροντος.

Παρατηρούμε ότι η Εθνική εμφανίζει για όλα τα έτη Δείκτη Λειτουργικά Έξοδα προς Λειτουργικά Έσοδα χαμηλότερο από της αγοράς με εξαίρεση το έτος 2012. Έχει δείκτη Ιδίων Κεφαλαίων προς Σ.Ε. άλλες χρονιές υψηλότερο και άλλες χαμηλότερο από αυτόν του κλάδου για τα χρόνια πριν την κρίση (2010), ενώ ο δείκτης είναι γίνεται χαμηλότερος για τα χρόνια της κρίσης. Έχει δείκτη Λειτουργικά Έσοδα προς Ίδια Κεφάλαια υψηλότερο από αυτόν του κλάδου για όλα τα χρόνια. Συνεπώς πρόκειται για μία τράπεζα η οποία εμφανίζεται να έχει ικανοποιητικούς δείκτες αποτελεσματικότητας σε σχέση με τον τραπεζικό κλάδο.

Οι δείκτες κερδοφορίας δείχνουν ότι ακολούθησε τη γενικότερη τάση της αγοράς, ίσως με μεγαλύτερη ένταση στα χρόνια της κρίσης, ήτοι από το 2011 και μετά, όπου οι δείκτες ROA και ROE ήταν σημαντικότερα αρνητικοί από αυτούς του κλάδου (έως και το 2015).

Οι δείκτες παραγωγικότητας επίσης συναινούν στο ότι ακολούθησε τη γενικότερη τάση του κλάδου, με σημαντικά υψηλότερες τιμές στα χρόνια της ευφορίας που προηγήθηκαν της κρίσης, δηλαδή τα έτη 2005 έως 2011.

Οι δείκτες ρευστότητας ακολουθούν τη γενικότερη τάση της αγοράς. Ειδικά ο δείκτης Ταμείο & Διαθέσιμα προς Δάνεια είναι σημαντικά καλύτερος τις χρονιές προ κρίσης, ενώ ο δείκτης Περιθώριο Κέρδους είναι σημαντικά καλύτερος τα χρόνια της κρίσης.

Οι δε δείκτες ποιότητας δανείων και κεφαλαιακής επάρκειας είναι συγκρίσιμοι με αυτούς της αγοράς.

Η δε εμπειρική ανάλυση, δείχνει ότι υπάρχουν ενδείξεις ότι οι μεταβλητές που είναι στατιστικά σημαντικές – σε όλα τα επίπεδα - για τον καθορισμό της κερδοφορίας (όπως μετράται από το ROA) είναι η Επικινδυνότητα του Χαρτοφυλακίου Δανείων (όπως μετράται από το δείκτη Προβλέψεις/ Δάνεια) και το Μερίδιο Αγοράς. Η πρώτη μεταβλητή είναι αρνητικά συσχετισμένη, αφού όσο αυξάνεται η Επικινδυνότητα τόσο μειώνεται η κερδοφορία. Η δεύτερη μεταβλητή είναι θετικά συσχετισμένη, αφού όσο μεγαλύτερο το Μερίδιο Αγοράς, τόσο μεγαλύτερη η κερδοφορία. Επιπλέον τα χρόνια της κρίσης παρατηρήθηκε σημαντική πτώση της κερδοφορίας σε σχέση με τα χρόνια πριν την κρίση. Τα ευρήματα αυτά είναι ευθυγραμμισμένα με τα αναμενόμενα και εξηγούν εν πολλοίς την πορεία της κερδοφορίας της Εθνικής στην περίοδο ενδιαφέροντος.

Η ανάλυση που πραγματοποιήσαμε επιβεβαιώνει την ηγετική θέση της Εθνικής στον Ελληνικό Τραπεζικό κλάδο ο οποίος ενδεχόμενα να επιδεικνύει και άλλους υποψήφιους για τη θέση του Market Leader μετά την κρίση, λόγω της συγχώνευσης ή απορρόφησης άλλων μικρότερων τραπεζών. Παρ' όλα αυτά η Εθνική συνεχίζει να πρωταγωνιστεί και παραμένει ο Market Leader, ανάλογα με το μέγεθος ενδιαφέροντος. Σε κάθε περίπτωση η ενίσχυση των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το ενεργητικό δείχνει να είναι ένας από τους παράγοντες για την διατήρηση ή και αύξηση της κερδοφορίας.

Βιβλιογραφία

Βασιλείου, Ε. Σ. (2010). *Financial ratios of banks before and after the crisis* (Master's thesis).

Breaking Down Finance, CAMELS Analysis, <https://breakingdownfinance.com/finance-topics/risk-management/camels-analysis/>, Ημερομηνία Πρόσβασης 10/10/2019.

Γκαντίνας, Δ. (2019). Βασιλεία II vs Βασιλεία III: Η επίδρασή τους στον υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι πιστωτικού κινδύνου και μελλοντικές εξελίξεις στο εποπτικό πλαίσιο των Ελληνικών Τραπεζών.

Cannata, F., & Quagliariello, M. (2009). *The role of Basel II in the subprime financial crisis: guilty or not guilty?* CAREFIN Research Paper No. 3/09.

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Ετήσιες και Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις, <https://www.nbg.gr/el/the-group/investor-relations/financial-information/annual-interim-financial-statements>, Ημερομηνία Πρόσβασης 19/11/2019.

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Ετήσιες και Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις, https://www.nbg.gr/greek/the-group/the-bank/Documents/12-1_2009.pdf. Ημερομηνία Πρόσβασης 10/12/2019.

Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Οικονομικά στοιχεία ελληνικού τραπεζικού συστήματος / Συνοπτική συγκεντρωτική παρουσίαση, <https://www.hba.gr/Statistics/List?type=GreeceBrief>, Ημερομηνία Πρόσβασης 19/11/2019.

Ελληνική Ένωση Τραπεζών, <https://www.hba.gr/FinancialLaw/Details/685> Ημερομηνία Πρόσβασης, 09/12/2019

Investopedia, DuPont Analysis, <https://www.investopedia.com/terms/d/dupontanalysis.asp>, Ημερομηνία Πρόσβασης 10/10/2019.

Λαζαρίδης Ι. και Παπαδόπουλος, Δ. (2010), *Επιχειρηματική ανάλυση και προσδιορισμός αξίας (επιχείρησης και χρηματοδοτικών τίτλων) με τη χρησιμοποίηση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων*, Εκδότης: Ι.Λαζαρίδης.

Νούλας, Α. (2015). Χρηματοοικονομική Διοίκηση: Επενδυτικές και χρηματοδοτικές αποφάσεις. *Επενδυτικές και χρηματοδοτικές αποφάσεις*, 146.

Πατρινός Δ. (1999), Χρήμα-Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήσης.

Τράπεζα της Ελλάδος, Λογιστικές Καταστάσεις NXI, <https://www.bankofgreece.gr/statistika/nomismatikh-kai-trapezikh-statistiki/logistik-es-katastaseis-nxi>, Ημερομηνία Πρόσβασης 19/11/2019.

Χαρδούβελης, Γ. Α. (2007). *Μακροοικονομική Διαχείριση και η Ανάγκη Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων μετά την Είσοδο στη Νομισματική Ένωση*. Οικονομία & Αγορές, Eurobank Research, Τόμος II, Τεύχος, 8.

Χαρδούβελης, Γ. (2011). Ο χρηματοοικονομικός τομέας και το αβέβαιο μέλλον της ελληνικής οικονομίας. στο *Χαρδούβελης Γ. & Γκόρτσος Χ.(επιμ.), "Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα", Αθήνα: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών*.